

## I. CHARAKTERYSTYKA LGD JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ STRATEGII

### 1. Nazwa i status prawny LGD oraz data jej rejestracji i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym

*Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Górna Prosna”* działa na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. *Prawo o stowarzyszeniach* (Dz.U.01.79.855), ustawy z 7 marca 2007 r. *o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków EFRR* oraz statutu Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Górna Prosna”, stanowiącego **załącznik 1** do *Lokalne Strategii Rozwoju*.

- a) Nazwa  
**Lokalna Grupa Działania „Górna Prosna”**
- b) Status prawny  
**Stowarzyszenie**
- c) Data rejestracji  
**18.08.2008r.**
- d) Numer w KRS  
**0000311855**

### 2. Opis procesu budowania partnerstwa

W procesie budowania partnerstwa wykorzystano doświadczenie w tworzeniu Lokalnej Grupy Działania - Fundacja Górna Prosna w ramach Pilotażowego Programu Leader +. Na różnych etapach procesu tworzenia Lokalnej Grupy Działania odbywały się spotkania z udziałem osób prywatnych, przedstawicieli sektora społecznego, prywatnego i publicznego. Inicjatorem powołania LGD był Związek Miast i Gmin Źródła Rzeki Proсны. Zaproszenia na spotkania rozesłano do rozpoznanych grup społecznych, biznesowych, rolników na obszarze Górnej Proсны. Sprawę nagłośniono w lokalnej prasie oraz przez ogłoszenia rozwieszane w miejscach publicznych, a także w ośrodkach wiejskich. Odbyło się ogółem 14 spotkań z mieszkańcami, których efektem było utworzenie Fundacji Górna Prosna i opracowanie Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Górnej Proсны oraz otrzymanie dofinansowania na realizację zadań określonych w Strategii w ramach Leadera + (schemat I i II).

W okresie programowania 2007-2013 postanowiono, że Lokalna Grupa Działania przyjmie formę stowarzyszenia, której członkiem będzie Fundacja Górna Prosna. Swój udział w tworzeniu stowarzyszenia zadeklarowali również mieszkańcy gminy Olesno, którzy nie uczestniczyli w procesie tworzenia Lokalnej Grupy Działania w ramach Leadera +. W związku z tym przy tworzeniu partnerstwa na lata 2007-2013, zastosowano następujące formy działania:

- utworzenie Grupy Roboczej wyłonionej z członków powstałej w ramach Leadera + Fundacji Górna Prosna oraz przedstawiciela gminy Olesno,
- sondaż społeczny z wykorzystaniem ankiet,
- punkty informacyjno-konsultacyjne w siedzibie Fundacji Górna Prosna oraz w urzędach miejskich i gminnych,
- 3 spotkania informacyjno-promocyjne i organizacyjne na których mieszkańcy mieli możliwość zapoznania się z celami działania Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz wynikami realizacji strategii w ramach Leader+, a także możliwość zgłaszania wniosków do opracowywanej LSR.

Bezpośrednim procesem budowania partnerstwa i przygotowania strategii, kierowała Grupa Robocza w składzie: Jolanta Wartak (gm. Rudniki), Dariusz Garncarek (Praszka), Michalina

Szewczyk ( gm. Gorzów Śląski), Gabriela Wróbel (gm. Byczyna), Anna Maria Gerlic (gm. Radłów), Józef Bzdion (gm. Olesno). Grupa Robocza wspierana była w swoich działaniach przez ekspertów zewnętrznych wyłonionych w ramach konkursu.

Dla zapewnienia szerokiego dostępu do informacji o tworzeniu partnerstwa Grupa Robocza ogłosiła szeroki nabór partnerów. Ogłoszenie zostało opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej, w dziennikach lokalnych, w siedzibach organizacji i instytucji działających na terenie obszaru gmin Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Radłów i Rudniki oraz w parafiach. Ogłoszenie zawierało następujące informacje: nazwę działania Leader i Programu Rozwoju obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, cel partnerstwa (LGD), miejsce i czas trzech spotkań z mieszkańcami. Do ogłoszenia załączono ankietę, która uwzględniała zapytania dotyczące w szczególności: statusu partnera (osoba fizyczna, rolnik, stowarzyszenie, jednostka samorządowa), oferowany wkład potencjalnego partnera w realizację celu partnerstwa, doświadczenie w realizacji projektów o podobnym charakterze, uczestnictwo w działaniach LGD Fundacja Górna Proсна oraz wybór kierunków działań najważniejszych dla rozwoju obszaru objętego projektem. Ankieta była rozdawana również na zebraniach sołeckich.

### 3. Charakterystyka członków LGD i sposób rozszerzania/zmiany składu LGD

W wyniku budowania partnerstwa publiczno-prywatnego członkami LGD zostały zarówno podmioty sektora publicznego, gospodarczego jak i społecznego, w tym osoby fizyczne działające na rzecz rozwoju obszaru objętego LSR oraz rolnicy. Liczba członków LGD wynosi 47. Poniższa tabela zawiera szczegółowe informacje o wszystkich członkach Stowarzyszenia.

Członkami LGD są wszystkie gminy (6) wchodzące w skład obszaru Stowarzyszenia, 3 przedsiębiorców, 14 organizacji pozarządowych, w tym Fundacja „Górna Proсна” mająca bogate doświadczenie w realizacji programu pilotażowego Leader + oraz 24 osób aktywnie działających społecznie na obszarze LGD.

Tabela nr 1. Charakterystyka członków Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”

L.p.	Imię i nazwisko/ nazwa członka	Sektor	Rodzaj prowadzonej działalności	Funkcja w strukturze LGD
1.	<b>Fundacja „Górna Proсна”</b> – przedstawiciel Marian Ponichtera	społeczny	Działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich Górnej Proсны	Przedstawiciel Fundacji jest Prezesem Zarządu LGD
2.	<b>Marta Korzekwa</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Wiceprezes Zarządu
3.	<b>Teresa Jama</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Skarbnik Zarządu
4.	<b>Spółdzielnia Mleczarska w Oleśnie</b> – przedstawiciel Wilhelm Beker	gospodarczy	Działalność gospodarcza - przetwórstwo spożywcze	Członek Zarządu
5.	<b>Jerzy Mruczek</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Zarządu
6.	<b>OSP Janówka</b> – przedstawiciel Gabriela Wróbel	społeczny	Działalność statutowa m.in. przeciwpożarowa, kulturalno-oświatowa	Członek Zarządu
7.	<b>Gmina Rudniki</b> – przedstawiciel Andrzej Pyziak	publiczny	Samorząd lokalny	Przewodniczący Rady
8.	<b>Miasto i Gmina Olesno</b> – przedstawiciel Sylwester Lewicki	publiczny	Samorząd lokalny	Wiceprzewodniczący Rady
9.	<b>Miasto i Gmina Byczyna</b> – przedstawiciel Ryszard Grüner	publiczny	Samorząd lokalny	Członek Rady
10.	<b>Miasto i Gmina Gorzów Śląski</b> – przedstawiciel Artur Tomala	publiczny	Samorząd lokalny	Członek Rady

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

11.	<b>Miasto i Gmina Praszka</b> – przedstawiciel Jarosław Tkaczyński	publiczny	Samorząd lokalny	Członek Rady
12.	<b>Gmina Radłów</b> – przedstawiciel Włodzimierz Kierat	publiczny	Samorząd lokalny	Członek Rady
13.	<b>Edward Gładysz</b> „GLADYSZ agro”	gospodarczy	Prywatny przedsiębiorca	Członek Rady
14.	<b>Renata Marzec</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
15.	<b>Irena Gnot</b>	społeczny	Działalność na rzecz odnowy wsi Radłów	Członek Rady
16.	<b>LZS Borki Wielkie</b> – przedstawiciel Elżbieta Stengritt Talik	społeczny	Działalność statutowa m.in. sportowa, kulturalno- oświatowa	Członek Rady
17.	<b>Roland Fabianek</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Rady
18.	<b>Adam Łucki</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Rady
19.	<b>Stowarzyszenie Stradziec</b> - Dariusz Garncarek	społeczny	Działalność na rzecz rozwoju wsi Strojec	Przewodniczący Komisji Rewizyjnej
20.	<b>Renata Wolny</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Komisji Rewizyjnej
22.	<b>OSP Byczyna</b> – przedstawiciel Kazimierz Grygier	społeczny	Działalność statutowa: m.in. przeciwpożarowa, kulturalno-oświatowa	Członek Komisji Rewizyjnej
23	<b>Irena Szczepańska</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
24	<b>Reinhold Kotwic</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
25	<b>Kryspin Nowak</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
26	<b>Jolanta Wartak</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Kierownik biura LGD
27	<b>OSP Paruszowice</b> – przedstawiciel Jakub Goliński	społeczny	Działalność statutowa: m.in. przeciwpożarowa, kulturalno-oświatowa	Członek Rady
29	<b>Renata Gnot</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
30	<b>Józef Bzdzion</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
32	<b>Marta Zagrodnik</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
33	<b>Stowarzyszenie Przyjaciół Wsi Ligota Oleska</b> – przedstawiciel Teresa Gielsok	społeczny	Działalność na rzecz odnowy wsi Ligota Oleska	Członek Stowarzyszenia
35	<b>Irena Czubaj-Zajac</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
36	<b>OSP Żytniów</b> – przedstawiciel Adam Sas	społeczny	Działalność statutowa: m.in. przeciwpożarowa, kulturalno-oświatowa	Członek Stowarzyszenia
37	<b>Stowarzyszenie Przyjaciół Młynów</b> – przedstawiciel Emilia Kotowska	społeczny	Działalność na rzecz rozwoju wsi Młyny	Członek Stowarzyszenia
39	<b>Ewa Basińska</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
40	<b>Janusz Śliczny</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
41	<b>Towarzystwo Przyjaciół Praszk</b> – przedstawiciel Maria Panaszek	społeczny	Działalność na rzecz rozwoju Praszki	Członek Stowarzyszenia
42	<b>Małgorzata Śliczna</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
43	<b>KOLOT</b> – przedstawiciel Maria Żurek	społeczny	Działalność na rzecz rozwoju turystyki powiatu kluczborskiego i oleskiego	Członek Stowarzyszenia

44	<b>Katarzyna Tracz</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Pracownik biura LGD
45	<b>Kazimierz Mirowski</b>	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
46	<b>Joachim Kinach</b>	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
48	<b>Danuta Gmyrek</b>	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
49	<b>Stowarzyszenie Przyjaciół Radłowa</b> – przedstawiciel Irena Czubaj-Zajac	Społeczny	Działalność na rzecz rozwoju wsi Radłów	Członek Stowarzyszenia
50	<b>Ferdynand Heik</b>	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
51	<b>Jolanta Pawliszyn-Perec</b>	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
52	<b>Remigiusz Dudek</b>	Społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
53	<b>Samodzielne Stowarzyszenie Kobiet w Kościeliskach</b> – przedstawiciel Bryś Renata i Adamek Anna	społeczny	Działalność na rzecz kobiet i rozwoju wsi Kościeliska	Członek Stowarzyszenia
54	<b>F.H. ALFA</b> – Ryszard Duda	gospodarczy	Działalność gospodarcza - handel	Członek Stowarzyszenia
55	<b>Bronisław Czaplński</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
56	<b>Ewa Kapica</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
57	<b>Zbigniew Brodny</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
58	<b>Alicja Gmyrek</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
59	<b>Wojciech Łonak</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia
60	<b>Justyna Wolna</b>	społeczny	Osoba fizyczna	Członek Stowarzyszenia

#### **Sposób rozszerzania/zmiany składu LGD**

**LGD Górna Prosna zakłada poszerzenie składu partnerstwa o nowych członków.** Nowymi członkami Stowarzyszenia mogą być podmioty publiczne, społeczne i gospodarcze, osoby fizyczne lub prawne, które będą zainteresowane realizacją celów określonych w statucie. Nabycie i utrata członkostwa następuje w drodze uchwały przyjętej zwykłą większością głosów Zarządu Stowarzyszenia. Osoba fizyczna lub prawna przyjęta do Stowarzyszenia będzie mogła wybierać i być wybierana do władz Stowarzyszenia, zgłaszać wnioski i postulaty dotyczące kierunków działań, brać udział w pracach, zebraniach, szkoleniach, imprezach i innych przedsięwzięciach Stowarzyszenia z prawem głosu. Regulacje odnośnie przyjmowania nowych członków zawarte są w Statucie LGD (**załącznik 1**).

Zarząd i kierownik biura LGD będzie wykorzystywał każdą nadarającą się okazję (imprezy sportowe, kulturalne, koncerty, przedstawienia, festyny, targi, warsztaty, kursy itp.), aby promować partnerstwo, cele i działalność LGD. W ten sposób zachęcone do współpracy i przyłączenia się do partnerstwa będą nowe podmioty i osoby, które działają na obszarze objętym LSR. LGD „Górna Prosna” jest otwarta na nowych członków i dąży do powiększenia składu partnerstwa.

#### **4. Struktura Rady - organu decyzyjnego LGD**

Organem decyzyjnym LGD jest Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Górna Prosna”. Zgodnie ze Statutem LGD (**załącznik 1**) zakładana liczba członków organu decyzyjnego wynosi od 5 do 15 osób. Obecnie Radę tworzą: przewodniczący, wiceprzewodniczący oraz 10 członków. Rada w 50% składa się z partnerów publicznych oraz **w 50% z partnerów gospodarczych i społecznych**, w tym udział członków sektora gospodarczego wynosi 8,3%, a sektora społecznego 41,7%.

Tabela nr 2. Skład organu decyzyjnego Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”

L.p.	Imię i nazwisko	Nazwa podmiotu delegującego	Reprezentowana gmina	Reprezentowany sektor
1.	Andrzej Pyziak	Urząd Gminy Rudniki	Rudniki	Publiczny

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

2.	Sylwester Lewicki	Urząd Miasta Olesno	Olesno	Publiczny
3.	Ryszard Grüner	Urząd Miasta Byczyna	Byczyna	Publiczny
4.	Artur Tomala	Urząd Miasta Gorzów Śl.	Gorzów Śląski	Publiczny
5.	Włodzimierz Kierat	Urząd Gminy Radłów	Radłów	Publiczny
6.	Jarosław Tkaczyński	Urząd Gminy Praszka	Praszka	Publiczny
7.	Roland Fabianek	-	Gorzów Śląski	Społeczny
8.	Elżbieta Stengritt Talik	Ludowy Zespół Sportowy Borki Wielkie	Olesno	Społeczny
9.	Adam Łucki	-	Praszka	Społeczny
10.	Edward Gładysz	-	Rudniki	Gospodarczy
11.	Jakub Goliński	OSP Paruszowice	Byczyna	Społeczny
12.	Irena Gnot	-	Radłów	Społeczny

W Radzie zasiadają przedstawiciele wszystkich gmin będących członkami LGD. **Żaden z członków Rady nie jest zatrudniony w biurze LGD, nie jest także członkiem Zarządu ani Komisji Rewizyjnej**, co reguluje Statut i Regulamin Rady.

Do wyłącznej właściwości rady należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust. 4 rozporządzenia nr 1698/2005, które mają być realizowane w ramach opracowanej Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia. Rada działa zgodnie z Regulaminem organizacyjnym stanowiącym **załącznik 2** do Lokalnej Strategii Rozwoju.

W Regulaminie organizacyjnym Rady znajdują się **zapisy gwarantujące bezstronność oceny operacji oraz procedura wyłączenia** członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie, gdy Członek Rady złożył wniosek o dofinansowanie operacji będącej przedmiotem posiedzenia, w którym uczestniczy lub w przypadku stwierdzenia, iż operacja, która będzie podlegać ocenie została złożona przez osobę lub podmiot z którym Członek Rady pozostaje w zależności rodzinnej lub z tytułu zwierzchnictwa lub podległości zawodowej.

## 5. Zasady i procedury funkcjonowania LGD oraz organu decyzyjnego

W ramach podpisywanej z samorządem województwa umowy, LGD jest zobligowane do zapewnienia realizacji powierzonych jej zadań, zgodnie z celami określonymi w PROW 2007 -2013 i mającymi zastosowanie zasadami krajowymi i wspólnotowymi, w szczególności w zakresie kwalifikowania wydatków, kontroli, konkurencji i pomocy publicznej. Ponadto wszelkie realizowane działania, Lokalna Grupa Działania, podejmuje z najwyższą starannością oraz najlepszą praktyką.

LGD działa zgodnie z:

- ustawą z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 [Dz.U nr 103, poz.660],
- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 . w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 [Dz.U. nr 138, poz.868],
- Statutem Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” (**załącznik 1 do Strategii**),
- Regulaminem Organizacyjnym Rady Stowarzyszenia „Górna Proсна” (**załącznik 2**),
- Regulaminem Biura Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” (**załącznik 4**),
- Regulaminem Pracy Zarządu Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” (**załącznik 5**).

### 5.1. Rozdział funkcji pomiędzy poszczególne organy Stowarzyszenia

Stowarzyszenie tworzą następujące organy:

- **Walne Zebranie Członków**, tworzą wszyscy członkowie Stowarzyszenia,
- **Zarząd**, tworzy Prezes, Wiceprezes, Skarbnik i 3 członków Zarządu (wg Statutu od 2-6 członków),
- **Komisja Rewizyjna**, składająca się z Przewodniczącego komisji i 3 członków (wg Statutu od 2-4 członków),
- **Rada**, wybierana przez Walne Zebranie Członków. Rada, w co najmniej 50% składa się z partnerów gospodarczych i społecznych, w tym osób reprezentujących społeczeństwo obywatelskie (rolnicy, kobiety wiejskie, młodzi ludzie) i organizacje pozarządowe. Członek Rady nie może być jednocześnie członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej ani nie może być zatrudniony w Biurze LGD.

Obsługę organów Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” zapewnia Biuro Stowarzyszenia. Zarząd Stowarzyszenia powołuje Kierownika Biura. Pracowników Biura zatrudnia Kierownik Biura.

Prezes Zarządu oraz Wiceprezes nadzorują realizację zadań i ponoszą odpowiedzialność za prace wykonywane przez Biuro stowarzyszenia, a także koordynują działania w sprawach określonych w Regulaminie pracy Zarządu (**załącznik 5**). Biuro pracuje w oparciu o Regulamin Biura zatwierdzony przez Zarząd (**załącznik nr 4**).

**Podstawową zasadą funkcjonowania LGD jest oddzielenie funkcji decyzyjnej w procesie wyboru operacji od funkcji zarządczej.** Zasada obowiązuje także w drugą stronę, to znaczy organ decyzyjny musi ograniczyć się tylko do wyboru projektów i nie próbować ingerować w zarządzanie LGD, które jest wyłączną kompetencją zarządu.

Funkcje decyzyjne pełni Rada, która odpowiada za wybór projektów zgodnie z celami LSR i zatwierdzonymi lokalnymi kryteriami wyboru operacji. Decyzje tego organu są ostateczne i zarząd LGD nie ma w tym zakresie żadnych kompetencji, poza obowiązkiem przesłania uchwał organu decyzyjnego do wiadomości instytucji wdrażającej PROW 2007-2010.

Zarząd pełni funkcje zarządcze, w tym:

- przyjmuje nowych członków Stowarzyszenia,
- reprezentuje Stowarzyszenie na zewnątrz i działa w jego imieniu,
- kieruje bieżącą pracą Stowarzyszenia,
- zwołuje Walne Zebranie Członków,
- ustala wysokość składek członkowskich,
- powołuje i odwołuje Kierownika Biura Stowarzyszenia,
- ustala wysokość zatrudnienia i zasady wynagrodzenia pracowników Biura Stowarzyszenia.

Walne zebranie członków pełni funkcje organu zatwierdzającego ważniejsze decyzje Stowarzyszenia, w tym w szczególności:

- uchwalenie statutu i jego zmian,
- zatwierdzenie lokalnych kryteriów wyboru projektu,
- zatwierdzenie procedur funkcjonowania LGD, w tym Regulaminu organizacyjnego Rady i Regulaminu Pracy Zarządu,
- podejmowanie uchwał w sprawach finansowych,
- zatwierdzenie Lokalnej Strategii Rozwoju,
- uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia,
- ustalanie liczby członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- wybór i odwołanie członków Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej,
- uchwalanie zmian w statucie,
- podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji,
- podejmowanie uchwał w sprawie rozwiązania Stowarzyszenia,

- rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu wniesionych przez członków Stowarzyszenia,
- uchwalanie regulaminu obrad Walnego Zebrania.

Komisja rewizyjna pełni funkcje kontrolne i odpowiada za:

- kontrolę działalności Stowarzyszenia,
- ocenę sprawozdań przedkładanych Walnemu Zebraniu Członków przez Zarząd i Radę,
- występowanie z wnioskami o zwołanie Walnego Zebrania Członków.

Zasady, organizację i tryb działania organów Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” określa przede wszystkim: Statut (**załącznik 1**), Regulamin organizacyjny Rady (**Załącznik nr 2**), Regulamin Biura (**załącznik 4**), Regulamin Pracy Zarządu (**załącznik nr 5**).

## **5.2. Określenie sposobu powołania i zmian w składzie organu decyzyjnego LGD**

Członkowie Rady wybierani są i odwoływani przez Walne Zebranie Członków spośród członków zebrania. Kadencja Rady wynosi 5 lat. Członek Rady może być odwołany przed końcem kadencji, na wniosek Przewodniczącego Rady lub Prezesa Zarządu w wypadku, gdy:

- trzy razy bez usprawiedliwienia nie wziął udziału lub opuścił posiedzenie Rady,
- brał udział w ocenie wniosku, który sam złożył lub który został złożony przez osobę lub podmiot, z którym Członek Rady pozostaje w zależności rodzinnej lub z tytułu zwierzchnictwa lub podległości zawodowej,
- został skazany prawomocnym wyrokiem.

Powołanie nowego Członka Rady następuje na tym samym posiedzeniu Walnego Zebrania Członków, na którym został odwołany poprzedni Członek Rady.

Określenie sposobu powołania i zmian w składzie organu decyzyjnego określa Statut Stowarzyszenia (**załącznik 1**) oraz Regulamin organizacyjny Rady (**załącznik 2**).

## **5.3. Regulamin organizacyjny Rady LGD zapewniający przejrzystość, demokratyczność i jawność oraz bezstronność podejmowanych decyzji**

Jedną z najważniejszych funkcji LGD jest wybór operacji (projektów) do dofinansowania ze środków pozostających w dyspozycji LGD. Szczegółowe regulacje dotyczące wyboru operacji oraz organizacji pracy Rady zawarte są w **Regulaminie organizacyjnym Rady** stanowiącym **załącznik nr 2** do Lokalnej Strategii Rozwoju.

Regulamin organizacyjny Rady zapewnia przejrzystość w podejmowaniu decyzji – procedury są jasno określone, zrozumiałe i jednoznaczne. Decyzje są podejmowane przez wymagane Regulaminem quorum, co najmniej 50% członków Rady musi być obecnych na posiedzeniu Rady, a spośród nich większość (50%+1) oddaje głos na daną operację. Decyzje Rady są jawne – podaje się je do publicznej wiadomości, a podejmowane są w sposób powszechnie znany – wszystkie procedury zostaną upublicznione przez umieszczenie ich na stronie internetowej LGD wraz z Lokalną Strategią Rozwoju.

W Regulaminie organizacyjnym Rady znajdują się również **zapisy gwarantujące bezstronność oceny operacji** oraz **procedura wyłączenia** członka organu decyzyjnego od udziału w dokonywaniu wyboru operacji w razie, gdy Członek Rady złożył wniosek o dofinansowanie operacji będącej przedmiotem posiedzenia w którym uczestniczy lub w przypadku stwierdzenia, iż operacja która będzie podlegać ocenie została złożona przez osobę lub podmiot z którym Członek Rady pozostaje w zależności rodzinnej lub z tytułu zwierzchnictwa lub podległości zawodowej.

## **5.4. Procedura naboru pracowników LGD, w tym wymagania konieczne i pożądane**

Powołany przez Zarząd Kierownik Biura na podstawie ustaleń zgodnych z Lokalną Strategią Rozwoju zgłasza Zarządowi potrzebę zatrudnienia pracowników łącznie z **Opisem Stanowisk** będącym **załącznikiem nr 3** do LSR. Zgłoszenie następuje w formie pisemnej i zawiera uzasadnienie potrzeby zatrudnienia.

**Zarząd Stowarzyszenia** przeprowadza analizę potrzeby zatrudnienia i podejmuje uchwałę o zatrudnieniu pracowników.

#### Wymagania konieczne i pożądane w odniesieniu do kandydatów do pracy w LGD

Wymagania konieczne i pożądane w odniesieniu do kandydatów do pracy w LGD określone są w **załączniku nr 3** (Opis Stanowisk). Pozwalają one na zatrudnienie osób gwarantujących profesjonalną obsługę organów LGD i beneficjentów. **Wymagania konieczne i pożądane są adekwatne do obowiązków i zakresu odpowiedzialności** na poszczególnych stanowiskach pracy.

- **Kierownik Biura**

Wymagane kwalifikacje i doświadczenia zawodowe:

- 1) Wykształcenie wyższe magisterskie;
- 2) Staż pracy minimum 5 lat
- 3) Doświadczenie w co najmniej 2-letnim kierowaniu zespołem;
- 4) Znajomość problematyki i doświadczenie zawodowe w zakresie realizacji projektów ze środków UE
- 5) Prawo jazdy kat. B

Pożądane kwalifikacje i doświadczenie zawodowe:

- 1) Wykształcenie wyższe ekonomiczne specjalność zarządzanie lub finanse, prawo;
- 2) Doświadczenie zawodowe w zakresie realizacji projektów na terenach wiejskich
- 3) Doświadczenie w aplikowaniu o dofinansowanie projektów.

- **Specjalista ds. koordynowania projektów**

Wymagane kwalifikacje i doświadczenia zawodowe:

- 1) Wykształcenie wyższe;
- 2) Staż pracy: minimum 3 lata
- 3) Doświadczenie w zakresie realizacji projektów na terenach wiejskich;
- 4) umiejętność obsługi komputera w zakresie: edytorów tekstu, arkuszy kalkulacyjnych, programów do prezentacji,

Pożądane kwalifikacje i doświadczenie zawodowe

- 1) Wykształcenie wyższe (ekonomiczne, techniczne lub inne o profilu zbliżonym do zakresu obowiązków);
- 2) Znajomość problematyki i doświadczenie zawodowe w zakresie realizacji projektów ze środków UE
- 3) Doświadczenie w aplikowaniu o dofinansowanie projektów
- 4) Znajomość zagadnień związanych z PROW 2007-2013,
- 5) Prawo jazdy kat. B.

- **Specjalista ds. organizacyjno-promocyjnych i współpracy**

Wymagane kwalifikacje i doświadczenie zawodowe:

- 1) Wykształcenie wyższe,
- 2) Staż pracy minimum 3 lata
- 3) Dobra znajomość języka angielskiego lub niemieckiego
- 4) Umiejętność obsługi komputera w zakresie: edytorów tekstu i programów do prezentacji,
- 5) Prawo jazdy kat.B



Pożądanе kwalifikacje i doświadczenie zawodowe

- 1) Wykształcenie wyższe na kierunku zarządzanie, marketing lub innym o profilu zbliżonym do zakresu obowiązków;
- 2) Doświadczenie w przygotowywaniu kampanii informacyjno-promocyjnych, organizowaniu szkoleń, znajomość rynku mediów itp.

Przygotowanie rekrutacji

**Kierownik Biura** na podstawie *Opisu stanowisk*, w tym wymagań koniecznych i pożądanых przygotowuje kryteria wyboru kandydata oraz treść ogłoszenia o konkursie na stanowisko pracownika Biura LGD, które zatwierdza Prezes Zarządu.

Podanie do publicznej wiadomości informacji o konkursie

- a) Projekt ogłoszenia o konkursie na stanowisko pracownika Biura LGD, treść ogłoszenia oraz zlecenie publikacji podlega zatwierdzeniu przez Prezesa Zarządu.
- b) Miejscem publikacji są strony internetowe gmin należących do LGD: Byczyna, Gorzów Śląski, Praszka, Olesno, Rudniki, Radłów oraz strona internetowa Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”. Równocześnie informację o wolnym stanowisku przekazuje się do Powiatowego Urzędu Pracy w Oleśnie i Kluczborku.
- c) Ogłoszenie o konkursie powinno zawierać: dane identyfikacyjne pracodawcy; określenie stanowiska pracy, zakres zadań wykonywanych na stanowisku pracy, wymagania konieczne i pożądanе wobec kandydata, wykaz dokumentów, które powinna zawierać oferta, termin i miejsce składania ofert.
- d) Czas na składanie ofert nie powinien być krótszy niż 14 dni od ostatniego dnia publikacji ogłoszenia.
- e) Czas publikacji ogłoszenia wynosi minimum 14 dni przed terminem rozpoczęcia przyjmowania ofert kandydatów.

Postępowanie konkursowe i wybór kandydata

- a. Niezwłocznie po upływie terminu składania ofert, Kierownik Biura dokonuje oceny formalnej wszystkich ofert, odrzucając oferty, które nie spełniają wymagań, ustalonych w ogłoszeniu o naborze. Kandydaci, których oferty spełniają ustalone formalne wymagania, są dopuszczeni do dalszego postępowania konkursowego.
- b. Po przeprowadzeniu oceny formalnej ofert, upowszechnia się na stronie internetowej LGD „Górna Proсна” listę kandydatów, którzy spełniają wymagania określone w ogłoszeniu o naborze. Lista, o której mowa zawiera imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania w rozumieniu przepisów Kodeksu Cywilnego.
- c. Po zakończeniu oceny formalnej ofert, spośród kandydatów spełniających warunki wymagane w ogłoszeniu, Kierownik wybiera nie więcej niż 3 kandydatów na jedno stanowisko pracy o najwyższych kwalifikacjach, do zarekomendowania Prezesowi Zarządu. Prezes i Wiceprezes Zarządu wraz z Kierownikiem Biura przeprowadza rozmowę kwalifikacyjną ze wskazanymi kandydatami i decyduje o zatrudnieniu konkretnego kandydata spośród osób rekomendowanych oraz ustala warunki zatrudnienia.
- d. Z przeprowadzonego naboru kandydatów na wolne stanowisko pracy sporządza się protokół.
- e. Protokół zawiera w szczególności:
  - a) określenie stanowiska urzędniczego, na który był prowadzony nabór, liczbę kandydatów oraz imiona, nazwiska i adresy nie więcej niż 5 najlepszych kandydatów uszeregowanych według spełniania przez nich poziomu wymagań określonych w ogłoszeniu o naborze,

- b) informację o zastosowanych metodach i technikach naboru,
  - c) uzasadnienie dokonanego naboru.
- f. Jeżeli stosunek pracy osoby wyłonionej w drodze naboru ustał w ciągu 3 miesięcy od dnia nawiązania stosunku pracy lub wybrana osoba nie nawiązała stosunku pracy, możliwe jest zatrudnienie na tym samym stanowisku kolejnej osoby spośród najlepszych kandydatów wymienionych w protokole naboru.

#### Podanie do publicznej wiadomości wyniku postępowania konkursowego

1) Kierownik Biura zawiadamia wszystkich uczestników postępowania konkursowego o wynikach konkursu i upowszechnia informację na stronie internetowej Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”. Informacja umieszczona jest przez okres co najmniej 3 m-cy.

2) Informacja zawiera: nazwę i adres jednostki, określenie stanowiska urzędniczego w LGD, którego dotyczył konkurs, imię i nazwisko oraz miejsce zamieszkania w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego osoby, która została zatrudniona wraz z uzasadnieniem dokonanego wyboru.

### **5.5. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia trudności w zatrudnieniu pracowników o określonych wymaganiach**

W przypadku nie rozstrzygnięcia konkursu na wolne stanowisko pracy, z uwagi na brak ofert spełniających wymogi określone w ogłoszeniu, postępowanie konkursowe przeprowadza się ponownie dodając nowe miejsca publikacji ogłoszenia o konkursie (m.in. w prasie lokalnej i regionalnej) oraz wydłużając czas naboru. W przypadku ponownego braku ofert spełniających wymogi konieczne, Kierownik Biura w uzgodnieniu z Zarządem może zmienić wymagania konieczne, jednak w taki sposób by zatrudnione osoby gwarantowały prawidłową obsługę organów LGD i beneficjentów.

### **5.6. Opis stanowisk precyzujący podział obowiązków i zakres odpowiedzialności**

Opis stanowisk przewidzianych w Regulaminie Biura Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” stanowi **Załącznik nr 4** do niniejszej Strategii. W Biurze LGD przewiduje się 3 pracowników: kierownika biura, specjalisty ds. koordynacji projektów i specjalisty ds. organizacyjno-promocyjnych i współpracy. Obsługa prawna i finansowo-księgową prowadzona będzie w oparciu o zatrudnione na umowę zlecenie lub o dzieło osoby lub biura prawne lub rachunkowe. **Opisy stanowisk** precyzujące podział obowiązków i zakres odpowiedzialności na poszczególnych stanowiskach pracy **są adekwatne do wymagań koniecznych i pożądaných** w odniesieniu do kandydatów do pracy w LGD.

### **5.7. Zasady funkcjonowania Biura LGD, warunki techniczne i lokalowe**

Biuro Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна” prowadzi swoją działalność w oparciu o statut Stowarzyszenia, uchwały Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia oraz Regulamin Biura (**załącznik nr 4**).

#### Zasady Zarządzania Biurem LGD

Biurem Stowarzyszenia kieruje Kierownik Biura zatrudniony przez Zarząd Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”, który może z upoważnienia Zarządu reprezentować Stowarzyszenie na zewnątrz w granicach umocowania.

Do najważniejszych zadań Kierownika Biura Stowarzyszenia należy koordynacja następujących działań:

- 1) przygotowywanie wniosków o pomoc na operacje związane z funkcjonowaniem LGD „Górna Proсна” oraz wdrażaniem Lokalnej Strategii Rozwoju zwanej dalej LSR ,
- 2) przygotowanie i wdrażanie projektów w zakresie:
  - a. badań nad obszarem LGD,
  - b. informowania o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LGD,
  - c. szkolenia kadr biorących udział we wdrażaniu lokalnej strategii LSR, w tym pracowników LGD, członków Rady,
  - d. Szkolenia lokalnych liderów,
  - e. realizacji wydarzeń promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem objętym LSR, realizacją LSR oraz działalnością LGD,
  - f. Animacji społeczności lokalnej,
- 3) opracowanie zbiorczego wniosku o płatność i przekazanie go do Agencji Płatniczej,
- 4) przygotowanie wniosku do Urzędu Marszałkowskiego o podanie do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków o przyznanie pomocy,
- 5) udzielanie ubiegającym się o dofinansowanie informacji dotyczących zasad aplikowania o środki unijne oraz terminów składania wniosków o dofinansowanie,
- 6) przyjmowaniu wniosków o dofinansowanie od podmiotów ubiegających się o dofinansowanie,
- 7) obsługa Rady Stowarzyszenia,
- 8) przekazywanie instytucji wdrażającej listy rankingowej, w tym operacji wybranych i nie wybranych do dofinansowania przez Radę Stowarzyszenia,
- 9) koordynowanie działań Grup Roboczych.

#### Zasady rachunkowości i księgowość

Dla środków pochodzących ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi wyodrębnia się grupy kont tak aby była zachowana równowaga bilansowa składników aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów zapewniająca kontrolę nad właściwym gospodarowaniem tymi środkami.

Obsługa prawna i finansowo-księgową prowadzona będzie w oparciu o zatrudnione na umowę zlecenie lub umowę o dzieło osoby lub firmy o właściwym profilu działalności (Kancelaria prawna lub Biuro rachunkowe).

#### Zasady archiwizowania dokumentów

Wszyscy pracownicy Biura są zobowiązani odpowiednio zabezpieczać i przechowywać oryginały dokumentów związanych z wdrażaniem LSR w zakresie zadań należących do ich zakresów obowiązków. Dokumentacja (obejmująca także potwierdzone za zgodność z oryginałem wydruki elektronicznych wersji dokumentów) dotycząca realizacji LSR będzie archiwizowana w oddzielnych opisanych i oznakowanych segregatorach/teczkach/skoroszytach.

Elektroniczne wersje dokumentów występujące w procesie obsługi LSR są przechowywane przez pracowników wyznaczonych przez kierownika biura na zabezpieczonych dyskach sieciowych Biura. W przypadku korespondencji elektronicznej wydruk podpisuje nadawca/odbiorca i przechowuje w prowadzonej przez siebie dokumentacji.

Biuro zapewnia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i kontroli danego projektu są przechowywane do wglądu nie krócej niż przez okres pięciu lat od zamknięcia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. W przypadku częściowego zamknięcia programu - przez okres pięciu lat następujących po roku, w którym dokonano częściowego zamknięcia.

Podstawą przechowywania dokumentacji jest wyodrębnienie rodzajów dokumentów związanych z poszczególnymi aspektami realizacji przedsięwzięć i przypisanie tym rodzajom symboli klasyfikacji rzeczowego wykazu akt obowiązującego w Biurze oraz symboli kategorii archiwalnej, jak również wprowadzenie wymogu przechowywania dokumentacji w jednostkach organizacyjnych Biura zaangażowanych w wdrażanie LSR w sposób uporządkowany oraz wymogu przekazywania tej dokumentacji do archiwum Biura LGD w terminie określonym przepisami wewnętrznymi.

### Warunki techniczne i lokalowe Biura

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Górna Prosna" posiada biuro zlokalizowane w miejscowości Sternalice. Biuro spełnia wszystkie wymagania techniczne i lokalowe umożliwiające profesjonalną obsługę i przyjmowanie interesantów jak również właściwe archiwizowanie dokumentów oraz organizowanie spotkań dla ok. 15 osób. Biuro LGD składa się z dwóch pomieszczeń biurowych, korytarza oraz toalety o łącznej powierzchni użytkowej 62,37 m<sup>2</sup>. Obecnie biuro posiada trzy stanowiska pracy wyposażone w komputery. Na wyposażeniu biura znajdują się również inne urządzenia zapewniające prawidłowe jego funkcjonowanie, w tym dwa urządzenia wielofunkcyjne (drukarka, skaner, kopiarka), niszczarkę oraz sprzęt multimedialny (rzutnik, ekran). Biuro posiada telefon stacjonarny, fax, telefon komórkowy oraz dostęp do internetu. Możliwości lokalowe oraz wyposażenie biura stwarzają pracownikom dogodne warunki pracy."

### **6. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego**

Rada LGD „Górna Prosna” to wyważona reprezentacja osób zaangażowanych w realizację działania LEADER, w której 50% członków reprezentuje sektor społeczno-gospodarczy. Wszyscy członkowie Rady mają doświadczenie w pracy na rzecz społeczności lokalnej i rozwoju obszarów wiejskich, jak i udziału w różnego typu projektach i programach lokalnych, regionalnych i krajowych, a **połowa z nich także w projektach finansowanych ze środków UE**. Większość członków Rady ma doświadczenie w zarządzaniu środkami publicznymi lub brała czynny udział w pracach różnego typu komitetów sterujących, w komisjach i ciałach decyzyjnych różnych organizacji. Radę stanowi grupa osób o wysokich kwalifikacjach i doświadczeniu w wielu dziedzinach, takich jak: prowadzenie działalności gospodarczej, organizacja imprez i festynów, działalność kulturalna, opieka społeczna, produkcja i promocja produktu lokalnego, zarządzanie projektami, zarządzanie instytucją publiczną itp. Do ciała decyzyjnego wybrano zarówno dobrych organizatorów, jak i osoby mające doświadczenie w podejmowaniu decyzji czy kontroli finansowej. Wszyscy członkowie Rady zgłosili się dobrowolnie i zostali wybrani przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”.

Wszyscy członkowie Rady mają ukończone różnego typu szkolenia i kursy z zakresu rozwoju obszarów wiejskich, **w tym większość (11 osób) posiada również udokumentowaną wiedzę z zakresu rozwoju obszarów wiejskich i podejścia Leader**.

Wszyscy członkowie Rady są od co najmniej 3 lat **zameldowani** na pobyt stały na obszarze objętym LSR. Jedna osoba będąca członkiem Rady **posiada udokumentowaną znajomość języka angielskiego** w stopniu umożliwiającym swobodne porozumiewanie się.

### **7. Doświadczenie LGD i jej członków w realizacji projektów**

Większość członków LGD oraz podmiotów delegujących swoich przedstawicieli do Rady Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna” **ma doświadczenie w realizacji projektów realizowanych na terenach obszarów wiejskich**. Doświadczenie w realizacji projektów działania LEADER partnerzy LGD zdobyli przy wdrażaniu projektów w ramach Leader + na obszarze gmin Byczyna, Gorzów Śląski, Praszka, Radłów i Rudniki w ramach działalności Fundacji Górna Prosna.

Fundacja Górna Prosna – obecnie członek Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna” - uzyskała w województwie opolskim najwięcej punktów za przygotowanie projektu do realizacji w ramach PP Leader +. **W ramach projektu Leader+ zostały zrealizowane przez Fundację Górna Prosna następujące zadania:**

- **Koncert kolęd w Gorzowie Śląskim,**
- **udział w targach turystycznych** w katowickim „Spodku” lokalnych producentów - przedsiębiorców, gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne oraz cały region partnerstwa. Na stoisku reklamowane były wyroby koronkarskie, papierowe kwiaty i pieczone kurczaki z masy solnej oraz naczynia wykonane przez miejscowego garncarza – ceramika,
- **Rewia Orkiestr Dętych** nad zalewem w Psurowie,
- **Przeгляд Piosenki Religijnej** nad zalewem w Psurowie,



- **Wojewódzki Przegląd Orkiestr Dętych** w Byczynie,
- **Strojecka Majówka** - VIII cykliczny festyn „Strojecka Majówka” organizowany na boisku LKS w Stroju. Ważnym wydarzeniem był koncert „Kultura Gmin Fundacji Górna Prosna”, w którym prezentowały się zespoły z gmin: Praszka, Gorzów Śląski, Byczyna, Rudniki;



- **Konferencja Produkt Lokalny,**
- **Seminarium naukowe „Amonity z Faustianki”,**
- Wyjazd studyjny do LGD „Krzemienny Krąg” w województwie świętokrzyskim,
- **Święto plonów** w gminie Byczyna,
- **VIII Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowej** Gmina Rudniki,



- **Dni Gorzowa Śląskiego,**

- **Spotkania Muzyków Jazzowych** w Rudnikach, gdzie odbyły się po raz XVI. Impreza ta, która jest ewenementem w środowisku wiejskim ma już swoją renomę i coraz wyższe notowania,
- W ramach zadania „Wymiana doświadczeń z zakresu zastosowania nowoczesnych technologii” wyjazd do zaprzyjaźnionej Lokalnej Grupy Działania „Wspólne Źródła” w Korfantowie,
- **Warsztaty z zakresu tradycyjnych branż i rzemiosł.** W Gospodarstwie „EKOSTYL” Iwony i Janusza Ślicznych w Bładaczu odbyły się warsztaty z zakresu malowania i ozdabiania jaj wielkanocnych,
- **Szkolenie „Zakładanie stowarzyszeń oraz uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego”,**
- Szkolenie „**Pozyskiwanie środków na rozwój i rozpoczęcie działalności gospodarczej**”- sposoby wypełniania dokumentów aplikacyjnych niezbędnych do złożenia wniosku.

Działalność pozostałych organizacji i osób fizycznych z **sektora społeczno-gospodarczego** związana jest z celami LSR. Członkowie społeczni mogą pochwalić się realizacją wielu projektów, dofinansowywanych ze środków i funduszy różnych instytucji i organizacji, w tym ze środków UE, głównie w dziedzinie: rozwoju kultury, sportu, rekreacji i turystyki, promocji produktu lokalnego, pomocy społecznej, prowadzenia szkoleń i działań edukacyjnych, zagospodarowania obiektów i terenów, a także w organizacji imprez integrujących mieszkańców wsi i promujących region.

Natomiast największe doświadczenie w realizacji dużych projektów inwestycyjnych dofinansowywanych ze środków UE posiada **sektor publiczny** - gminy np. Polsko-Czeskie Centrum Szkolenia Rycerstwa (budowa grodu drewnianego w ramach Programu Inicjatyw Wspólnotowych INTERREG IIIA), budowa kanalizacji sanitarnej (SAPARD). Urzędy gmin potrafią administrować środkami publicznymi, mają na swoim koncie wiele pozytywnych przykładów zarządzania grantami, w tym na realizację projektów i programów współfinansowanych ze środków UE - z funduszu SAPARD, Programu Inicjatyw Wspólnotowych INTERREG IIIA i funduszy strukturalnych w ramach SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.

Doskonała praca urzędów gmin w realizacji różnego typu inicjatyw zaowocowała prestiżowymi nagrodami i wyróżnieniami, w tym o randze krajowej – gmina Rudniki w 2005r. otrzymała CERTYFIKAT – GMINA FAIR PLAY, gmina Byczyna za udział w konkursie pn. "Zagospodarowanie odpadów na terenach wiejskich" organizowanym przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej otrzymała nagrodę pieniężną. W wielu sołectwach gmin tworzących LGD Górna Proсна doskonale rozwija się także Program „Odnowy Wsi” - wymagający współpracy sektora publicznego i społecznego oraz zaangażowania mieszkańców. Efekt w postaci I nagrody przyznanej przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego w kategorii na "Najlepszy projekt odnowy wsi w 2001 roku" otrzymała wieś Bobrowa. W 2004 roku otrzymali oni również, za „Międzynarodowe Zawody Drwali” I nagrodę w konkursie „Partnerstwo bez granic”, a Edward Gładysz - lider Odnowy Wsi otrzymał nagrodę „Złote spinki 2001”, w kategorii Samorządność, w konkursie organizowanym przez Nową Trybunę Opolską. Wyróżnienie za bardzo dobry projekt Odnowy Wsi - odbudowa zabytkowego kościoła – otrzymała także grupa odnowy wsi w Skrońsku (gm. Gorzów Śl.), a w 2001r. Borki Wielkie w gminie Olesno zostały uznane za najpiękniejszą wieś województwa opolskiego.

Institucje publiczne organizowały także różnego typu spotkania i szkolenia w zakresie wykorzystania funduszy unijnych dla mieszkańców, a także sponsorowały i organizowały przeróżne imprezy służące promocji regionu, w tym o znaczeniu krajowym (Ogólnopolski Bieg Masowy „Pętla Rudnicka”, Krajowy Zlot Piłkarzy Weteranów – Mistrzostwa Polski Oldbojów w Piłce Nożnej, Spotkania Muzyków Jazzowych Południowej Polski w Rudnikach, Ogólnopolski Przegląd Piosenki Poetyckiej w Oleśnie, Krajowy Turniej Tańca Towarzyskiego w Oleśnie, Ogólnopolski Konkurs Fotograficzny w Oleśnie) i międzynarodowym (Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowej, Turniej Rycerski w Byczynie, Międzynarodowy Konkurs Plastyki Obrzędowej, Międzynarodowe Mistrzostwa w Gimnastyce Artystycznej w Oleśnie, Międzynarodowe Uliczne Biegi Pokoju w Oleśnie, Dni Olesna oraz w gminie Gorzów Śląski Międzynarodowy Wyścig Kolarski Juniorów

Młodszych, Ogólnopolski Turniej Tańca Disco, Oktoberfest (w Pawłowicach), nad którym patronat objął Konsulat Republiki Federalnej Niemiec w Opolu.

## II. Opis obszaru objętego LSR wraz z uzasadnieniem jego wewnętrznej spójności

### 1. Wykaz gmin wchodzących w skład LGD

W obręb obszaru LGD „Górna Prosna”, objętego Lokalną Strategią Rozwoju wchodzi sześć gmin, administracyjnie należących do województwa opolskiego i 2 powiatów (oleskiego i kluczborskiego):

- gmina miejsko-wiejska Byczyna,
- gmina miejsko-wiejska Gorzów Śląski,
- gmina miejsko-wiejska Olesno,
- gmina miejsko-wiejska Praszka,
- gmina wiejska Radłów,
- gmina wiejska Rudniki.

**Liczba mieszkańców** wszystkich gmin należących do **Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”** wynosi **63 721** (stan na 31 grudnia 2006r.). Liczba mieszkańców w żadnym mieście na terenie LGD nie przekracza 20 tys. osób. Powierzchnia obszaru LGD Górna Prosna wynosi **898 km<sup>2</sup>**, w tym 49 km<sup>2</sup> zajmują miasta: Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno i Praszka. Tereny wiejskie stanowią 94,6% obszaru.

**Gminę miejsko - wiejską Byczyna** tworzy miasto Byczyna oraz 23 wsie sołeckie (Kostów, Janówka, Miechowa, Ciecierzyn, Gołkowice, Proślice, Jakubowice, Polanowice, Kochłowice, Biskupice, Sarnów, Paruszowice, Dobiercice, Gosław, Roszkowice, Jaśkowice, Borek, Sierosławice, Nasale, Pszczonki, Pogorzałka, Wojsławice, Chudoba).

**Gminę miejską - wiejską Gorzów Śląski** tworzy miasto Gorzów Śląski oraz 14 sołectw (Uszyce, Zdziechowice, Goła, Pakoszów, Budzów, Dębina, Pawłowice, Kozłowice, Jastrzygowice, Jamy, Skrońsko, Nowa Wieś, Krzyżanowice, Kobyla Góra).

**Gminę miejsko – wiejską Olesno** tworzy miasto Olesno oraz 18 sołectw (Bodzanowice, Borki Małe, Borki Wielkie, Boroszów, Broniec, Grodzisko, Kolonia Łomnicka, Kucoby, Leśna, Łomnica, Łowoszów, Sowczyce, Stare Olesno, Świercze, Wachów, Wachowice, Wojciechów i Wysoka)

**Gminę miejsko - wiejską Praszka** tworzy miasto Praszka oraz 16 sołectw (Aleksandrów, Brzeziny, Gana, Kowale, Kuźniczka, Lachowskie, Prosna, Przedmość, Rosochy, Rozterk, Skotnica, Sołtysy, Strojec, Szyszków, Wierzbie i Wygiełdów).

**W gminie wiejskiej Radłów** jest 9 sołectw (Radłów, Sternalice, Kolonia Biskupska, Kościeliska, Ligota Oleska, Biskupice, Wołęcín, Wichrów i Nowe Karmonki).

**Gmina wiejska Rudniki** podzielona jest na 21 sołectw (Bobrowa, Bugaj, Ciecuiów, Chwiły, Dalachów, Faustianka, Janinów, Jaworek, Jaworzno, Jelonki, Julianpol, Kuźnica, Łazy, Młyny, Mirowszczyzna, Mostki, Odcinek, Porąbki, Rudniki, Słowików, Żytniów).

### 2. Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe

#### 2.1. Uwarunkowania przestrzenne i geograficzne

- a) Obszar LGD objęty opracowaną Lokalną Strategią Rozwoju **jest spójny przestrzennie (mapa nr 1)** - znajduje się w jednym obrysie. Granica obszaru LGD przebiega po granicach administracyjnych gmin. Obejmuje przylegających do siebie 6 gmin, w tym 4 miejsko-wiejskie i 2 wiejskie. Liczba mieszkańców w żadnym z 4 miast (Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Praszka) nie przekracza 20 tys. Gminy objęte opracowaniem administracyjnie należą do województwa opolskiego i dwóch powiatów: kluczborskiego (gmina Byczyna) oraz oleskiego (gmina Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Radłów i Rudniki);
- b) Obszar opracowania położony jest w północno-wschodniej części województwa opolskiego. Położenie obszaru LGD „Górna Prosna” jest specyficzne, co wynika w dużej mierze z

uwarunkowań historycznych – **leży przy granicach czterech województw** (opolskie, wielkopolskie, łódzkie i śląskie). Obszar ten położony jest z dala od dużych aglomeracji miejskich, ale posiada z nimi dogodne połączenia komunikacyjne, co sprawia, że stanowi bazę wypadową dla mieszkańców Górnego Śląska i Częstochowy.

- c) Obszar Górnej Proсны powiązany jest siecią dróg ze stolicą województwa (miastem Opole) oddalonym od centrum obszaru o ok. 60 km. Inne duże ośrodki miejskie, powiązane komunikacyjnie z terenem objętym LSR to: Wieluń ok. 27 km, Częstochowa ok. 70 km, Łódź ok. 125 km, Katowice ok. 150 km, Wrocław 100 km, Poznań 230 km. Autostrada A-4 przebiega w odległości ok. 75 km. **Rzeka Proсна, pełniąca funkcję korytarza ekologicznego rangi krajowej**, przepływa częściowo przez tereny objęte LSR, a częściowo stanowi jej granicę z województwem wielkopolskim i łódzkim. Na obszarze opracowania, w gminie Radłów znajdują się jej źródła. Położenie większości obszaru działania LGD w dorzeczu górnej Proсны oraz jej **historyczna i przyrodnicza spójność** stały się przyczyną, dla której LGD przyjęła nazwę „Górna Proсна”.



- d) Początek rozwoju sieci komunikacyjnej na obszarze LGD „Górna Proсна” sięga czasów starożytnych. Zapoczątkował ją **Szlak Bursztynowy**, zwany wówczas "solnym", prowadził od Ołomuńca na Morawach przez Głubczyce, Głogówek, Krapkowice, Opole, Olesno, Zarzyska, Praszka, Wieluń, Sieradz, Łęczycę do Torunia. Drugi ze szlaków "**Via regna**"-"**Królewski**" ciągnął się z Wrocławia przez Olesno, Lubliniec, Woźniki, Zarzyska do Krakowa, dalej do Lwowa i nad Morze Czarne. W wieku XIII pojawiły się na szlakach pierwsze komory celne. Obecnie sieć komunikacyjną tworzą przede wszystkim drogi krajowe i wojewódzkie oraz linie kolejowe stanowiące powiązanie obszaru Górnej Proсны i decydujące o jej dostępności m.in. dla turystów. Najważniejsze drogi krajowe łączące obszar opracowania z województwem łódzkim, wielkopolskim i śląskim to: droga krajowa nr 11 relacji Kołobrzeg – Bytom, droga krajowa nr 42 relacji Kamienna-Rudnik, nr 43 relacji Wieluń – Częstochowa, nr 45 relacji granica państwa – Złoczew. Dogodne połączenia kolejowe ze Śląskiem, Częstochową i Poznaniem realizowane są poprzez trzy linie kolejowe przebiegające przez gminy Byczyna, Rudniki i Olesno. Na obszarze LGD znajduje się także tor kolejowy linii Olesno – Praszka, obecnie zdewastowany, ale możliwy do odtworzenia i wykorzystania dla celów turystycznych (dreżyny, szynobus), a także linia wąskotorowa Praszka-Wieluń.
- e) Obszar LGD „Górna Proсна” leży w większości na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej i charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą terenu. Występują tu dość duże różnice wysokości – od ok. 170 m n.p.m. w dolinie Proсны w gminie Byczyna do ok. 270 m n.p.m. na pagórkach morenowych w gminie Rudniki oraz do 275 m n.p.m. w Górach Ligockich w gminie Radłów i do 280 m. n.p.m. w gminie Olesno. Większość obszaru stanowi wysoczyzna morenowa cechująca się **rzeźbą o charakterze falisto-pagórkowatym urozmaiconą szeroką, płaską doliną rzeki Proсны i silnie wyerodowaną Stobrawy**. Tereny o najbardziej urozmaiconej rzeźbie (wzgórza morenowe o wysokości względnej 25-30 m) występują przede wszystkim we wschodniej części obszaru (gmina Rudniki i Radłów) oraz w okolicy Wygiełdowa i Pawłowic (gmina Praszka i



Gorzów Śląski). Bardzo ciekawa forma rzeźby terenu, najwyższe wzniesienie w gminie Praszka sięgające 263,7 m n.p.m. o charakterze wzgórzowym (Góra Rudki) znajduje się koło Wierzbia. Jest to fragment **kuesty – zrębu tektonicznego**, który tworzą ility środkowojurajskie.

## 2.2. Uwarunkowania przyrodnicze

- a) Na obszarze LGD „Górna Proсна” dominują **użytki rolne** (ok. 70 % powierzchni ogółem), w tym dużą część ok. 80% stanowią grunty orne. Jest to skutek stosunkowo wysokiej żyzności gleb. Walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej są zróżnicowane. Według klasyfikacji bonitacyjnej gruntów ornych przeważają tu gleby średniej jakości (IV klasa bonitacyjna – ok. 50% gleb), a następnie gleby słabe (V klasa bonitacyjna – ok. 30%). **Gleby o wysokiej wartości dla produkcji rolnej** występują przede wszystkim w zachodniej części obszaru LGD – w gminie Bieczyna, Praszka i Gorzów Śląski.



- b) W obrębie obszaru LGD „Górna Proсна” znajdują się **obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)**. Zajmują one znaczącą powierzchnię 20 561 ha powierzchni. ONW obejmują część wschodnią obszaru LGD – wszystkie użytki rolne gminy Rudniki i Radłów oraz w gminie Gorzów Śląski obręby geodezyjne: Jastrzygowice, Kobyła Góra i Skrońsko, a w gminie Praszka obręby: Gana, Kowale-Parcele, Proсна, Sołtysy, Wygiełdów, Aleksandrów, Kiczmanów, Kik, Kozioł, Marki-Lachowskie, Przedmość, Rozterk i Szyszków.
- c) Jednym z atutów rozwojowych obszaru LGD „Górna Proсна” jest występowanie znaczących udokumentowanych zasobów surowcowych, w szczególności kruszyw naturalnych i surowców ilastych. Położone są tu **najzasobniejsze w województwie opolskim** złoża ility ceramiki budowlanej – eksploatowane „Czerwone Osiedle” przez Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Cerpol – Kozłowice” sp. z o.o., „Faustianka”, „Olesno” oraz bardzo zasobne nieeksploatowane złożo „Nasale”. Ciekawe są tu również najstarsze utwory jury środkowej – warstwy kościeliskie pojawiające się na powierzchni w Orszynie i Przedmościu (gm. Praszka). W okolicach Przedmościa piaskowiec kościeliski reprezentowany jest przez gruboziarnisty, gruboblokowy piaskowiec żelazisty, który używany był jako materiał budowlany w gospodarstwach na tym terenie i **stanowi charakterystyczną cechę budownictwa wiejskiego** wielu miejscowości. Natomiast ility rudonośne wydobywane m.in. w Faustiance, gdzie w wyrobiskach czynnej cegielni napotkać można cenne okazy dobrze zachowanych **amonitów**, które stanowią atrakcję dla zbieraczy i mogą stać się jedną z ważniejszych atrakcji turystycznych obszaru. Z innych surowców mineralnych, należy wymienić eksploatowane niegdyś na dużą skalę **rudę żelaza** zalegające w pasie biegnącym przez Kowale, Rozterk, Skotnicę (gm. Praszka) w kierunku Chwił i Żytiowa ku południowemu wschodowi (gm. Rudniki).



Amonit wydobyty w Faustiance

- d) Obszar LGD „Górna Proсна” położony jest w dorzeczu rzeki Odry. Posiada dobrze rozwiniętą sieć rzeczłą. Przez obszar gmin przebiega wododział między Proszą, Wartą, a Stobrawą. **Obszar opracowania leży w zlewni górnej Proсны i Stobrawy.** Proсна jest to rzeka III-rzędu, stanowiąca lewy dopływ Warty. Źródła Proсны znajdują się w okolicy Wołęcina (gmina Radłów – na terenie opracowania). Całkowita długość rzeki wynosi 216,8 km. Stobrawa stanowi dopływ rzeki Odry, ma swoje źródła w gminie Olesno, w miejscowości Wachowice, gdzie podobnie jak Budkowiczanka i Bogacica wypływa z wyżynnego Progu Woźnickiego. Stobrawa płynie ze wschodu na zachód łukiem wygiętym ku północy, o długości 78,1 km i powierzchni dorzecza 1,6 tys. km<sup>2</sup>. Kluczowe znaczenie dla terenu opracowania, ale także dla województwa opolskiego ma ochrona zasobów i jakości wód w zlewni chronionej rzeki Proсны – wyznaczonej jako jedna z 4 **strategicznych zlewni w województwie**. Dopływem Proсны o bardzo interesującym przebiegu jest Potok Skroński. Na odcinku źródłiskowym tworzy liczne, niewielkie wodospady, które wraz z otaczającym bogatym lasem dębowo-grabowym i bukowym stanowią o wysokiej atrakcyjności krajobrazu. Także **Wyderka i Budkowiczanka oraz Wilcza Woda** ze śródleśnymi stawami, charakteryzują się stosunkowo naturalnym charakterem i wysokimi walorami przyrodniczymi.
- e) Do największych retencyjnych zbiorników wodnych na obszarze LGD „Górna Proсна” zalicza się zbiornik: Psurów, Młyny, Biskupice-Brzózki, Stare Olesno (2 duże zbiorniki) i Kucoby, które już częściowo pełnią funkcje rekreacyjne i mogą być bazą wycieczek rowerowych i pieszych. Największym zbiornikiem wodnym na obszarze LGD „Górna Proсна” jest **zalew Biskupice - Brzózki** o powierzchni ok. 42 ha (gmina Byczyna). Jest on częściowo zagospodarowany, a w jego sąsiedztwie wybudowano średniowieczny, drewniany Gród Rycerski. **Zbiornik Młyny** o powierzchni lustra wody ok. 5 ha jest częściowo zagospodarowany – wyznaczono plażę oraz miejsca parkingowe. **Zbiornik Psurów**, o powierzchni ok. 4 ha jest bardzo atrakcyjnie położony, gdzie harmonijny krajobraz wyróżnia się dzięki urozmaiconej rzeźbie terenu i licznym zadrzewieniom. Zbiorniki w **Starym Oleśnie** są zagospodarowane w największym zakresie, znajdują się tu plaże i cała infrastruktura rekreacyjno-turystyczna, łącznie z gastronomią i bazą noclegową. Zbiornik w **Kucobach** obecnie nie pełni roli rekreacyjnej, mimo atrakcyjnego położenia wśród lasów i przy miejscowości letniskowej wykorzystywanej przez mieszkańców województwa śląskiego. Dwa zbiorniki w m.Leśna również stwarzają możliwość rozwoju turystyki i agroturystyki, w szczególności dla turystów z Górnego Śląska, którzy wybudowali już w opisywanym terenie wiele domków przeznaczonych na cele rekreacyjne. Malowniczo położony jest również zbiornik wodny w miejscowości Borki Wielkie, przy którym mieści się jedna z większych stadnin koni w okolicy. **Największe zgrupowanie stawów** o największej powierzchni na terenie LGD znajduje się w **okolice Kostowa** w gminie Byczyna. Mniejsze stawy, licznie występujące wykorzystywane są głównie na cele wędkarskie. Bardzo interesujący ze względów przyrodniczych i krajobrazowych, malowniczo położony śródleśny staw o powierzchni 0,8 ha znajduje się koło przysiółka Marki w gminie Praszka oraz „Żurawiniec” w

gminie Olesno. W miejscowości Leśna można podziwiać unikalny kompleks starodrzewu przy rozlewiskach Piekłisko i Wilcza Woda, gdzie rosną wielowiekowe modrzewie (3 pomniki przyrody) oraz buki i jawory.

- f) Szczególną cechą obszaru LGD „Górna Proсна” stanowiącą o jego specyfice i spójności jest położenie obszaru na działach wodnych, co wiąże się z występowaniem **niespotykanej gdzie indziej dużej liczby obszarów źródłiskowych**, w tym niektórych o **wybitnych** walorach przyrodniczo-krajobrazowych - źródła Proсны, Budkowiczanki i Skrońskiego Potoku, źródłisko prawobrzeżnego dopływu Stobrawy „Siedem Źródeł” w miejscowości Świercze, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Pradolina i źródłiska rzeki Stobrawy” w miejscowości Olesno oraz źródłiska rzeki Dobrej w Leśnej. Na obszarze opracowania mają swe źródła m.in: rzeka Proсна, Stobrawa, Budkowiczanka, Bogacica, Pratwa, Wyderka, Piaska, Potok Prąd, Jaworzynka, Skroński Potok oraz wiele innych małych, bezimiennych cieków. Pomimo znaczących przekształceń, dolina Proсны i Stobrawy przedstawia dużą wartość przyrodniczą, podobnie, jak dolina Wyderki, Budkowiczanki i Wilczej Wody. Ze względu na występowanie torfowisk niskich, lasów łągowych i olsów oraz ekstensywnie wykorzystywanych łąk, stawów i starorzeczy, **dolina Proсны, Stobrawy, Wyderki i Wilczej Wody** oraz ich najbliższe sąsiedztwo jest jednym z najcenniejszych przyrodniczo terenów w granicach LGD „Górna Proсна” i województwa opolskiego.
- g) Klimat na obszarze LGD „Górna Proсна” należy do łagodniejszych w Polsce, charakteryzuje się **korzystnymi warunkami bioklimatycznymi**, odpowiednimi do uprawiania różnych form wypoczynku i rekreacji. Dodatkowo korzystnym uwarunkowaniem jest występowania znacznych powierzchni leśnych w południowej części obszaru.
- h) **Lesistość obszaru** LGD jest stosunkowo duża (ok. **26%**) i ciągle wzrasta. Jednakże rozmieszczenie lasów jest nierównomierne. Duże kompleksy leśne występują w środkowej i południowej części obszaru (gmina Gorzów Śląski, Radłów i Olesno) oraz między Kowalami, a Wierzbiem (gmina Praszka), a także w dolinie Proсны na północ od Byczyny. Największą lesistość wykazuje gmina Radłów (35,4%) i Olesno (42%). Największe powierzchnie zajmują lasy iglaste – sosnowe. Nie odpowiadają one w pełni warunkom siedliskowym, ale ze względów bioklimatycznych są jednymi z najbardziej sprzyjających rekreacji. Wysoką wartość przyrodniczą i krajobrazową przedstawiają tereny występowania **lasów o charakterze naturalnym**. Na obszarze Górnej Proсны zachowały się fragmenty bogatych gatunkowo lasów liściastych. Najcenniejszymi są lasy liściaste (dęby, graby, buki) ze źródłiskami i wodospadami meandrującego Potoku Skrońskiego w okolicach Skrońska (proponowany rezerwat przyrody). Lasy te wyróżniono jako **siedliska chronione i zagrożone wyginięciem w skali europejskiej**, gdzie oprócz rzadkich zbiorowisk leśnych buczyn i łągów, występuje szereg zagrożonych gatunków roślin takich jak storczyki, skrzyp olbrzymi, jarzmianka większa itp. Także pozostałości łągów i olsów w dolinie Proсны, Pratwy i Wyderki, lasy bukowe na północny-wschód od Kozłowic z ponad 100-letnimi bukami, kompleks k/Boroszowa, kompleks boru sosnowego między Lachowskimi, a Sołtysami i kompleks w okolicy Miechowa oraz lasy będące ostoją dudka w okolicy Sternalic posiadają wysokie walory przyrodnicze.



- i) Pomimo występowania na terenie LGD „Górna Proсна” obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, objętych ochroną prawną jest **niecały 1% powierzchni**, co jest wartością bardzo niską w porównaniu z województwem opolskim (średnia dla województwa to 27,1% powierzchni). Obszary i obiekty chronione (**mapa nr 2**) na obszarze LGD to: Obszar Chronionego Krajobrazu „Załęcze – Polesie”, 16 użytków ekologicznych, zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Pradolina i źródłiska rzeki Stobrawy” i 39 pomników przyrody, wśród których ewenementem w województwie jest **4-metrowy okaz kłokoczki południowej** rosnącej w Gorzowie Śląskim. Jest to jedyny krzew - pomnik przyrody ożywionej w województwie. Do obszaru LGD „Górna Proсна” od północnego – wschodu przylega fragment **Załęczańskiego Parku Krajobrazowego**, który wyznaczono także do ochrony w ramach ostoi Natura 2000, której nikły procent znajduje się także na terenie gminy Rudniki. Spośród obiektów cennych kulturowo, a posiadających również duże walory przyrodnicze i krajobrazowe objęto ochroną konserwatorską **parki uznane za zabytki kultury**. Największe nagromadzenie parków podworskich występuje w gminie Byczyna, gdzie zarejestrowano ich 17 o łącznej powierzchni ponad 50 ha.

### 2.3. Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Istotny wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy obszaru gmin LGD „Górna Proсна” miały uwarunkowania historyczne związane przede wszystkim z funkcjonowaniem granicy państwowej, w tym na długim odcinku rzeki Proсны. Położenie na dawnym pograniczu polsko-niemieckim sprawia, że jest to region zróżnicowany kulturowo, na którym odbywa się proces integracji nie tylko kultury polskiej, niemieckiej, ale również ukraińskiej. Liczba ludności deklarująca narodowość niemiecką i śląską jest tutaj zróżnicowana terytorialnie. Największy odsetek ludności deklarującej się jako Ślązacy i Niemcy występuje w gminie Radłów i Olesno, a następnie Gorzów Śląski i Byczyna.

Natomiast rozwój gospodarczy obszaru związany był z występowaniem rudy darniowej (żelaznej) oraz produkcją górnictwem i hutnictwem żelaza, która upadła ostatecznie w latach 40-tych XXw. Obecnie obszar LGD „Górna Proсна” pełni przede wszystkim funkcje rolnicze, a tylko w niewielkim zakresie funkcję przemysłową skupioną głównie na terenie miast: Byczyny, Gorzowa Śląskiego, Olesna i Praszki.

#### 2.3.1. Zabytki kultury

- a) Dużą część obszaru LGD „Górna Proсна” wyróżniono jako park kulturowy krajobrazu osiedleńczego „Doliny Proсны” predysponowanego do objęcia ochroną. Za najbardziej atrakcyjny krajobraz kulturowy, na obszarze LGD, uznano obszar **miasta Byczyna** wraz z całą zachowaną zabytkową zabudową. Drugim w kolejności jest zabytkowy układ miejski Olesna, Praszki i Gorzowa Śląskiego oraz układ przestrzenny wsi Biskupice w gminie Radłów (**mapa nr 3**). Specyficzną cechą krajobrazu kulturowego jest występujący tu **charakterystyczny budulec domów i ogrodzeń**, używany niegdyś powszechnie - żelazisty piaskowiec jurajski o charakterystycznej barwie i strukturze.
- b) Na terenach wiejskich znajdują się liczne **zespoły parkowo-dworskie**, których szczególne nagromadzenie (18) występuje w zachodniej części obszaru (gmina Byczyna i Gorzów Śl.). Stanowią one o atrakcyjności tego terenu oraz o bardzo dużych potencjalnych możliwościach wykorzystania dla celów turystycznych. Są one w różnym stanie i w różny sposób zagospodarowane, kilka z nich (Proślíce, Biskupice, Gołkowice i Uszyce) już przeznaczono na cele turystyczne, jako bazę noclegową i agroturystyczną. Szczególną uwagę należy zwrócić na pałac w Proślících, gdzie swoją siedzibę ma **Europejskie Centrum Rzemiosła Rycerskiego** oraz **dwór w Uszycach**, gdzie na bazie Ośrodka Szkolno-Wychowawczego zagospodarowano na cele rekreacyjno-edukacyjne również cały kompleks parkowy. Natomiast w pałacu w Starym Oleśnie znajduje się zarząd Instytutu Hodowli Ziemiaka.



Dwór w Uszycach. Ośrodek Szkolno- Wychowawczy

- c) Osobną kategorią o bardzo ciekawych walorach kulturowych i krajoznawczych cechują się **zabytki techniki** ściśle związane z historią i zagospodarowaniem obszaru LGD „Górna Proсна”. Głównie wzdłuż rzeki Proсны i jej dopływów, ale także na pozostałym obszarze występują **liczne młyny** (Praszka, Brzeziny, Buczyna, Bodzanowice, Rudniki, Wołęcin, Ligota Oleska – 2 młyny oraz między Ligotą Oleską, a granicą z gminą Praszka – 3 młyny), a wśród nich najciekawsze - młyny drewniane w Przedmościu i Śmiałkach. Dużą atrakcją turystyczną mogą być także zabytki związane z przetwarzaniem surowców mineralnych – zabytkowe cegielnie w Faustiance i Gołkowicach oraz wapienniki w Słowikowie.
- d) Cennymi zabytkami kultury materialnej są również **drewniane kościołki** (większość z XVIIw.) występujące na całym obszarze LGD, ze szczególnym nagromadzeniem kościołków w gminie Buczyna, Gorzów Śląski i Olesno. Takie ich zagęszczenie (21) na niewielkim obszarze jest ewenementem na skalę ogólnopolską i może być istotną przesłanką dla stworzenia charakterystycznego wizerunku LGD oraz szlaku turystycznego biegnącego przez wsie: Gołkowice, Biskupice, Jakubowice, Kostów, Miechowa, Nasale, Prośllice (gm. Buczyna), Uszyce, Goła, Kozłowice, Jamy (gm. Gorzów Śl.), Wachów, Boroszów, Stare Olesno, Sowczyce, Borki Wielkie, Grodzisko, Olesno (gm.Olesno), Wierzbie (gm. Praszka), Biskupice (gm.Radłów) oraz Żytniów i Jaworzno (gm.Rudniki). Na szczególną uwagę zasługuje **XVI-wieczny pątniczy kościół św. Anny w Oleśnie** – zabytek klasy zero, drewniany o konstrukcji zrębowej – malowniczo usytuowany na skraju lasu. Całość przypomina pięciopłatkową różę widniejącą w herbie miasta, stanowiąc unikatową perłę drewnianej architektury sakralnej nie tylko na Śląsku, ale i w kraju.



XVI- wieczny pątniczy kościół  
Św. Anny w Oleśnie



Kościół Św. Marcina w Żytniowie z XIX.

- e) Miejszem o wybitnych walorach kulturowo-krajoznawczych na terenie LGD jest **miasto Buczyna**. Buczyna to miasto zabytek na pograniczu Śląska i Wielkopolski znane od XIII w., uznawane dziś za jedno z najciekawszych na Opolszczyźnie. Posiada urok dawnego, niewiele

zmienionego przez wieki średniowiecznego miasteczka, gdzie na jego niedużej, eliptycznej przestrzeni, otoczonej zachowanymi prawie w całości murami obronnymi z XV i XVI wieku, otoczone fragmentem fosy znajdują się dwie wieże bramne (Polską i Niemiecką), baszta Piaskowa (XVI w.) oraz ratusz z przełomu XV i XVI - obecnie siedziba władz lokalnych. Spotyka się tu małe zaułki i wąskie uliczki z niskimi domami, nad którymi górują wieże kościoła gotyckiego, ewangelickiego z końca XIV w. i barokowego, katolickiego z 1767 r., co nadaje miastu niepowtarzalny urok. Byczyna może stać się bazą wypadową lub atrakcyjnym punktem na szlakach turystycznych dla osób wypoczywających na terenie Górnej Proсны. Zwłaszcza, że w jej okolicy, przy zalewie Biskupice-Brzózki powstała **rekonstrukcja drewnianego grodu rycerskiego**, gdzie odbywają się różnorakie festyny związane ze średniowieczną historią tego regionu i z działalnością Bractwa Rycerskiego.



Gród rycerski w Byczynie

### 2.3.2. Obrzędy i zwyczaje

Obrzędy i liczne zwyczaje na obszarze LGD „Górna Proсна” łączą się z codziennym życiem na wsi. Są obrzędy związane z porami roku, ze świętami kościelnymi i podporządkowane kalendarzowi. Oprócz nich jest wiele zwyczajów rodzinnych, np. związanych z urodzeniem dziecka, wychodzeniem za mąż. W kręgu obrzędowości jesienno-zimowej na uwagę zasługuje darcie-skubanie pierza. Wówczas w jednym z domostw spotykają się sąsiedzi i znajomi z wioski, aby pomóc przy skubaniu pierza. Obrzędy wiosenno-letnie rozpoczyna rozpowszechniony w całej Polsce zwyczaj topienia marzanny, a jego kontynuacją już nie tak popularną jest wniesienie gaika lub maika – jako wprowadzenie wiosny. Gaik jest to bogato ustrojone wstążkami z bibułki, wydmuszkami z jajek, sztucznymi kwiatami drzewko iglaste. Natomiast w Wielkanoc popularny jest zwyczaj szukania zajączka, polegający na ukryciu przez dorosłych w ogródku, domu lub obejściu koszyczka z pisankami i słodyczami, który pojawił się na Śląsku na początku XX wieku. Na poszukiwanie zajączka dzieci wyruszają rano w pierwszy dzień Wielkanocy po Rezurekcji i uroczystym śniadaniu.

- a) Na szczególną uwagę zasługuje **zwyczaj wielkanocnych „krzyżoków”**, które trwają już podobno od 800 lat na tym terenie, szczególnie we wsiach Sternalice, Biskupice, Kościeliska, Ligota Oleska i Wolęcin w gminie Radłów. Tradycja ludowa głosi, że przed wiekami, gdy w Żytniowie panowała cholera, mieszkańcy Sternalic – pilnując granic swojej wsi – nie dopuścili do jej rozprzestrzenienia się. Zwyczaj „krzyżoków” utrwalił się w tej miejscowości od wielkiego gradobicia i nabrał wówczas cech procesji przebłagalnej. Obecnie w 1 Dzień Świąt Wielkanocnych procesja odświętnie ubranych mężczyzn, w białych koszulach i krawatach, dosiadających wyczyszczonych i przystrojonych w kolorowe wstążki i kwiaty koni objeżdża konno pola, przydrożne kapliczki i przysiółki. Śpiewają pieśni wielkanocne i modlą się do Zmartwychwstałego Chrystusa o łaskę urodzajów i wszelkiej pomyślności w pracy na roli.
- b) Jednym z zachowanych **wielkopiątkowych zwyczajów jest obchód wsi z klepaczkami**, klekotkami czy drewnianymi kołatkami. Chłopcy w wieku szkolnym obchodzą wieś z klekotkami

dwa razy dziennie o 6 rano i o 12 w południe. Czynią to od Wielkiego Czwartku do Wielkiej Soboty. Innym ciekawym zwyczajem jest poprzedzający wesele tzw. polter-abend, kiedy to w przeddzień wesela grupa młodych osób maszeruje ze śpiewem z pełnymi workami szkła do domu weselnego, by narobić bałaganu i hałasu, potłuc szkło. Tam czeka na nich poczęstunek, ciasto, kawa i bigos. Z przebiegiem tego wieczoru związane są pewne obrzędy. Natomiast w scenariuszu dnia weselnego występuje zwyczaj związany z pożegnaniem pana młodego w jego domu rodzinnym, przybyciem orszaku pana młodego do domu narzeczonej tzw. okazywanie dokumentów, wypraszenie i wykupywanie panny młodej, czyli **wyprosny**.

- c) Ciekawą tradycją jest **Warta strażaków przy Bożym Grobie** - w niektórych kościołach od pokoleń w Wielki Piątek urządza się piękne, tonące w kwiatkach Boże Groby. Ustawiane są najczęściej w nawie bocznej. Zwyczajowo umieszcza się w nich figurę Chrystusa umarłego, a po ceremoniach Męki Pańskiej do Bożego Grobu wstawia się monstrancję z Najświętszym Sakramentem. Zachowała się także tradycja trzymania wart przy Bożym Grobie. W Gminie Olesno warty trzymają wyłącznie strażacy-ochotnicy ubrani w galowe mundury i lśniące hełmy. Niekiedy także z halabardami. Obecnie warty strażaków możemy spotkać w Bodzanowicach, Borkach Wielkich, Borkach Małych, Łomnicy, Starym Oleśnie, Wysokiej i Boroszowie
- d) Rzadko spotykanym zwyczajem jest **Misterium i procesja z pochodniami ku czci św. Marcina** - wspomnienie św. Marcina przypada na dzień 11 listopada. Jest on też patronem drewnianego kościółka w Borkach Wielkich. Misteria ku jego czci, po wieloletniej przerwie, powróciły w Borkach Wielkich w połowie lat dziewięćdziesiątych. Po mszy spod kościoła w kierunku boiska sportowego wyrusza barwny pochód z płonącymi pochodniami. Pochód prowadzi, jadąc na koniu, rycerz – święty Marcin. Orszakowi towarzyszy orkiestra dęta. Na boisku, przy ognisku, bracia nowicjusze z zakonu Franciszkanów przedstawiają misterium o świętym, którego kulminacyjnym momentem jest scena spotkania Marcina z żebrakiem. Następnie dla dzieci przygotowane są słodycze, a dla dorosłych herbata z rumem.
- e) **Gonitwa Hubertusowa – Polowanie na Lisa** - Nazwa gonitwy pochodzi od św. Huberta – patrona myśliwych, leśników, jeźdźców i koni. Z kultem tego świętego wiąże się tradycja specjalnych nabożeństw, konnych pochodów i polowań. W Polsce polowanie jest symboliczne, bezkrwawe. „Lisem” jest jeden z jeźdźców (zawsze zwycięzca biegu sprzed roku), który ma przyczepioną lisią kitę do prawego ramienia. Podczas gonitwy nie może też zabraknąć myśliwskiego bigosu i grzańca.
- f) **Orszak Mikołaja** - w wielu miejscowościach na Śląsku dawne orszaki mikołajowe należą do przeszłości. Nadal, od pokoleń, kultywowany jest ten zwyczaj w Borkach Wielkich, Borkach Małych i Wysokiej. 5 i 6 grudnia, po zapadnięciu zmroku, odbywa się maskowany obchód „Mikołajów” od domu do domu. Mikołaj ubrany w ornat, w infule biskupiej na głowie i pastorałem w rękę, a towarzyszą mu aniołki, diabeł, śmierć z kosą, kominiarz. W Borkach Małych mikołajami są tylko chłopcy w wieku od 16 do 25 lat. W Wysokiej orszakowi towarzyszy orkiestra.

### 2.3.3. Historia granicy państwowej na rzece Prośnie

- a) Wśród ludności miejscowej, jak również polskiej są jeszcze ci, którzy pamiętają jak funkcjonowała państwowa granica pomiędzy ziemiami niemieckimi a polskimi. Istniała ona na odcinku górnej Proсны przez setki lat. Jej charakter podlegał częstym zmianom w zależności od statusu politycznego i od tego jak zmieniali się sąsiedzi po obu stronach, a zwłaszcza po stronie zachodniej. **W średniowieczu** nie była ona barierą w przemieszczaniu się w dowolnych kierunkach. Istniejące komory celne i grody obronne miały za zadanie strzec własności i pomnażać jej dochody a nie ograniczać ruch graniczny. Udokumentowane pierwsze urządzenie graniczne pochodzące z 1226r. uruchomiono w Oleśnie, następna (1228r.) komora celna pojawiła się w Gorzowie Śląskim, później w Praszce. **W czasie rozbitcia dzielnicowego w XIII w.**

pogranicze Górnej Proсны leżało na styku trzech wówczas najważniejszych dzielnic kraju, tj. Wielkopolski, Śląska i Małopolski i było miejscem organizowania ważnych zjazdów i synodów. **Wiek XVI** był okresem szczególnie ożywionych kontaktów transgranicznych, zarówno gospodarczych, jak i społecznych, a sprzyjała temu stabilizacja polityczna po obu stronach granicy, a także rozkwit gospodarczy i kulturalny Śląska. Naruszenie stabilności nastąpiło tylko raz, gdy kontrkandydat Zygmunta Wazy do tronu polskiego, arcyksiążę Maksymilian najechał ziemie wieluńskie. Jednak w sławnej Bitwie pod Byczyną (24 stycznia 1588r.) został pokonany przez Jana Zamoyskiego. Wiek XVI odegrał również ważną rolę w życiu religijnym pogranicza.

- b) **W drugiej połowie XVII wieku** po zwycięskim zakończeniu wojny trzydziestoletniej, Habsburgowie zintensyfikowali proces germanizacji, co osłabiło z czasem więzi polityczne ze stroną polską, a w pewnym stopniu również więzi społeczne. Pogranicze polskie stało się zapleczem aprowizacyjnym dla bardziej pod względem gospodarczym rozwiniętego Śląska. Przez graniczne komory celne wywożono przede wszystkim zboże, bydło, skóry, wełnę i wosk a z surowców rudę żelaza, której w XVIII w. już nie przetapiano na miejscu, lecz eksportowano w stanie surowym. Zza Proсны zaś na teren Rzeczypospolitej przywożono sukno, artykuły metalowe i również wyroby rzemieślnicze, a także piwo.
- c) Zasadnicze zmiany na nadprośniańskim pograniczu zaszły **po II rozbiore Polski w 1793r.**, gdy ziemie wieluńskie (Praszka i Rudniki) wraz z całą Wielkopolską znalazły się pod rządami Prus tworząc Prusy Południowe, a **Proсна przestała pełnić funkcję granicy** międzypaństwowej. Jednak już 1806r. przyniósł pogrom Prus. Na mocy postanowień Kongresu Wiedeńskiego z części ziem byłych zaborów pruskiego, rosyjskiego i austriackiego **w 1815r. utworzono Królestwo Polskie**, w skład, którego wszedł również powiat wieluński. Utworzenie autonomicznego Królestwa Polskiego stworzyło po prawej stronie Proсны namiastkę państwowości polskiej. Natomiast po lewej stronie Proсны nowy podział administracyjny Śląska z 1816r. wyodrębnił rejencję Opolską. **Rok 1821** jest również datą przełomową w stosunkach gospodarczych ze Śląskiem. W tymże, bowiem roku strona polska ustanowiła szczelną granicę celną, zamykając praktycznie polski rynek zbytu dla śląskiego sukiennictwa i płóciennictwa, które tam tradycyjnie zbywały swoje produkty. Kilkadziesiąt lat później, po zjednoczeniu Niemiec pod egidą Prus oraz po utworzeniu **w 1871r.** Cesarstwa Niemieckiego (II Rzeszy), granica na Prośnie stała się pod względem formalno-prawnym granicą rosyjsko-niemiecką.
- d) **W okresie międzywojennym do roku 1939 Polacy masowo nielegalnie przekraczali granicę**, bowiem znajdowali na terenie Niemiec relatywnie dobrze opłacaną pracę w większych gospodarstwach rolnych i to szczególnie na terenie Saksoni. Stąd popularny zwrot „na Saksy”. Stosunki ludności granicznej obu państw układały się życzliwie i we wzajemnym sąsiedzkim poszanowaniu. W wyniku napaści hitlerowskiej na Polskę i na mocy dekretu Hitlera z 1939r., ziemia wieluńska została wcielona do Rzeszy. Już po raz trzeci ziemie po obu stronach Proсны zostały połączone pod niemieckim panowaniem. **W 1945 r. w wyniku klęski Niemiec znikły znad rzeki symbole granicy państwowej.**

#### 2.3.4. Ważniejsze historyczne bitwy

- a) Na terenie pogranicza polsko-niemieckiego miało miejsce wiele ważnych bitew. Do najbardziej krwawych i znaczących dla historii Polski była **Bitwa pod Byczyną**, w której Jan Zamoyski pokonał arcyksięcia Maksymiliana Habsburga i dzięki temu zrealizował swój plan i osadził na tronie polskim Zygmunta Wazę. Podczas Bitwy pod Byczyną w ciągu około 2 godz. zginęło ponad 3 tys. ludzi, a szkody, jakie ponieśli mieszkańcy w jej wyniku i wzniesionych pożarów były ogromne. Miejsce walki do dziś nazywane jest przez okoliczną ludność - piekłem.
- b) Drugą ważną bitwą na terenie LGD „Górna Proсна” była **Bitwa pod Rudnikami** pomiędzy wojskami carskimi, a powstańcami w czasie powstania styczniowego w 1863r. W lasach strojeckich jest smutny ślad tych wydarzeń w postaci obelisku upamiętniającego hrabiego



Tomasza Potockiego, który czynnie zaangażowany w organizacji powstańczej, wobec groźby aresztowania przez Rosjan odebrał sobie życie.

### 3. Ocena społeczno-gospodarcza obszaru, w tym potencjał demograficzny i gospodarczy

#### 3.1. Liczba ludności

Liczba ludności obszaru LGD „Górna Proсна” wynosi **63 721 mieszkańców** (na dzień 31 grudnia 2006r.), w tym 38 609 osób zamieszkuje tereny wiejskie (61%). Liczba mieszkańców w żadnym mieście na terenie LGD nie przekracza 20 tys. osób. Powyżej 5 tys. osób zamieszkuje miasto Praszka i Olesno.

Tabela nr 3. Ludność obszaru LGD „Górna Proсна”

Nazwa gminy	Ludność stan na 31.12.2006r.		
	Ogółem	Miasto	Wieś
Byczyna	9901	3709	6192
Gorzów Śląski	7693	2604	5089
Olesno	18753	10117	8636
Praszka	14123	8404	5719
Radłów	4589	-	4566
Rudniki	8662	-	8528
Razem ludność GÓRNA PROSNA	63 721	24 834	38 887

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych 1995-2008

Wśród mieszkańców LGD większy odsetek stanowią kobiety (51%). Średnio na 10-u mężczyzn przypada 105 kobiet. Ma to duże znaczenie w kontekście sytuacji na rynku pracy i potrzeby większej ilości miejsc pracy dla kobiet.

Tabela nr 4. Ludność LGD „Górna Proсна” według płci

Wyszczególnienie	Ludność wg płci (stan na 31 grudnia 2006r.)			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	
	w liczbach		w liczbach	na 100 mężczyzn
GÓRNA PROSNA	63 721	31 103	32 618	105

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych 1995-2008

Liczba ludności obszaru LGD systematycznie maleje - w ciągu ostatnich 5 lat zmniejszyła się o 2 %.

Tabela nr 5. Ludność Górnej Proсны w latach 2002-2006

Wyszczególnienie	Ludność Górnej Proсны			
	2002r.	2003r.	2004r.	2006r.
Miasto	23 614	25 029	24 862	24 834
Tereny wiejskie	40 810	39 149	39 061	38 887
Ogółem	64 424	64 178	63 923	63 721

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych 1995-2008

Większy odsetek mieszkańców LGD zamieszkuje tereny wiejskie (61%). Jednak odpływ mieszkańców do miast i za granicę przewyższa napływ ludności, co może doprowadzić do zmiany aktualnej sytuacji dotyczącej liczby mieszkańców na terenach wiejskich. Ogólnie saldo migracji jest ujemne (-354).

Tabela nr 6. Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały w 2006 r.

Wyszczególnienie	Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2006r.)						
	Napływ			Odpływ			Saldo migracji
	Ogółem	z miast miast	z zagranicy	Ogółem	do miast miast	za granicę granicę	ogółem
GÓRNA PROSNA	622	273	44	976	361	246	- 354

Zródło: Województwo Opolskie 2007 [Urząd Statystyczny w Opolu, 2007]

Przyrost naturalny na obszarze LGD jest ujemny i najwyższe wartości osiąga w gminie Rudniki i Gorzów Śląski. Pomimo korzystnego zjawiska zwiększonego napływu z miast na tereny wiejskie, wysoka migracja zagraniczna oraz ujemny przyrost naturalny powodują, że liczba ludności systematycznie maleje. Niepokojąca jest również mała liczba kobiet w wieku 25-29lat. Czynniki te powodują, że gminy Gorzów Śląski, Praszka, Rudniki, Radłów Olesno znajdują się w obszarze zagrożonym depopulacją.

### 3.2. Struktura wieku ludności

Struktura wieku ludności w sensie demograficznym zdecydowanie korzystniej kształtuje się na terenach wiejskich. W porównaniu z miastami, obszary wiejskie charakteryzują się większym odsetkiem dzieci i młodzieży. W tej sytuacji, zapewnienie odpowiedniego systemu oświaty oraz tworzenie nowych miejsc pracy na wsi jest szczególnie istotne. Należy również zaznaczyć, że na terenach wiejskich występuje większy odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności miejskiej. W strukturze wieku na obszarze LGD „Górna Prosna”, według ekonomicznych grup wieku, przeważa ludność w wieku produkcyjnym, w tym kobiety stanowią 48%. Natomiast w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym kobiety zdecydowanie dominują (66%).

Tabela nr 7. Struktura wieku (stan na 31 grudnia 2006r.)

Wyszczególnienie	Ludność ogółem	Ludność w wieku		
		Przedprodukcyjnym	Produkcyjnym	Poprodukcyjnym
Kobiety	32 618	6 194	19 710	6 680
Mężczyźni	30 103	6 458	21 251	3 428
GÓRNA PROSNA	63 721	12 652	40 961	10 108

Zródło: Województwo Opolskie 2007 [Urząd Statystyczny w Opolu, 2007] GUS, Bank Danych Regionalnych 1995-2008

Na terenie LGD 57,9 osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wielkość ta jest większa od średniej województwa, która wynosi 54,9. Podsumowując można stwierdzić, że na obszarze Górnej Prozny występują duże zasoby ludzkie, które odpowiednio zagospodarowane mogą stanowić duży potencjał rozwojowy tego regionu.

### 3.3. Poziom zatrudnienia i stopa bezrobocia

Sytuacja na rynku pracy jest rezultatem zmian, jakie miały miejsce w minionych latach. Wyrażają się one znacznym spadkiem zatrudnienia w gospodarce narodowej oraz zmianami w strukturze zatrudnienia przejawiającym się wzrostem pozarolniczego sektora prywatnego. Bardzo szybko rośnie liczba pracujących w sektorze prywatnym. Liczbę pracujących ogółem według płci i w poszczególnych sektorach w 2006 r. przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela nr 8. Liczba pracujących (2006r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	Kobiety	Sektor		Z ogółem		
			publiczny	prywatny	Przemysł	Usługi	
						rynkowe	nierynkowe
GÓRNA PROSNA	8 374	3 964	3368	5006	3498	1750	2655

Zródło: Województwo opolskie 2007 [Urząd Statystyczny, 2007]

Wśród pracujących największy odsetek stanowią pracujący w usługach (52%), w tym w usługach nierynkowych 20%. W przemyśle znajduje pracę 48% ogółu pracujących. Pracujący stanowią 20,7% ludności w wieku produkcyjnym. Sytuację na rynku pracy obrazuje liczba bezrobotnych. Strukturę bezrobocia ogółem z podziałem na kobiety i mężczyzn przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela nr 9. Liczba bezrobotnych (2006r.)

Wyszczególnienie	Bezrobotni	Z liczby bezrobotnych				
		Zwolnieni z przyczyn dot. pracodawcy	Do 25 roku życia	Powyżej 50 roku życia	Długotrwale bezrobotni	Bez kwalifikacji zawodowych
Mężczyźni	1050	32	255	289	593	222
Kobiety	1726	57	432	271	1155	476
<b>GÓRNA PROSNA</b>	<b>2776</b>	<b>89</b>	<b>687</b>	<b>560</b>	<b>1748</b>	<b>698</b>

Zródło: Powiatowy Urząd Pracy w Oleśnie i w Kluczborku

Liczba bezrobotnych w stosunku do ludności czynnych zawodowo jest wysoka i wynosi 33%. Z ogólnej liczby bezrobotnych 70% bezrobotnych stanowią ludzie do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia i bez kwalifikacji. Jest to grupa wymagająca szczególnego wsparcia w zakresie zdobywania kwalifikacji i przystosowania do warunków rynku pracy. Za wyjątkiem miast na obszarze LGD jest stosunkowo niewiele miejsc pracy, a także dalszych możliwości edukacyjnych i szkoleniowych dla ludności zamieszkującej ten obszar. Powoduje to, że szczególnie ludzie młodzi wyprowadzają się lub dojeżdżają do Opola lub innych większych ośrodków w poszukiwaniu pracy.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że 29 215 osób (72%) w wieku produkcyjnym nie jest zarejestrowanych w Urzędach Pracy jako bezrobotni lub pracujący. To może oznaczać, że na terenie LGD „Górna Proсна” istnieje tzw. ukryte bezrobocie w rolnictwie indywidualnym oraz duży odsetek osób pracujących zagranicą.

Teren Górnej Proсны położony jest na obszarze dwóch powiatów oleskiego i kluczborskiego. Według danych GUS stopa bezrobocia na tych dwóch powiatach znacząco się różni. Dla powiatu oleskiego (Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Rudniki, Radłów) wynosi 9,9%, natomiast dla powiatu kluczborskiego (Byczyna) 17%.

### 3.4. Liczba podmiotów gospodarczych

Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie objętym działaniem LGD według stanu na koniec 2006r. wynosiła 2 955 co stanowiło 3,3% podmiotów zarejestrowanych w województwie.

Tabela nr 10. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon (2006r.)

Wyszczególnienie	Ogółem	W tym sektor prywatny	Z ogółem				
			Spółki handlowe	Spółki cywilne	Spółdzielnie	Fundacje stowarzyszenia	Osoby fizyczne
Miasto	2905	2746	105	172	23	59	2266
Wieś	2090	2029	59	93	16	97	1712
<b>GÓRNA PROSNA</b>	<b>4995</b>	<b>4775</b>	<b>164</b>	<b>265</b>	<b>39</b>	<b>156</b>	<b>3978</b>

Zródło: Województwo Opolskie 2007 (Urząd Statystyczny w Opolu, 2007)

Spółki cywilne i osoby fizyczne stanowią największą grupę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze regon. Podział podmiotów gospodarki narodowej według sekcji przedstawiono poniżej.

Tabela nr 11. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon według wybranych sekcji

Rejon	Ogółem	W tym:							
		rolnictwo	przemysł	budownictwo	handel naprawy	hotele restauracje	transport magazyny	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości firm
Górna Prosna	4 995	395	602	526	1572	142	243	161	541

Źródło: Województwo Opolskie 2007; Urząd Statystyczny w Opolu

Z zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów gospodarczych najwięcej funkcjonuje w usługach – 69,6 % oraz przemyśle i budownictwie 22,5%. W sektorze rolnym jest 7,9% podmiotów gospodarczych.

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Ze wszystkich zarejestrowanych w 2006r. w rejestrze podmiotów gospodarki narodowej na terenie LGD Górna Prosna, 95% stanowiły podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Na 4 995 podmiotów gospodarczych 4 759 podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa. W miejscowościach powyżej 5 tys. mieszkańców czyli w Praszce i Oleśnie jest zarejestrowanych 2 160 mikroprzedsiębiorstw.

Tabela nr 12. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji (2006r.)

Rejon	Ogółem	W tym:						
		przemysł	budownictwo	handel naprawy	hotele restauracje	transport magazyny	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości firm
Górna Prosna	3978	474	497	1397	126	223	156	350

Źródło: Województwo Opolskie 2007 [Urząd Statystyczny w Opolu, 2007]

Władze samorządowe, podejmują szereg działań ukierunkowanych na stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. W gminie Byczyna na terenach miasta i wsi Biskupice wydzielono obszar o pow. 22,5 ha na Strefę Rozwoju Gospodarczego, dla której uchwalono miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W Gminie Praszka Rada Miejska podjęła uchwałę w sprawie preferencji dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy na terenie gminy. Przedsiębiorcom przysługują uprawnienia do otrzymania zwolnienia z podatku od nieruchomości. Gmina Olesno przygotowała dla potencjalnych inwestorów tereny inwestycyjne o powierzchni 40 ha przy ul. Gorzowskiej w Oleśnie, aktualnie w opracowaniu znajduje się miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego powyższego terenu. Ponadto we wrześniu 2006r. została podjęta uchwała przez Radę Miejską w Oleśnie, w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców. Podobnie działają władze pozostałych gmin. Za utworzenie miejsc pracy, w szczególności dla bezrobotnych, przedsiębiorcy są zwalniani z podatku od nieruchomości.

Branże gospodarki dominujące na terenie LGD są związane między innymi z istniejącymi uwarunkowaniami przyrodniczymi oraz usługami. Należą do nich branże rolno-spożywcza i przetwórcza oraz branża drzewna. Dodatkowo rozwija się drobna produkcja przemysłu ciężkiego i lekkiego.

### 3.5. Poziom aktywności społecznej

Obszar LGD „Górna Proсна” wyróżnia się wysoką aktywnością mieszkańców, co wyraża się wieloma społecznymi inicjatywami oraz dużą liczbą aktywnie działających organizacji pozarządowych. Należą do nich:

- **9 Ochotniczych Straży Pożarnych** w gminie Rudniki, 10 OSP w gminie Gorzów Śląski, 9 OSP w gminie Praszka, 8 OSP w gminie Radłów, 9 OSP w gminie Byczyna, 17 OSP w gminie Olesno;
- **Ludowy Klub Sportowy „Hetman” Byczyna**, w którym funkcjonują sekcje wg kategorii wiekowej, **3 Ludowe Zespoły Sportowe** w Borkach Wielkich, Borkach Małych i Wachowicach w gminie Olesno, **Ludowy Klub Sportowy „Budowlani”** w Strojcu w gminie Praszka, Ludowy Klub Sportowy w Przedmościu w gminie Praszka, **2 Ludowe Zespoły Sportowe** w Rudnikach i Bugaju, **Gminne Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych** zrzeszające LZS: „Marchem” Proślice, LZS Biskupice, LZS Nasale, LZS Polanowice, LZS Kostów, LZS Parszowice, w gminie Radłów: LZS Ligota, LZS Wichrów, LZS Kościeliska, LZS Sternalice, w gminie Gorzów Śl.: Ludowy Międzyzakładowy Klub Sportowy PIAST w Gorzowie Śląskim, LZS PROSNA, LZS CERAMIK w Kozłowicach; LZS w Uszycach;
- **Uczniowski Klub Sportowy „Dalachów”** i **„Skorpion”** w Jaworznie (gm.Rudniki), 11 uczniowskich klubów sportowych w gminie Olesno oraz **Oleski Klub Sportowy**;
- **Agroturystyczne Stowarzyszenie Źródeł Proсны** w Rudnikach zrzeszające gospodarstwa agroturystyczne z terenu powiatu oleskiego. Obecnie stowarzyszenie liczy 19 członków. Zostało zarejestrowane w 2003r. Jednym z większych przedsięwzięć stowarzyszenia, wspieranych przez gminę Rudniki i gminę Radłów, jest udział w targach turystycznych w Katowicach w 2004r. Stowarzyszenie organizuje szkolenia z zakresu agroturystyki oraz zachęca rolników do podejmowania inicjatywy tworzenia nowych gospodarstw agroturystycznych;
- **3 Oddziały Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim** w Oleśnie, Radłowie i Gorzowie Śląskim. Celami statutowymi Towarzystwa są między innymi: krzewienie, popularyzacja i rozwój oświaty, kultury i sztuki niemieckiej, zmierzającej do zaspokojenia w tym zakresie potrzeb ludności niemieckiej, umacnianie braterskiej więzi i współżycia ludności niemieckiej z ludnością polską, organizowanie i zaspakajanie potrzeb młodzieży. Towarzystwo posiada, prawie w każdej wsi gminy Radłów i Gorzów Śląski, świetlice w których organizowane są różnego rodzaju konkursy, imprezy i odbywają się kursy nauki języka niemieckiego; **Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w RP – Borki Wielkie**;
- **Stowarzyszenie „Razem raźniej”** w Jaworznie w gminie Rudniki realizujące zadania w ramach Programu Odnowy Wsi, **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Roszkowice** realizujące zadania w ramach Programu Odnowy Wsi, **Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Miechowa**, **Stowarzyszenie Grupa Odnowy wsi w Ligocie Oleskiej**, **Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Borki Wielkie**, **Stowarzyszenie PRO PROCHIA na rzecz odnowy wsi i rozwoju Rzymskokatolickiej Parafii p.w. św. Mikołaja** w Wysokiej k. Olesna oraz w trakcie rejestracji grupy w Nowych Karmonkach, Biskupicach, Radłowie, Kościeliskach, Wichrowie; **Stowarzyszenie Rozwoju Lokalnego Miasta Gorzów Śląski**; **Stowarzyszenie Wspólnota „Stradziec”** ze Strojca,
- **Stowarzyszenie Przyjaciół Młynów**, powstało w 2007 r. i jako swój główny cel przyjęło poprawę jakości życia mieszkańców wsi Młyny. W swoim dorobku ma już udział w gminnym konkursie na „Wiejski Skwer”, kultywuje tradycje - wykonuje wieńce dożynkowe, uczestniczy w dożynkach wojewódzkich, biesiadach wielkanocnych i bożonarodzeniowych;
- **Stowarzyszenie Meteorologów Amatorów Ziemi Śląskich – Olesno**;
- **Stowarzyszenie „Gminna Rada Biznesu”** – działa na rzecz przedsiębiorczości w gminie Rudniki;
- **Stowarzyszenie „Amonit” w Rudnikach** – skupia ok.30 członków, którzy kochają sport, szczególnie piłkę siatkową i z sukcesami prowadzą rozgrywki na terenie całego województwa;
- **Kluczborsko-Oleska Lokalna Organizacja Turystyczna**, której głównym celem jest wzmocnienie zarządzania lokalną branżą turystyczną i dostosowanie jej funkcjonowania do systemów istniejących w krajach o rozwiniętej gospodarce turystycznej;
- **Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział Olesno**;
- **Towarzystwo Pomocy Ludziom Chorym, Samotnym i Bezdomnym „Pomocna Dłoń”** w Praszce - pomaga osobom bezrobotnym w poszukiwaniu pracy, pomoc osobom chorym,

samotnym i bezrobotnym znajdującym się w ciężkim położeniu; **Stowarzyszenie Integracyjne „Bądźmy Razem”** w Oleśnie,

- **Towarzystwo Przyjaciół Praszki** - zespolenie wysiłków społecznych i współpraca z władzami miasta oraz zakładami pracy dla rozwoju miasta;
- **Miejsko-Gminny Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Praszka; Stowarzyszenie „Weterani Olesno”, Związek Kombatantów – Olesno, Związek Emerytów i Rencistów – Olesno, Związek Inwalidów Wojennych RP – Olesno; Polski Związek Emerytów i Rencistów w Radłowie, Koło Emerytów w Gorzowie Śląskim;**
- **Klub Emerytów i Rencistów przy TEDRIVE POLAND Sp z o.o.;**
- **Polski Związek Wędkarski; Koła łowieckie; Polski Związek Hodowców Gołębi,**
- **Koła Gospodyń Wiejskich:** Praszka, Kowale, Strojec, Przedmość, Skotnica, Paruszowice, Biskupice– Kochłowice, Miechowa, Janówka, Dobiercice, Polanowice, Proślice, Chudoba;
- **Koło Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego przy Muzeum w Praszce; Koło Miłośników Historii Lokalnej przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Radłowie**
- **Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i ich Przyjaciół** przy Zespole Placówek Specjalnych w Praszce - działania w zakresie nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- **Stowarzyszenie Inicjatywa wobec Zagrożeń „NEPSIS”** - prowadzenie świetlicy terapeutycznej dla dzieci z rodzin patologicznych oraz pomoc osobom dorosłym w zakresie profilaktyki uzależnień w Praszce;
- **Stowarzyszenie „Hospicjum Ziemi Kluczborskiej Św. Ojca Pio”** w Byczynie;
- **Stowarzyszenie Popierania Zaradności Życiowej i Rozwoju Przedsiębiorczości** oraz **Wzajemnej Pomocy** w Byczynie;
- **Dobroczynne Towarzystwo Opolskie „Równe Szanse”;** **Stowarzyszenie Na Rzecz Zrównania Szans Dzieci i Młodzieży „NOE”** – Olesno
- **Stowarzyszenie Właścicieli Rodzinnych Ogródków Działkowych Nad Zalewem Biskupice – Brzózki;**
- **Związek Harcerstwa Polskiego** w Oleśnie, Byczynie i w Praszce;
- **Gminny Związek Rolników, Kólek i Organizacji Rolniczych; Związek Śląskich Rolników gmin Radłów, Olesno, Gorzów Śląski,**
- **Caritas Diecezji Opolskiej – Stacja Opieki Olesno i Zespoły Parafialne, Zarząd Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża – Olesno, Polski Związek Niewidomych – Olesno, Świetlica Socjoterapeutyczna „Benedyktyna” – Olesno, Stowarzyszenie Pomocy Potrzebującym „Opieka” w Oleśnie;**
- **Stowarzyszenie „Pro Musica Viva”, Stowarzyszenie Boreckie Towarzystwo Muzyczne – Borki Wielkie;**
- **Międzynarodowe Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości i Obszarów Wiejskich – „AGRO-TECH” – Świercze, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przewoźników i Spedytorów Drewna – Świercze, Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości – Olesno, Stowarzyszenie Huberta Kasprzyka – Olesno;**
- **Towarzystwo Twórców Ziemi Oleskiej.**

#### Program „Odnowa Wsi”

Gminy położone na obszarze LGD aktywnie uczestniczą w **Programie Odnowy Wsi**. W programie uczestniczą miejscowości: Polanowice, Proślice, Paruszowice, Dobiercice, Biskupice, Kochłowice, Roszkowice, Nasale, Kostów, Janówka, Miechowa, Pogorzałka, Jakubowice, Jaśkowice, Borek, Byczyna w gminie Byczyna, Ciecuiłów, Jaworzno, Mirowszczyzna, Rudniki, Żytniów, Bobrowa, Bugaj, Młyny, Chwiły, Odcinek w gminie Rudniki, Strońsko, Pawłowice, Uszyce, Nowa Wieś, Jamy, Kozłowice w gminie Gorzów Śląski oraz Ligota Oleska w Radłowie. Sześć grup odnowy wsi działa w gminie Olesno. Ogółem opracowanych jest 21 Planów Rozwoju Miejscowości.

W trakcie opracowywania „Planów odnowy miejscowości” są: Ciecierzyn, Sarnów, Chudoba, Gołkowice, Gosław, Pszczonki, Sierosławice, Wojślawic w gminie Byczyna, Bugaj, Młyny, Mostki, Chwiły i Odcinek w gminie Rudniki, Nowe Karmonki, Biskupice, Radłów, Kościeliska, Wichrów w gminie Radłów, Skrońsko i Gorzów Śląski w gminie Gorzów Śląski oraz Wysoka, Bodzanowice, Borki Wielkie, Borki Małe, Wachowice w gminie Olesno.

W ramach Programu „Odnowa Wsi” zrealizowano już wiele projektów: Zagospodarowanie Centrum Rekreacyjno–Turystyczno-Sportowego we wsi Rudniki, Zagospodarowanie Centrum Rekreacyjno-Sportowego dla mieszkańców wsi Mirowszczyzna i Jaworzno, Adaptacja strażnicy OSP na Chatę Drwala i Strażaka w Bobrowie – Gmina Rudniki, Dziedzictwo kultury i tradycji w tworzeniu lokalnego produktu turystycznego Byczyna, Centrum Oświatowo – Kulturalne we wsi Paruszowice, Kochłowice z myślą o dzieciach – budowa placu zabaw dla dzieci, Rekonstrukcja terenów wypoczynkowo – rekreacyjnych we wsi Dobiercice, Utworzenie centrum edukacyjno-szkoleniowego w miejscowości Wysoka, Karosacja samochodu marki Star na potrzeby Ochotniczej Straży Pożarnej w Borkach Wielkich w gminie Olesno.

### Działalność kulturalna

Rozpowszechnianiem kultury na terenie LGD „Górna Proсна” zajmują się przede wszystkim gminne instytucje kulturalno-oświatowe, a w szczególności Miejsko-Gminne Ośrodki Kulturalne w Byczynie, Gorzowie Śląskim, Praszce, Oleśnie oraz Gminne Ośrodki Kulturalne w Radłowie i Rudnikach. Skupiają one liczne kluby i sekcje zainteresowań. Infrastrukturę kulturalną tworzą następujące placówki: biblioteki w Byczynie, Gorzowie Śląskim, Praszce, Radłowie, Rudnikach i Oleśnie, Muzeum w Praszce i Oleśnie oraz świetlice wiejskie. Gmina Olesno wyróżnia się aktywną działalnością muzyczną i taneczną, amatorskie zespoły i orkiestry funkcjonują w 7 miejscowościach (Olesno - 2, Borki Małe i Wielkie - 2, Bodzanowice, Sowczyce, Stare Olesno, Wysoka).

### Ruch rycerski

Bardzo dobrze zachowany średniowieczny układ miasta Byczyna, a w nim historyczna atmosfera średniowiecznej osady sprawiły, że władze miejskie postanowiły wykorzystać ten atut dla promocji własnej gminy. W 2003 roku nawiązano kontakt z Opolskim Bractwem Rycerskim i założono w Byczynie „chorągiew” liczącą około 20 osób. W tymże roku zorganizowano pierwszy festyn rycerski. Impreza okazała się „strzałem w dziesiątkę”. Do Byczyny zjechały bractwa z całej Polski i z zagranicy. Pokazy walk rycerskich obejrzało około 500 osób. Do tej pory odbyło się 7 festynów. Z roku na rok rośnie frekwencja występujących oraz turystów. Byczyńscy rycerze postanowili się usamodzielnąć. Założyli własne Bractwo, którego nazwa brzmi „**Kompania Zaciężna Warownego Miasta Byczyna**”. Od wiosny każdego roku rozpoczynają sezon i podbijają coraz to nowe miejsca, biorąc udział w turniejach rycerskich i pokazach w całej Polsce i za granicą. Następnym krokiem było wybudowanie drewnianego grodu na brzegu zbiornika Biskupice-Brzózki, który stał się największą atrakcją tego terenu. Także na terenie gminy Olesno od kilku lat działa **Oleska Drużyna Wikingów i Słowian "Szara Wataha"**. Działalność grupy polega na organizowaniu pokazów walk prastarych Wikingów i Słowian.

### Imprezy sportowe

Aktywność społeczności lokalnej w organizowaniu imprez sportowych jest związana z funkcjonowaniem Ludowych Zespołów Sportowych i Gminnych Ośrodków Kultury. Do najważniejszych imprez sportowych na terenie LGD można zaliczyć:

- **Ogólnopolski Bieg Masowy PĘTLA RUDNICKA**, którego celem jest popularyzacja masowych biegów rekreacyjnych. Impreza jest organizowana przez Wójta Gminy Rudniki, GOKSiR w Rudnikach przy współpracy Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rudnikach, Starostwa Powiatowego w Oleśnie, Urzędu Marszałkowskiego w Opolu, Szkół z terenu gminy Rudniki, OSP, LZS Rudniki;
- **Krajowy Zlot Piłkarzy Weteranów – Mistrzostwa Polski Oldbojów w Piłce Nożnej**;
- **Międzynarodowe Uliczne Biegi Pokoju** w gminie Olesno.
- **Międzynarodowe Mistrzostwa w Ginnastyce Artystycznej** w Oleśnie.

Na obszarach wiejskich LGD znajdują się dwie pełnowymiarowe hale sportowe w Rudnikach i w Praszce. W Rudnikach hala mieści dwa pełnowymiarowe boiska do siatkówki oraz widownię na 500 miejsc. W Praszce hala posiada boiska do gier sportowych: halowej piłki nożnej, piłki siatkowej, piłki ręcznej, piłki koszykowej, tenisa stołowego. Hala w połączeniu z kompleksem boisk na stadionie, hotelem oraz krytym basenem z kompleksem usług rehabilitacyjnych służy grupom sportowym, klubom i indywidualnym osobom do realizacji ich programów treningowych. Basen odkryty i stadion znajduje się również w mieście Buczyna.

#### Rękodzielnictwo, twórczość artystyczna, dawne zawody

Na terenie gmin objętych LSR wiele osób zajmuje się rękodzielnictwem i twórczością artystyczną, w szczególności w gminie Praszka (rzeźbiarstwo, malarstwo, hafciarstwo) i Rudniki, gdzie kilka kobiet zajmuje się rękodzielnictwem (wyroby z bibuły, masy solnej, koronki szydełkowe), a także organizuje warsztaty dla dzieci i młodzieży.

Na obszarze LGD jest kilkunastu pszczelarzy, piekarzy, kilku wędlinarzy. Z pośród dawnych zawodów, rzadko obecnie występującym jest bednarstwo, którym zajmuje się pan Jan Łucki z Praszki oraz rymarstwo - pan Bonifacy Kuliberda z gm. Praszka.

#### Produkty lokalne

- **Kapusta kiszona Gładyszówka** – Gładysz Edward z Bobrowej, produkt tradycyjny bez konserwantów – **jedyny produkt zarejestrowany w Ministerstwie Rolnictwa,**



- Szynka wiejska - Maria Wróbel z Rudnik,
- Kaszanka - Teresa Gońda z Dalachowa.

Produkty te brały udział w konkursie „Opolski Produkt Tradycyjny” i otrzymały nagrodę marszałka województwa opolskiego.

- Chleb wiejski - Maria Wróbel z Dalachowa,
- Chleb Rudnicki - GS Rudniki,
- Bułeczki maślane - Cecylia Szczerbak z Żytłniowa,
- Podpłomyki – pieczywo tradycyjne Haliny Jachymskiej z Dalachowa,
- Wino z utraty - Irena Komorowska.

Wszystkie produkty brały udział w konkursie „Nasze Kulinarne Dziedzictwo” otrzymały nagrody z OODR w Łosiwie.



- Chleb produkowany w Piekarni Radłów - tradycyjna receptura bazująca na kwasie chlebowym i mące żytniej oraz pszennej, bez dodatków chemicznych,
- Kołacz drożdżowy produkowany z Piekarni Radłów - tradycyjna receptura i dodatki,
- Miód z leśnej pasieki właściciele: państwo Pluskota i Rode z Wichrowa. Miód pozyskiwany jest z pasiek leśnych w tradycyjny sposób,
- Kiełbasa słoikowa – PSS Olesno,
- Masło Oleskie – Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Oleśnie,
- Śmietankówka – Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Oleśnie.

### Działalność Fundacji Górna Prosna

Fundacja Górna Prosna uzyskała w województwie opolskim najwięcej punktów za przygotowanie projektu do realizacji w ramach PP Leader +. W ramach projektu zostały zrealizowane przy wsparciu Fundacji następujące zadania:

- **Koncert kolęd w Gorzowie Śląskim,**
- **udział w targach turystycznych** w katowickim „Spodku” lokalnych producentów - przedsiębiorców, gospodarstwa ekologiczne i agroturystyczne oraz cały region partnerstwa. Na stoisku reklamowane były wyroby koronkarskie, papierowe kwiaty i pieczone kurczaki z masy solnej oraz naczynia wykonane przez miejscowego garncarza – ceramika.
- **Rewia Orkiestr Dętych** nad Psurowskim Zalewem,
- **Przeгляд Piosenki Religijnej** nad zalewem w Psurowie,
- **Wojewódzki Przeгляд Orkiestr Dętych** w Byczynie,
- **Strojecka Majówka** - VIII cykliczny festyn „Strojecka Majówka” organizowany na boisku LKS w Strojcu. Ważnym wydarzeniem był koncert „Kultura Gmin Fundacji Górna Prosna”, w którym prezentowały się zespoły z gmin: Praszka, Gorzów Śląski, Byczyna, Rudniki;
- **Konferencja Produkt Lokalny,**
- **Seminarium naukowe „Amonity z Faustianki”**,
- Wyjazd studyjny do LGD „Krzemienny Krąg” w województwie świętokrzyskim,
- **Święto plonów** w gminie Byczyna,
- **VIII Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowej Gmina Rudniki,**
- **Dni Gorzowa Śląskiego,**
- **Spotkania Muzyków Jazzowych** w Rudnikach, gdzie odbyły się po raz XVI. Impreza ta, która jest ewenementem w środowisku wiejskim ma już swoją renomę i coraz wyższe notowania,
- W ramach zadania „**Wymiana doświadczeń z zakresu zastosowania nowoczesnych technologii**” zostały zorganizowane wyjazdy do Lokalnych Grup Działania „Wspólne Źródła” w Korfantowie i „Płaskowyż Dobrej Ziemi” w Branicach,
- **Warsztaty z zakresu tradycyjnych branż i rzemiosł.** W Gospodarstwie „EKOSTYL” Iwony i Janusza Ślicznych w Bładaczu odbyły się warsztaty z zakresu malowania, ozdabiania jaj wielkanocnych, pszczelarstwa i wikliniarstwa,
- **Szkolenie „Zakładanie stowarzyszeń oraz uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego”,**
- **Szkolenie „Pozyskiwanie środków na rozwój i rozpoczęcie działalności gospodarczej”**- sposoby wypełniania dokumentów aplikacyjnych niezbędnych do złożenia wniosku.

Fundacja Górna Prosna uczestniczyła w organizowaniu wszystkich ważniejszych imprez kulturalnych na terenie swojego działania. Poza wymienionymi wyżej imprezami cyklicznymi, w związku z przyłączeniem do LGD gminy Olesno wzbogacą się w ważne wydarzenia kulturalno-sportowe, takie jak: Plener Rzeźbiarsko- Malarski Artystów Nieprofesjonalnych, Krajowy Turniej Tańca, Regionalny Festiwal Piosenki Przedszkolnej, Ogólnopolski Przeгляд Piosenki Poetyckiej, Dni Olesna, Regionalny Konkurs Recytatorski dla Młodzieży, „Jazzobranie” z udziałem polskich sław jazzu.

## Pomoc społeczna

W działaniach dotyczących pomocy społecznej samorządy gmin na terenie LGD wspierane są przez liczne stowarzyszenia oraz organizacje kościelne. Na szczególną uwagę zasługuje działalność **Zgromadzenia Braci Szkół Chrześcijańskich**, które prowadzi **Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Uszycach** (gm. Gorzów Śląski). Ośrodek wspierany przez Starostwo Powiatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz PFERON. Opiekę w ośrodku uzyskuje 35 osób z lekkim upośledzeniem umysłowym, przede wszystkim z rodzin ubogich i patologicznych. Ośrodek prowadzi Warsztaty Terapii Zajęciowej pozwalające niektórym z wychowanków powrócić do życia w środowisku osób zdrowych.

Na terenie gminy Radłów ważnym elementem pomocy społecznej jest pomoc żywnościowa, którą prowadzi PCK. W gminie działa 6 wolontariatów podległych PCK, w tym główny w Radłowie. Poza tym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi też punkt z używaną odzieżą, oraz akcję "Oddam za darmo", gdzie ludzie przekazują biednym niepotrzebny sprzęt. W Gminie Olesno działalność społeczną prowadzi Caritas Diecezji Opolskiej – Stacja Opieki Olesno, parafialny Caritas prowadzi stoisko z używaną odzieżą. Ponadto w Borkach Wielkich opiekę nad osobami starszymi sprawuje Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Sióstr Służebniczek NMP. Towarzystwo Pomocy Ludziom Chorym, Samotnym i Bezdomnym „Pomocna Dłoń” w Praszce pomaga osobom bezrobotnym w poszukiwaniu pracy, pomoc osobom chorym, samotnym i bezrobotnym znajdującym się w ciężkim położeniu. Także w Byczynie pomoc społeczną prowadzi Stowarzyszenie „Hospicjum Ziemi Kluczborskiej Św. Ojca Pio” w Byczynie oraz Stowarzyszenie Popierania Zaradności Życiowej i Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Wzajemnej Pomocy.

## 4. Specyfika obszaru

Położenie większości obszaru działania LGD w dorzeczu górnej Proсны oraz jej **przestrzenna, historyczna i przyrodnicza spójność** stała się przyczyną, dla której LGD przyjęła nazwę „**Górna Proсна**”.

- a) Obszar LGD „Górna Proсна” ma długą historię rozwoju życia społecznego i gospodarczego. Jej kluczową cechą jest rzeka Proсна określająca obszar objęty działaniem LGD jako spójny i jednolity. Przez setki lat obszar LGD dzieliła granica, w tym na górnym odcinku Proсны, która nie stanowiła bariery, lecz bramę wypadową, przez którą w różnych kierunkach dokonywały się kontakty i rozprzestrzeniały się wzajemne wpływy sąsiadujących ze sobą różnej tożsamości kulturowej społeczności. Ludność pogranicza polsko-niemieckiego wspierała się w różnych trudnych sytuacjach politycznych. Oprócz oficjalnych kontaktów, eksportu i importu towarów przez przejścia graniczne, bardzo ważną rolę w życiu pogranicza nad Prosną odgrywał nielegalny handel oraz nielegalne przekraczanie granicy. Ziemie nad górną Prosną odgrywały też szczególną rolę polityczną. Doświadczenia historyczne dowodzą, że w przeszłości pogranicze wielokrotnie potrafiło spełniać funkcje zwornika pomiędzy ziemiami położonymi po obu stronach rzeki i czerpać z tego odpowiednie korzyści.
- b) Ludność obszaru Górnej Proсны z racji przygranicznego położenia i zmian przynależności państwowej, podlegała wielowiekowym wpływom różnych kultur. Zamieszkiwała tu wieloreligijna ludność polska, niemiecka, żydowska i czeska. Mimo tak ogromnego zróżnicowania kulturowego, językowego i etnicznego nie odnotowano tutaj większych przejawów nacjonalizmu ani religijnych wojen.
- c) Gospodarka obszaru Górnej Proсны jest mocno uzależniona od sektora rolniczego przy niewielkim udziale innych sektorów. Wielu młodych ludzi przenosi się do innych miejsc z powodu braku pracy w tradycyjnych sektorach. To powoduje starzenie się społeczeństwa wiejskiego oraz zmniejszanie się liczby mieszkańców. Te zmieniające się cechy tutejszego

społeczeństwa mogą z czasem doprowadzić do zaniku lokalnej infrastruktury usługowej. Niski poziom wykształcenia społeczności wiejskiej (43% z wykształceniem ponadpodstawowym) sprawia, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych najlicniejszą grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym (69% ogółu bezrobotnych).

- d) Przeszłość historyczną znacząco rozsiane na obszarze regionu zabytki architektury i budownictwa oraz obiekty historyczne, reprezentujące różne rodzaje i style architektoniczne określające jego specyfikę. Osobliwością i znanym motywem w krajobrazie obszaru LGD „Górna Proсна” są kościoły drewniane, w tym **szczególnie cenny kościół Św. Anny w Oleśnie**, liczne zespoły pałacowo – parkowe, pałacowo-folwarczne, dworsko - parkowe i folwarczne oraz średniowieczne centrum Buczyni. Występuje tutaj charakterystyczna dla kolonii fryderycjańskich zabudowa wsi. Widoczny jest jeszcze w wielu wsiach charakterystyczny dla tego regionu budulec domów i stodoł – piaskowiec żelazisty. Urokliwe są centra miasteczek, budowanych na prawie niemieckim z rynkami prostokątnymi otoczonymi kamieniczkami. W Praszce świadectwem po dawnych mieszkańcach jest synagoga i cmentarz żydowski.
- e) Dużą rolę w życiu dawnej wsi LGD odgrywali rzemieślnicy: młynarze, karczmarze, kuźnicy, gorzelnicy. Pozostałością po ich działalności są młyny wodne i motorowe, kuźnie. Rozwijał się tutaj przemysł cegielniany, który do dzisiaj reprezentuje cegielnia w Faustiance. Nazwy miejscowości w gminie Praszka, Rudniki czy Gorzów Śląski (np. Kowale, Rudniki) świadczą o tym, że na tym terenie wykorzystywane były zasoby naturalne wspólne dla tego rejonu, a mianowicie złoża rudy żelaza. Dawne pole szybowe (użytkowane do końca XIXw.) i hałdy po hucie żelaza występują w okolicy Strojca. Liczne huty funkcjonowały również na terenie gminy Gorzów Śl.: w Gorzowie Śl. nad rzeką Proszą, w Więckowicach posiadająca piec o nazwie „Paulina”, na terenie wsi Kozłowice-Pawłowice, w Zdziechowicach, w Krzyżanowicach. Podczas I wojny światowej Niemcy założyli kilka kopalń w okolicach Kowali, Rozterku, Skotnicy i Strojca. Na terenie gminy Olesno rudę wydobywano i przetwarzano w okolicach miejscowości Bodzanowice i Borki Wielkie.
- f) Obszar LGD wyróżnia aktywność mieszkańców wyrażająca się takimi inicjatywami jak: Międzynarodowe Zawody Drwali, Spotkania Jazzowe, Festyn Rycerski, Zawody Oldboyów piłki nożnej i szereg innych. W ramach PP Leader + odbyło się szereg spotkań i wspólnych imprez kulturalnych, pozwalających poznać zwyczaje i tradycje po obu stronach rzeki Proсны. Od 2008r. do LGD dołączyła gmina Olesno, aby wspólnie realizować cele zawarte w LSR. Gmina Olesno historycznie zawsze była powiązana z tym regionem, będąc siedzibą powiatu, do którego należały gmina Radłów i Gorzów Śląski, a współcześnie dołączyły do nich gminy Praszka i Rudniki.
- g) Pomimo znaczących antropogenicznych przekształceń, obszar LGD „Górna Proсна”, ze względu na znaczne zróżnicowanie warunków środowiska i występowanie obszarów o stosunkowo naturalnym charakterze, cechuje się **wysokimi walorami przyrodniczymi**. Szczególnie w dolinach rzecznych (Proсны, Wyderki, Stobrawy, Skrońskiego Potoku, Wilczej Wody) i lasach występuje nagromadzenie chronionych i rzadkich gatunków roślin oraz zwierząt.

#### Atrakcyjność turystyczna obszaru

Obszar LGD „Górna Proсна” posiada walory przyrodnicze i krajobrazowe predysponujące go do rozwoju turystyki i rekreacji. Są to przede wszystkim:

- różnorodność świata zwierzęcego i roślinnego, w szczególności w dolinach rzek i lasach,
- doliny rzeczne Proсны, Stobrawy, Łomnicy i Budkowiczanki o potencjalnie wysokich walorach przyrodniczych, wymagająca zabiegów renaturalizacyjnych (odtworzenie terenów podmokłych, starorzeczy, zalesianie) i kształtujących krajobraz (wykasanie łąk) oraz stosunkowo duże zbiorniki wodne predysponowane do wykorzystania rekreacyjnego,

- harmonijny krajobraz rolniczy – malownicze mozaiki rozproszonych ekosystemów łąkowych, leśnych i zadrzewień, stawów, w tym krajobraz kulturowy ze znaczącymi obiektami zabytkowymi (**drewniane kościołki w niespotykanym zagęszczeniu**, zespoły parkowo-dworskie, **młyny**, w tym drewniane, wapienniki i cegielnie itp.),
- sprzyjający łagodny klimat,
- różnorodność budowy geologicznej i związana z nią urozmaicona rzeźba terenu o charakterze falisto-pagórkowym (wzgórza i krawędzie, wąwozy i jary), **niespotykana liczba źródeł**, lokalne specyficzne materiały budowlane (piaskowiec żelazisty, rudy darniowe).

O atrakcyjności turystycznej każdego regionu, oprócz walorów naturalnych, kulturowych i dostępności komunikacyjnej, świadczy wyposażenie w infrastrukturę turystyczną, która na terenie LGD występuje w niewielkim zakresie. Brak jest informacji turystycznej, spójnej sieci szlaków turystycznych i w odpowiedniej ilości bazy noclegowej i gastronomicznej. Aktualnie o atrakcyjności turystycznej LGD zadecydowały oprócz walorów naturalnych, wypromowane znaczące cykliczne imprezy, takie jak Międzynarodowe Zawody Drwali w Bobrowej czy Turniej Rycerski w Buczynie.

Bazę noclegową na terenach wiejskich LGD reprezentują następujące obiekty, w tym gospodarstwa agroturystyczne, które próbują sprostać istniejącemu zapotrzebowaniu na miejsca noclegowe:

- Zdziechowice gm.Gorzów Śląski, „Staropolski Gościniec” - 30 miejsc noclegowych,
- Uszyce gm. Gorzów Śląski, „Kompleks Dworsko-Parkowy Natura” – 8 miejsc noclegowych, basen letni, grill, pole biwakowe, małe boisko sportowe,
- Gołkowie gm. Buczyna przy trasie Katowice –Poznań, zabytkowy dworek – 6 miejsc noclegowych w 3 pokojach, jadalnia i bar, jazda konna, pływanie kajakiem, hipoterapia, przejażdżki bryczką, tenis stołowy,
- Proślice gm. Buczyna Przedsiębiorstwo Agroturystyczne „Hetman Roma Buczyna” Europejskie Centrum Kształcenia Rycerstwa, 20 miejsc noclegowych, 2,5 ha park, nauka jazdy konnej, organizacja imprez opartych na tradycjach i zwyczajach rycerskich,
- Proślice gm. Buczyna. Gospodarstwo ekologiczne „Blisko Natury” 1,2 km od zalewu Biskupice – Brzózki,
- Kostów gm. Buczyna, Gospodarstwo „Groblex”,
- Biskupice gm. Buczyna. Zespół dworsko-pałacowy – 12 noclegów w zabytkowych pokojach z kuchnią i łazienką, grill, wypożyczalnia rowerów, przejażdżki bryczką, wędkowanie,
- Radłów, Seweryn Wieczorek , miejsca noclegowe, restauracja,
- Sternalice, gm.Radłów – Gościniec Sternalice,
- Miechowa, gm Buczyna - Ośrodek konferencyjny „Marciszówka”,
- Buczyna, Hotel- Restauracja „Grodzka”,
- Olesno, Pensjonat „As”, Hotel „ALEXANDRA”, Hotel OLESNO,
- Stare Olesno, Ośrodek Wypoczynkowy „Anpool”, Ośrodek Wypoczynkowy „HORN”,
- Borki Małe, gm. Olesno, Hotel i stadnina „Na kamieniu”;
- Mirowszczyzna , Gm. Rudniki „Złota Kaczka” restauracja i motel,
- Praszka, P.G.H. „Ledan”, 6 miejsc noclegowych
- Praszka, MOTOR, 24 miejsca noclegowe.

Obszary wiejskie na terenie LGD posiadają korzystne warunki przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe dla rozwoju agroturystyki. Działa tutaj Agroturystyczne Stowarzyszenie „Źródła Proсна” z siedzibą w Rudnikach, w którym zrzeszone są gospodarstwa agroturystyczne z terenu gmin Radłów i Rudniki:

- Faustianka, gm.Rudniki – gospodarstwo agroturystyczne- Dorota i Józef Polak,
- Faustianka, gm. Rudniki – gospodarstwo agroturystyczne – Ewa Pawelec – Bryś,
- Dalachów, gm.Rudniki - gospodarstwo agroturystyczne – Danuta Gońda,
- Wolęcín, gm. Radłów - gospodarstwo agroturystyczne – Kornelia Wengel,
- Kolonia Biskupska, gm. Radłów - gospodarstwo agroturystyczne – Irena Jan Dzierżon,
- Psurów, gm. Radłów - gospodarstwo agroturystyczne – Irena Jan Dzierżon,

znajduje się tu również gospodarstwo:

- Borki Wielkie, gm. Olesno - gospodarstwo agroturystyczne i stadnina koni – Ryszard i Jerzy Mazur.

Bazę gastronomiczną tworzą liczne na obszarach wiejskich bary piwne oraz reprezentujące wyższy standard obsługi nieliczne obiekty gastronomiczne w Radłowie, Byczynie, Praszce, Rudnikach i Gorzowie Śląskim. Nieco więcej punktów gastronomicznych znajduje się w gminie Olesno, w szczególności w mieście Olesno. Brak jest spójnej sieci oznaczonych szlaków turystycznych wyposażonych w małą architekturę. Istniejącą sieć szlaków turystycznych tworzą biegnące przeważnie drogami gruntowymi ścieżki rowerowe w gminie Rudniki i w gminie Olesno, wyposażone w nieliczne miejsca odpoczynku i w Oleśnie – tablice dydaktyczne oraz szlaki piesze w gminie Byczyna i Olesno.

#### 4.1. Sposób wykorzystania specyfiki obszaru

- a) Szans rozwoju obszaru LGD „Górna Proсна” należy upatrywać w jego uwarunkowaniach środowiskowych, zachowaniu i wykorzystaniu walorów przyrodniczych powiązanych z zasobami kulturowymi. Brak dużych zakładów przemysłowych, przebieg doliny rzeki Proсны, Stobrawy i ich dopływów z bogatą szatą roślinną i torfowiskami, położenie przy granicy Załęczańskiego Parku Krajobrazowego stwarza dogodne warunki dla rozwoju agroturystyki oraz dla uprawiania turystyki rowerowej i pieszej.
- b) Specyficzne cechy obszaru Górnej Proсны zostaną wykorzystane do budowania potencjału społecznego na wsi, lepszego zarządzania jej zasobami, tworzenie silniejszego poczucia identyfikacji mieszkańców z ich regionem wraz z jego wartościami i tradycjami oraz poprawę jakości życia i różnicowanie gospodarki. Podstawowym sposobem wykorzystania dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych jest powiązanie ich ze sferą gospodarczą i przełożenie ich na ilość nowych miejsc pracy.
- c) Wykorzystanie specyfiki regionu będzie przeprowadzone zgodnie z wynikami analizy SWOT, celami ogólnymi i szczegółowymi oraz wymogami Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Wszystkie planowane do realizacji w ramach LSR przedsięwzięcia będą uwzględniały specyfikę regionu. Również opracowane Lokalne Kryteria Wyboru Projektów uwzględniają specyfikę regionu LGD „Górna Proсна”.
- d) Aktywność mieszkańców wyrażająca się wieloma inicjatywami sportowymi i kulturalnymi, imprezami cyklicznymi zostanie wykorzystana do promowania regionu i tym samym zachęcania turystów do odwiedzania terenu LGD. Wykorzystywane będzie zdobyte doświadczenie przy realizowaniu projektów w ramach PP Leader +, w zakresie promocji regionu z wykorzystaniem istniejącego potencjału społeczno-kulturowego.
- e) Tradycje związane z produkcją rolną i uprawą roli zostaną ukierunkowane na produkcję energii odnawialnej. Ważne jest by dążyć do wykorzystania tradycji w zakresie drobnego rzemiosła do tworzenia kolejnych produktów lokalnych, wyróżniających region na mapie kraju.
- f) Pomimo małej intensywności zagospodarowania turystycznego obszar LGD „Górna Proсна” posiada predyspozycje do rozwoju turystyki krajoznawczej i kwalifikowanej (jeździectwo, wędkarstwo, myślistwo, turystyka przyrodnicza) – jednodniowej i weekendowej oraz do turystyki wiejskiej. W szczególności terenami o największych walorach przyrodniczo-krajobrazowych mających znaczenie dla rozwoju turystyki krajoznawczej i przyrodniczej, a także agroturystyki są: doliny rzek: Proсны, Pratwy, Stobrawy, Łomnicy i Budkowiczanki,

okolice dużych zbiorników wodnych: Biskupice – Brzózki, Psurów, Młyny, Stare Olesno i Kucoby, tereny o urozmaiconej rzeźbie z wybitnymi walorami przyrodniczymi (okolice Skrońska, Jastrzegowic i Ligoty Oleskiej), fragmenty Lasów Stobrawskich (okolice Kolonii Biskupskiej, południowa i wschodnia część gminy Olesno), tereny o harmonijnym krajobrazie rolniczym (wschodnia i południowa część gminy Rudniki) oraz historyczne miasto Byczyna.

- g) Urozmaicony krajobraz przyrodniczy i dziedzictwo kulturowe zostanie wykorzystane do prowadzenia szlaków turystycznych. W pierwszej kolejności powinny powstać szlaki rowerowe obejmujące cały region LGD, z uwzględnieniem specyficznych cech obszaru. Rozwijać się będzie również istniejąca baza noclegowa i gastronomiczna oraz infrastrukturę turystyczną. Stosunkowo urozmaiconą rzeźbą terenu sprawia, że na obszarze Górnej Proсны występuje wiele wzniesień mogących pełnić funkcje **punktów widokowych** (Góra Bukowa, Góra Papierkowa w okolicy Rudnik, Góra Rudki koło Wierzbia, Góry Ligockie, Góra Pawłowicka itp.). Naturalne uwarunkowania wymagają jedynie wzmocnienia poprzez budowę specjalnej infrastruktury, takiej jak np: wieże czy platformy widokowe.
- h) Wielokulturowość i odmienność tradycji wynikająca z wielowiekowego podziału terenu Górnej Proсны granicą państwową, zostanie wykorzystane dla rozwoju obszaru poprzez wymianę doświadczeń w ramach spotkań organizowanych przez Stowarzyszenie LGD „Górna Proсна”. Dla rozwoju obszaru zostanie wykorzystana dotychczasowa działalność funkcjonujących Stowarzyszeń na rzecz rozwoju wsi, czy też Agroturystycznego Stowarzyszenia Źródeł Proсны, a przede wszystkim Fundacji „Górna Proсна”. Wzmocniony zostanie ruch rycerski, dzięki któremu można będzie zapoznać mieszkańców Opolszczyzny, turystów krajowych i zagranicznych z historią regionu.

### **III. Analiza SWOT dla obszaru objętego LSR oraz wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy**

#### **1. Analiza SWOT**

<b>SILNE STRONY</b>	<b>SŁABE STRONY</b>
---------------------	---------------------

- Bogata historia związana z funkcjonowaniem najstarszej granicy państwowej na Prośnie wraz z obiektami zabytkowych strażnic i komór celnych
- Prężnie działający ruch rycerski wraz z ewenementem na skalę krajową – drewnianym grodem rycerskim nad zalewem Biskupice-Brzózki
- Silne poczucie tożsamości kulturowej, w tym duża różnorodność kulturowa
- Wysokie walory środowiska przyrodniczego związane ze źródłiskami i dolinami rzek: Proсны, Wyderki, Potoku Skrońskiego, Pratwy i Stobrawy
- Położenie w sąsiedztwie Załącząskiego Parku Krajobrazowym i obszaru Natura 2000
- Walory rekreacyjno-wypoczynkowe związane z występowaniem dużych zbiorników wodnych: Psurów, Brzózki, Młyny, Stare Olesno i Kucoby
- Liczne zabytki, zwłaszcza drewniane, kościółki oraz kompleksy pałacowo-dworskie
- Liczne interesujące zabytki techniki, związane z rzeką Prosną i złożami surowców, takie jak młyny, w tym drewniane młyny wodne, wapiennik w Janinowie, zabytkowe cegielnie w Faustiance i Słowikowie, kamienny most w Sternalicach, linia kolejowa Olesno-Praszka
- Występowanie liczących sobie 170 mln lat skamieniałości mięczaków kopalnych (amonity) w wyrobisku iłów w Faustiance
- Liczne organizacje pozarządowe działające na rzecz społeczności lokalnej i aktywizujących środowisko
- Doświadczenie Lokalnej Grupy Działania Górna Proсна we wdrażaniu projektów w ramach PLeader+
- Imprezy cykliczne, w tym o randze krajowej i międzynarodowej (Międzynarodowe Zawody Drwali, Spotkania Jazzowe, Międzynarodowy Festyn Rycerski, Złot Piłkarzy Weteranów- Mistrzostwa Polski Oldboyów, Międzynarodowych Ulicznych, Oleskich Biegów Pokoju, Ogólnopolskiego Turnieju Tańca Towarzyskiego, Ogólnopolskiego Przeglądu Piosenki Poetyckiej)
- Ciekawe wystawy w muzeum regionalnym w Prasce i Oleśnie,
- Uczestnictwo w Programie Odnowy Wsi
- Rozwój branż wykorzystujących istniejące zasoby naturalne
- Dynamiczny wzrost sektora mikroprzedsiębiorstw
- Duży potencjał rolny
- Bogate zasoby kruszyw naturalnych i iłów
- Historyczne miejsca wydobycia i przetwarzania rud żelaza i piaskowców żelazistych oraz charakterystyczna zabudowa wiejska wykorzystująca powyższe materiały
- Dobry dostęp komunikacyjny, przebieg dróg krajowych i linii kolejowych
- Położenie w sąsiedztwie aglomeracji śląskiej i dobre z nią powiązanie komunikacyjne

- Słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna
- Ograniczona oferta sezonowa
- Niedostateczna infrastruktura drogowa, w tym brak parkingów, utwardzonych dojazdów do zbiorników wodnych, odpowiedniego oznakowania
- Niewystarczająca promocja i informacja turystyczna
- Brak oznakowania atrakcji turystycznych
- Brak spójnej sieci szlaków turystycznych
- Nie wykorzystywane turystycznie wysokie walory przyrodnicze i historyczne rzeki Proсны
- Nieład przestrzenny i architektoniczny miejscowości
- Degradacja charakterystycznej, zabytkowej zabudowy wiejskiej, zabytków techniki i zespołów pałacowo-parkowych
- Niekorzystne stosunki własnościowe części zespołów pałacowo-parkowych
- Mała ilość zieleni przydrożnej i śródpolnej na obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo
- Niewykorzystany potencjał miejscowości letniskowej Kucoby i licznych zespołów pałacowo-dworskich
- Degradacja linii kolejowej Olesno-Praszka
- Stały i wysoki odpływ migracyjny ludności za granicę
- Brak wsparcia i rozrywek dla młodzieży
- Słaba promocja produktów lokalnych
- Wysoki poziom bezrobocia
- Rozdrobnienie struktury agrarnej
- Niski poziom wykształcenia ludności rolniczej i wiejskiej,
- Słaby marketing
- Niedobór kapitału w sektorze prywatny
- Położenie z dala od dużych aglomeracji miejskich (Opole, Wrocław)
- Zagrożenie zanieczyszczeniem wód w rzekach na skutek braku zbiorowego systemu odprowadzania ścieków na wsiach, w szczególności w gminie Radłów, Olesno, Byczyna i Gorzów Śląski
- Słaby dostęp do Internetu
- Słaby rynek zbytu produktów rolnych
- Niewykorzystane możliwości w zakresie wytwarzania energii odnawialnej przez rolnictwo
- Brak nowoczesnych obiektów sportowych oraz środków finansowych na ich pełne wykorzystanie i propagowanie rekreacji ruchowej
- Niewystarczające kwalifikacje rolników i przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej

## ZAGROŻENIA

SZANSE	SZANSE
<ul style="list-style-type: none"><li>• Pojawienie się możliwości dofinansowania w ramach poprawy jakości życia i różnicowania gospodarki wiejskiej</li><li>• Rosnący popyt na aktywne formy spędzania wolnego czasu w czystym nieskażonym środowisku</li><li>• Rosnący rynek zbytu na żywność ekologiczną</li><li>• Wykorzystanie wniosków z wdrażania Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszaru Górnej Proсны</li><li>• Możliwość nauki i szkolenia na odległość, w tym przez internet</li><li>• Rozwój gospodarstw agroturystycznych i ekologicznych</li><li>• Młoda siła robocza na rynku pracy</li><li>• Wzrost zainteresowania obszarami wiejskimi jako miejscem zamieszkania i spędzania wolnego czasu przez mieszkańców zarówno Polski, jak i pozostałych krajów Unii Europejskiej;</li><li>• Rozwój małych miast będących centrami i miejscem zatrudnienia dla ludności obszarów wiejskich</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Marginalizacja i wyludnienie obszarów wiejskich</li><li>• Niestołość polityki finansowej państwa</li><li>• Dalsze wyludnienie i wzrost średniej wieku, wywołany szczególnie odpływem młodzieży</li><li>• Globalizacja i produkcja masowa prowadząca do spadku konkurencyjności tradycyjnych lokalnych firm</li><li>• Niska siła nabywcza ludności polskiej</li><li>• Ograniczone możliwości dywersyfikacji zatrudnienia osób odchodzących z rolnictwa</li></ul>

## 2. Wnioski wynikające z analizy SWOT

Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika, że:

- Jedną z głównych barier hamujących rozwój gospodarczy obszaru Górnej Proсны są bariery infrastrukturalne, finansowe, brak rynku zbytu, brak odpowiedniej promocji regionu i jej produktów lokalnych, mała dostępność doradztwa i informacji. Na obszarze Górnej Proсны poza małymi wyjątkami brak jest infrastruktury turystycznej. Niewystarczający jest dostęp do internetu i sieci kanalizacyjnej. Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna na wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier rozwoju obszarów wiejskich, wpływając zarówno na jakość życia mieszkańców, jak również na możliwości inwestowania na tych obszarach.
- Rozdrobnienie agrarne powoduje małą dochodowość rolnictwa i duże bezrobocie wśród rolników. Przy takiej strukturze rolnej założyć należy, że większość rolników poszukuje i poszukiwać będzie dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Do najważniejszych działalności pozarolniczych, które mogą być rozwijane na wsi na obszarze LGD „Górna Proсна” można zaliczyć agroturystykę i turystykę.
- Nieład przestrzenny i architektoniczny wielu miejscowości Górnej Proсны oraz występowanie zabudowy wymagającej renowacji, w tym cennej zabudowy zabytkowej wynika z niewłaściwej modernizacji budowli, zmian w układzie urbanistycznym miejscowości, niewystarczających wydatków publicznych i eliminacji najstarszej zabudowy. Wiele zabytkowych obiektów techniki oraz pałace i dwory popadły w ruinę, bądź były użytkowane w sposób niezgodny z przeznaczeniem. Ich zachowanie i wykorzystanie stanowi doskonałe narzędzie do budowania wizerunku obszarów wiejskich i rolniczych na poziomie lokalnym. Wraz z dbałością o odnowę tradycyjnych rzemiosł, kultury ludowej, obrzędowości, muzyki oraz zachowanie gwar i języków wynikających z wielokulturowości, wyżej wymienione elementy dziedzictwa kulturowego przyczynią się do podkreślania indywidualności i wyjątkowości obszaru LGD „Górna Proсна”.



- Obszar LGD posiada dużą wartość przyrodniczą, historyczną i kulturową. Rozwój lokalny tego regionu powinien dokonywać się w oparciu o zasoby miejscowe, w szczególności przyrodniczo-krajobrazowe, gospodarcze, społeczne i kulturowe. Podstawą rozwoju obszaru LGD powinien być rosnący popyt na turystykę wiejską, produkty lokalne i usługi przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony środowiska. Aby to osiągnąć, w sytuacji globalizacji rynku, konieczne jest podnoszenie konkurencyjności obszaru objętego LSR, co należy rozumieć jako pobudzanie aktywności mieszkańców wsi do podejmowania inicjatyw na rzecz rozwoju i przedsiębiorczości, w tym poprawę jakości życia na obszarze LGD, w tym poprzez inicjatywy kulturowe i sportowe, różnicowanie gospodarki wiejskiej oraz absorpcji innowacji wykorzystując współpracę z funkcjonującymi w kraju i zagranicą lokalnymi grupami działania.
- W tym kontekście uznając konkurencyjność przestrzeni obszaru Górnej Proсны jako warunek poprawy bytu jej mieszkańców, określono wizję w następującym brzmieniu:

**Górna Proсна konkurencyjną przestrzenią,  
atrakcyjną dla turystów,  
i zamieszkania.**

#### **IV. Cele ogólne i szczegółowe LSR oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia wraz z określeniem wskaźników**

##### **1. Cele ogólne**

Biorąc pod uwagę założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz wyniki analizy SWOT, specyfikę obszaru, zidentyfikowane problemy i potrzeby mieszkańców zidentyfikowane dzięki ankiecie, dla obszaru LGD „Górna Proсна” wyznaczono 3 cele ogólne:

- *Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru,*
- *Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy,*
- *Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców.*

##### **2. Cele szczegółowe**

Zgodnie z celami ogólnymi wybór celów szczegółowych odpowiada dziedzinom, które mają podstawowe znaczenie dla wzrostu atrakcyjności Górnej Proсны, są to cele adekwatne do analizy SWOT i specyfiki obszaru. Termin osiągnięcia celów szczegółowych określono na koniec okresu realizacji LSR tj. do 2015r.

**Cel ogólny 1:** *Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru* będzie realizowany przez ukierunkowanie wsparcia w następującym obszarze:

###### 1.1. Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015

**Cel ogólny 2** : *Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy* został zidentyfikowany zgodnie ze strategicznymi kierunkami rozwoju określonymi w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 i zgodnie z potrzebami na obszarze Górnej Prosny. Wsparcie będzie ukierunkowane na działania zgodne z następującym celem szczegółowym:

2.1. Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015

**Cel ogólny 3** : *Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców* będzie realizowana przez wspieranie działań zgodnych z celami osi 3 PROW, w tym działania Odnowa Wsi oraz przez realizację małych projektów. Cel szczegółowy to:

3.1. Rozwój życia społeczno-kulturalnego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015

Biorąc pod uwagę założenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 oraz wyniki analizy SWOT, specyfikę obszaru, problemy i potrzeby mieszkańców wypracowano na spotkaniach grupy roboczej dla obszaru LGD „Górna Prosna” cele ogólne, szczegółowe, przedsięwzięcia i wskaźniki monitorowania. Przedstawiono je w poniższej tabeli.

<b>CELE OGÓLNE, CELE SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA, WSKAŹNIKI: ODDZIAŁYWANIA, REZULTATU I PRODUKTU</b>		
<b>Cel ogólny 1:</b> <b>Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię regionu</b>	<b>Cel ogólny 2:</b> <b>Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy</b>	<b>Cel ogólny 3:</b> <b>Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców</b>
<u>Wskaźnik oddziaływania:</u> 1. Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD o 3%	<u>Wskaźnik oddziaływania:</u> 1. Zmniejszenie liczby bezrobotnych o 3%	<u>Wskaźnik oddziaływania:</u> 1. Odsetek populacji LGD, deklarujących wzrost zadowolenia z jakości życia od 2009r
<b>Cel szczegółowy 1.1.:</b> <b>Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015</b>	<b>Cel szczegółowy 2.1. :</b> <b>Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015</b>	<b>Cel szczegółowy 3.1.:</b> <b>Rozwój życia społeczno-kulturalnego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015</b>
<u>Wskaźniki rezultatów:</u> 1. Liczba osób uczestniczących w działaniach promocyjnych 2. Liczba rozpowszechnionych materiałów promocyjnych (nakład) 3. Liczba wejść na stronę internetową LGD związaną z turystyką	<u>Wskaźniki rezultatów:</u> 1. Liczba nowo utworzonych /utrzymanych miejsc pracy poza rolnictwem 2. Liczba osób, które ukończyły z pozytywnym wynikiem szkolenia podnoszące kwalifikacje lub umiejętności 3. Liczba złożonych wniosków na działalność pozarolniczą	<u>Wskaźniki rezultatów:</u> 1. Liczba osób uczestniczących w imprezach społeczno-kulturalnych , sportowo-rekreacyjnych, integracyjnych oraz działaniach edukacyjno-informacyjnych na terenie LGD 2. Liczba osób zaangażowanych w realizację projektów ( tylko wnioski organizacji pozarządowych) 3. Liczba złożonych wniosków przez organizacje pozarządowe 4. Wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanych/ wyposażonych obiektów infrastruktury społecznej
<b>Przedsięwzięcia:</b> <b>1. Promocja i ochrona walorów obszaru LGD</b>	<b>Przedsięwzięcia:</b> <b>1. Wykorzystanie innowacyjności</b>	<b>Przedsięwzięcia:</b> <b>1. Wzrost aktywności sportowej i</b>

<p><b>2. Rozwój infrastruktury i usług turystycznych</b></p>	<p><b>oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła</b></p> <p><b>2. Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej</b></p>	<p><b>społeczno-kulturalnej</b></p> <p><b>2. Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego</b></p>
<p><u>Wskaźniki produktu:</u> <i>Przedsięwzięcie 1.1.1.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba nowych materiałów promocyjnych (rodzajów)</li> <li>2. Liczba działań promocyjnych</li> <li>3. Liczba odnowionych obiektów zabytkowych lub przyrodniczych</li> </ol> <p><i>Przedsięwzięcie 1.1.2.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba nowych/zmodernizowanych/zagospodarowanych/oznakowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej lub obiektów pełniących funkcje muzealne</li> <li>2. Liczba działań na terenie obiektów pełniących funkcje noclegowe lub/i gastronomiczne</li> <li>3. Liczba działań związanych z budową nowych/ modernizacją/ oznakowaniem szlaków turystycznych</li> </ol>	<p><u>Wskaźniki produktu</u> <i>Przedsięwzięcie 2.1.1.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba wprowadzonych na rynek /promowanych produktów tradycyjnych i regionalnych</li> <li>2. Liczba usług wprowadzonych na rynek</li> <li>3. Liczba nowych/zmodernizowanych gospodarstw/przedsiębiorstw</li> </ol> <p><i>Przedsięwzięcie 2.1.2.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba szkoleń dla przedsiębiorców i rolników lub osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą</li> <li>2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach zwiększających kwalifikacje lub informacyjnych</li> </ol>	<p><u>Wskaźniki produktu:</u> <i>Przedsięwzięcie 3.1.1.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba imprez integracyjnych oraz działań związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji</li> <li>2. Liczba imprez kulturalnych</li> <li>3. Liczba działań sportowo-rekreacyjnych</li> <li>4. Liczba działań edukacyjno-informacyjnych</li> </ol> <p><i>Przedsięwzięcie 3.1.2.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów społeczno-kulturalnych</li> <li>2. Ilość projektów związana z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej ( place zabaw, parkingi itp.)</li> <li>3. Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych</li> </ol>

## 2. Opis przedsięwzięć

Przedsięwzięcia wyróżnione w strategii są adekwatne i wykazują pełną zgodność z celami ogólnymi i szczegółowymi, a także ze specyfiką obszaru. Tylko obszary o największej wartości dodanej, które jednocześnie nie stwarzają istotnego zagrożenia dla terminowej realizacji podjętych zobowiązań oraz najlepiej wykorzystują walory Górnej Prozny zostały uwzględnione w strategii.

### **Cel ogólny 1: Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru**

Na terenie objętym działaniem LGD brak jest odpowiedniej infrastruktury turystycznej. Turystyka wywiera coraz większy wpływ na gospodarkę i realizuje bardzo ważne cele społeczne, stwarzając szansę przyrostu miejsc pracy i dochodów mieszkańców. Ważnym zadaniem w obszarze turystyki, jest rozwój infrastruktury turystycznej o wysokim standardzie, spójnej i atrakcyjnej.

### **Cel szczegółowy 1.1. Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015**

<b><u>Przedsięwzięcie 1.1.1.</u></b>	
<b>Promocja i ochrona walorów obszaru LGD</b>	
<b>SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA</b>	
<b>Realizacja celu ogólnego</b>	Cel ogólny 1. Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru
<b>Realizacja Celu szczegółowego</b>	Cel szczegółowy 1.1. Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015
<b>Uzasadnienie</b>	<p>Górna Prosna posiada istotne dla rozwoju turystyki walory rekreacyjno-wypoczynkowe związane z występowaniem dużych zbiorników wodnych: Psurów, Brzózki, Młyny, Kucoby i Stare Olesno oraz rzek Prozny i Stobrawy. Szczególne miejsce w rozwoju Górnej Prozny powinna znaleźć bogata historia tego miejsca związana z funkcjonowaniem na rzece Prośnie najstarszej granicy państwowej w Europie oraz ciekawe zdarzenia historyczne w tym : Bitwa pod Byczyną i Bitwy pod Rudnikami. Na obszarze gminy Byczyna prężnie rozwija się ruch rycerski, z największą atrakcją w regionie i województwie – drewnianym średniowiecznym grodem – siedzibą <b>Polsko-Czeskiego Centrum Rzemiosła Rycerskiego</b>, którego działania mogą zaktywizować pozostały obszar LGD. „Ruch rycerski” jest znakomitym lokalnym produktem turystycznym, który należy promować.</p> <p>Górna Prosna posiada znaczne zasoby dziedzictwa kulturowego. Stan zachowania zabytkowych obiektów jest często bardzo zły, dlatego powinny być podejmowane działania zmierzające do zatrzymania postępującej degradacji i niszczenia obiektów zabytkowych</p> <p>Wybitne walory przyrodnicze godne wykorzystania dla celów edukacyjnych i rekreacyjnych posiadają także liczne źródłiska. Promocja i ochrona walorów LGD Proсна jest jednym z głównych elementów rozwoju turystyki. Oznakowanie i opisanie najciekawszych miejsc, zabytków itd. na szlakach, rewitalizacja zabytków oraz szeroko rozumiana promocja tras i szlaków, w tym wydawnicza i elektroniczna powinno być działaniem priorytetowym. Istotnym elementem promocyjnym jest również organizacja festynów i imprez, w szczególności związanych z lokalnymi zasobami, a także wzrost estetyki miejscowości i krajobrazu wiejskiego.</p>

<b>Komplementarność z działaniami PROW 2007-2013</b>	<p>„Odnowa i rozwój wsi”          „Wdrażanie LSR – małe projekty”          „Wdrażanie projektów współpracy”          „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania”</p>
<b>Przykładowe rodzaje operacji</b>	<p><u>„Odnowa i rozwój wsi”</u> –</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rewitalizacja budynków wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków użytkowanych na cele publiczne, obiektów małej architektury, lokalnych pomników historycznych i miejsc pamięci, odnawianie elewacji zewnętrznych i dachów w budynkach architektury sakralnej i cmentarzach wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków,</li> <li>- zakup i odnawianie obiektów charakterystycznych dla danego regionu i ich adaptacji na cele publiczne np. na punkty informacji turystycznej.</li> </ul> <p><u>„Wdrażanie LSR – małe projekty”</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zachowanie, odtworzenie, zabezpieczenie lub oznakowanie cennego dziedzictwa przyrodniczo-krajobrazowego,</li> <li>- odbudowa albo odnowienie i oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków, w tym odnowienie dachów i elewacji zewnętrznych,</li> <li>- organizacja imprez promujących szlaki i związane z nimi atrakcje,</li> <li>- przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych,</li> <li>- promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej,</li> <li>- utworzenie bazy informacji turystycznej, stron internetowych.</li> </ul> <p><u>Aktywizacja i nabywanie umiejętności</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- prowadzenie badań i analiz dotyczących zasobów lokalnych i możliwości ich wykorzystania,</li> <li>- wykonanie studiów wykonalności i planów rozwoju turystyki aktywnej,</li> <li>- działania związane z informowaniem i promocją szlaków turystycznych oraz z aktywizacją społeczności lokalnej.</li> </ul>
<b>Grupy docelowe beneficjentów</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Osoba prawna: gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,</li> <li>2. Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zainteresowana rozwojem turystyki,</li> <li>3. Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik</li> <li>4. Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze</li> <li>5. Kościół lub inny związek wyznaniowy, który posiada siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze,</li> <li>6. Stowarzyszenie LGD „Górna Proсна”</li> <li>7. Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).</li> </ol>
<b>Produkty</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba nowych materiałów promocyjnych (rodzajów)</li> <li>2. Liczba działań promocyjnych</li> <li>3. Liczba odnowionych obiektów zabytkowych lub przyrodniczych</li> </ol>
<b>Część finansowa:</b>	
Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu	<p>„Odnowa i rozwój wsi” - 75% ale nie więcej niż 500 000 dla jednej miejscowości</p> <p>„Wdrażanie LSR – małe projekty” - 80%, ale nie więcej niż 50 000 na realizację jednego projektu i 200 000 na jednego beneficjenta</p>

**Przedsięwzięcie 1.1.2.  
Rozwój infrastruktury i usług turystycznych**

**SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA**

<b>Realizacja celu ogólnego</b>	Cel ogólny 1. Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru
<b>Realizacja celów szczegółowych</b>	Cel szczegółowy 1.2. Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015
<b>Uzasadnienie</b>	<p>Zapotrzebowanie na aktywne formy spędzania wolnego czasu wymaga utworzenia szlaków rowerowych, konnych, pieszych, kajakowych odpowiednio zagospodarowanych i wyposażonych między innymi w miejsca odpoczynku, wieże widokowe, punkty obserwacyjne, miejsca biwakowe, pomosty itd. Trasy rowerowe i piesze powinny spełniać również rolę edukacyjną (szlaki tematyczne) i wykorzystywać bogatą historię, dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe, a także współistnieć ze ścieżkami edukacyjno-dydaktycznymi. Ważnym elementem działań powinno być kompleksowe zagospodarowanie zbiorników wodnych.</p> <p>Koniecznym z punktu widzenia podniesienia atrakcyjności regionu Górnej Proсны dla mieszkańców i turystów krajowych oraz zagranicznych jest wsparcie działań inwestycyjnych związanych z tworzeniem zaplecza gastronomicznego i bazy noclegowej dostosowanej do potrzeb współczesnego turysty. Istotną gałąź turystyki stanowi agroturystyka i ekoturystyka.</p> <p>W ramach PP Leader + została opracowana „Koncepcja zagospodarowania turystycznego doliny Proсны z dopływami” oraz <i>Koncepcja architektoniczno-urbanistyczna zagospodarowania zbiorników oraz dokumentacja techniczna wybranych z koncepcji elementów zagospodarowania</i>” zgodnie z założeniami <i>Strategii rozwoju obszaru LGD Górna Proсна z 2005r.</i></p> <p>W związku z powyższym priorytetowo traktowane będą działania zgodne z opracowanymi koncepcjami i przyczyniające się do rozwoju turystyki i usług związanych z turystyką.</p>
<b>Komplementarność z działaniami PROW 2007-2013</b>	<p>„Odnowa i rozwój wsi”          „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”          „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”          „Wdrażanie LSR – małe projekty”          „Wdrażanie projektów współpracy”          „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania”</p>
<b>Przykładowe rodzaje operacji</b>	<p><u>„Odnowa i rozwój wsi”</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje rekreacyjne lub sportowe i społeczno-kulturalne, obiektów małej architektury,</li> <li>- budowa, przebudowa lub remont, ścieżek rowerowych, miejsc rekreacji, placów zabaw,</li> <li>- budowy, przebudowy lub remontu infrastruktury turystycznej, w tym: obiektów gastronomicznych, bazy noclegowej i obiektów sportowych,</li> <li>- zagospodarowanie zbiorników lub cieków wodnych do rekreacji lub w celu poprawy estetyki,</li> <li>- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie obiektów budowlanych przeznaczonych na cele promocji lokalnych produktów lub usług,</li> </ul>

	<p><u>„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”</u></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- rozwój usług turystycznych, w tym: wynajmowanie pokoi oraz sprzedaż posiłków domowych lub świadczenie innych usług związanych z pobytem turystów w gospodarstwie rolnym,</li><li>- operacje związane z rzemiosłem i rękodziełem,</li><li>- operacje związane z produktami lokalnymi i dziedzictwem kulinarnym,</li><li>- działalność turystyczna inna.</li></ul> <p><u>„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”</u></p> <p>Operacje dotyczące usług turystycznych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- sprzedaż detaliczna żywności ogółem, napojów, pamiątek</li><li>- rozwój bazy noclegowej: hotele, schroniska turystyczne, pola kempingowe, miejsca krótkotrwałego zakwaterowania, gdzie indziej niesklasyfikowane,</li><li>- rozwój bazy gastronomicznej, w tym: restauracje, placówki gastronomiczne, bary,</li><li>- inne usługi turystyczne związane m.in. z rzemiosłem, rękodziełem, produktami lokalnymi i dziedzictwem kulinarnym, wypożyczanie sprzętu rekreacyjnego i sportowego, zagospodarowaniem i udostępnianiem kąpielisk itp.</li></ul> <p><u>„Wdrażanie LSR – małe projekty”</u></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- budowa, odbudowa lub oznakowanie małej infrastruktury turystycznej, w tym: punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego, tras rowerowych, szlaków konnych, ścieżek spacerowych i dydaktycznych,</li><li>- remont lub wyposażenie muzeów,</li><li>- inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie,</li><li>- organizacja szkoleń w zakresie prowadzenia działalności turystycznej i warsztatów związanych z wykorzystaniem walorów lokalnych dla rozwoju turystyki,</li><li>- organizacja imprez promujących zbiorniki, cieki i źródła oraz związane z nimi ciekawostki i atrakcje,</li><li>- przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych,</li><li>- promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej,</li><li>- utworzenie bazy informacji turystycznej, stron internetowych,</li></ul> <p><u>Aktywizacja i nabywanie umiejętności</u></p> <ul style="list-style-type: none"><li>- działania informacyjno-doradcze w zakresie turystyki,</li><li>- prowadzenie badań i analiz dotyczących zasobów lokalnych i możliwości ich wykorzystania,</li><li>- wykonanie studiów wykonalności i planów rozwoju turystyki,</li><li>- działania związane z informowaniem oraz z aktywizacją społeczności lokalnej.</li></ul>
<b>Beneficjenci</b>	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Osoba prawna: gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,</li><li>2. Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zainteresowana rozwojem turystyki,</li><li>3. Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik</li><li>4. Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze</li><li>5. Kościół lub inny związek wyznaniowy, który posiada siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze,</li><li>6. Lokalna Grupa Działania Górna Proсна</li><li>7. Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).</li></ol>



		W szczególności sektory gospodarki: usługi, handel, przetwórstwo produktów lokalnych, agroturystyka, gastronomia, hotelarstwo, działalność społeczna.
		Rodzaj działalności prowadzonej przez beneficjenta nie może być wykluczony przepisami programu pomocy <i>de minimis</i>
<b>Produkty</b>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba nowych/zmodernizowanych/zagospodarowanych/oznakowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej lub obiektów pełniących funkcje muzealne</li> <li>2. Liczba działań na terenie obiektów pełniących funkcje noclegowe lub/i gastronomiczne</li> <li>3. Liczba działań związanych z budową nowych/modernizacją/oznakowaniem szlaków turystycznych</li> </ol>
<b>Część finansowa:</b>		
Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowalnych poziomie projektu	udział w	<p>„<i>Odnowa i rozwój wsi</i>” - 75% ale nie więcej niż 500 000 dla jednej miejscowości</p> <p>„<i>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej</i>” - 50% ale nie więcej niż 100000 na jednego beneficjenta</p> <p>„<i>Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw</i>” - 50% ale nie więcej niż 300 000 na jednego beneficjenta</p> <p>„<i>Wdrażanie LSR – małe projekty</i>” - 80%, ale nie więcej niż 50 000 na realizację jednego projektu i 200 000 na jednego beneficjenta</p>

## Cel ogólny 2: Różnicowanie działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy

Od początku wprowadzenia reform, rolnictwo przejmuje nadwyżki siły roboczej powstające w gospodarce, co w połączeniu z rozdrobnioną strukturą obszarową gospodarstw, prowadzi do przeludnienia agrarnego i narastania ukrytego bezrobocia. Potrzebne jest wsparcie dla mieszkańców wsi, aby przy wykorzystaniu zasobów własnych gospodarstw, zajmowali się działalnością pozarolniczą, zapewniając sobie dodatkowe źródło dochodów. Dywersyfikacja gospodarstw rolnych w kierunku działalności pozarolniczej: handlowej, usługowej, rzemieślniczej i innej, jest również sposobem rozwoju aktywności zawodowej mieszkańców wsi (samozatrudnienie, tworzenie miejsc pracy). Walka z bezrobociem na wsi m.in. poprzez ułatwianie dostępu do rynków pracy oraz tworzenie pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich, stanowi, więc jedno z najważniejszych wyzwań.

### Cel szczegółowy 2.1. Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015

<b>Przedsięwzięcie 2.1.1.</b>	
<b>Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła</b>	
<b>SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA</b>	
<b>Realizacja celu ogólnego</b>	Cel ogólny 2: Różnicowanie działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
<b>Realizacja celów szczegółowych</b>	Cel szczegółowy 2.1.:Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015

<p><b>Uzasadnienie</b></p>	<p>Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich powinien odbywać się przede wszystkim poprzez podnoszenie konkurencyjności istniejących i powstających firm. Jednym z podstawowych elementów wzrostu konkurencyjności firm jest dostęp do innowacji. Potencjalnym inwestorem i przedsiębiorcą mogą być reemigranci, dlatego promowanie regionu jako atrakcyjnego dla rozwoju przedsiębiorczości i zamieszkania może zachęcić do powrotu oraz prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>W ramach tego przedsięwzięcia wspierane będą wszystkie działania mające innowacyjny charakter, jak również do promujące potencjał gospodarczy Górnej Prozny, co służyć powinno wzrostowi zainteresowania jej obszarem.</p> <p>Należy wykorzystać istniejącą strukturę gospodarstw rolnych dla rozwoju na obszarze Górnej Prozny rolnictwa ekologicznego, innowacyjnych upraw oraz roślin wykorzystywanych w produkcji energii odnawialnej. Wsparcie mogą otrzymać beneficjenci podejmujący działalność w zakresie produkcji materiałów energetycznych z biomasy.</p> <p>Na obszarze Górnej Prozny istnieją tradycje związane z lokalnymi produktami kulinarnymi i rzemiosłem, jednakże należy je wzmacniać i wykorzystywać w rozwoju gospodarczym oraz w aktywizowaniu mieszkańców.</p>
<p><b>Komplementarność z działaniami PROW 2007-2013</b></p>	<p>„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”          „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”          „Wdrażanie LSR – małe projekty”          „Wdrażanie projektów współpracy”          „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania”</p>
<p><b>Przykładowe rodzaje operacji</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- wdrożenie własnych lub nabytych nowych technologii oraz uruchamianie produkcji nowych wyrobów lub ulepszenie wyrobów produkowanych w oparciu o tę technologię,</li> <li>- wprowadzanie usług niedostępnych obecnie na terenie LDG lub w sposób dotychczas nie stosowany,</li> <li>- tworzenie e-usług,</li> <li>- dostarczanie przez mikroprzedsiębiorstwa dostępu do internetu szerokopasmowego,</li> <li>- budowa sieci otoczenia biznesu,</li> <li>- szkolenia, warsztaty, konsultacje, inne działania informacyjno-doradcze w zakresie nowych technologii lub usług, wykorzystania energii odnawialnej,</li> <li>- imprezy i inne działania promujące wykorzystanie nowych technologii i usług,</li> <li>- badania i plany rozwoju związane z nowymi technologiami.</li> </ul>
<p><b>Beneficjenci</b></p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Osoba prawna: gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,</li> <li>2. Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo,</li> <li>3. Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik</li> <li>4. Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze</li> <li>5. Lokalna Grupa Działania Górna Prosna</li> <li>6. Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).</li> </ol> <p>Rodzaj działalności prowadzonej przez beneficjenta nie może być wykluczony przepisami programu pomocy <i>de minimis</i></p>
	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba wprowadzonych na rynek/promowanych produktów tradycyjnych</li> </ol>

<b>Produkty</b>		i regionalnych 2. Liczba usług wprowadzonych na rynek 3. Liczba nowych/ zmodernizowanych gospodarstw / przedsiębiorstw
<b>Część finansowa:</b>		
Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu	udział w	„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” - 50% ale nie więcej niż 100000 na jednego beneficjenta
	na	„Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” - 50% ale nie więcej niż 300 000 na jednego beneficjenta „Wdrażanie LSR – małe projekty” - 80%, ale nie więcej niż 50 000 na realizację jednego projektu i 200 000 na jednego beneficjenta

<b>Przedsięwzięcie 2.1.2.</b>	
<b>Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej</b>	
<b>SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA</b>	
<b>Realizacja celu ogólnego</b>	Cel ogólny 2: Różnicowanie działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy
<b>Realizacja celów szczegółowych</b>	Cel szczegółowy 2.1.:Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015
<b>Uzasadnienie</b>	Dywersyfikacja gospodarstw rolnych w kierunku działalności pozarolniczej: handlowej, usługowej, rzemieślniczej i innej, jest również sposobem rozwoju aktywności zawodowej mieszkańców wsi (samozatrudnienie, tworzenie miejsc pracy) oraz rozwój gospodarczy regionu wymaga stworzenia systemu szkoleń zarówno z zakresu wdrażania innowacji i kształtowania postaw innowacyjnych, jak również związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Niezbędnie jest prowadzenie działań informacyjno-doradczych dla mieszkańców Górnej Proсны.
<b>Komplementarność z działaniami PROW 2007-2013</b>	„Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej „Rozwój i tworzenie mikroprzedsiębiorstw” „Wdrażanie LSR – małe projekty” i „Nabywanie umiejętności i aktywizacja”
<b>Przykładowe rodzaje operacji</b>	„Wdrażanie LSR – małe projekty” - organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym, - inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzanie na rynek oraz podnoszenia jakości produktów i usług bazujących na lokalnych zasobach, w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych oraz tradycyjnych sektorach gospodarki, - promocji i rozwoju lokalnej aktywności, - kultywowanie tradycyjnych zawodów i rzemiosła  <u>Aktywizacja i nabywanie umiejętności</u> - działania informacyjno-doradcze w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulinarnego i tradycyjnego rzemiosła dla rozwoju gospodarstw rolnych i

	<p>mikroprzedsiębiorstw,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- prowadzenie badań i analiz dotyczących zasobów lokalnych i możliwości ich wykorzystania,</li> <li>- wykonanie studiów wykonalności i planów rozwoju gospodarki związanej z zasobami kulturowymi, rzemiosłem tradycyjnym i dziedzictwem kulinarnym,</li> <li>- działania związane z informowaniem i promocją dziedzictwa kulinarnego i tradycyjnym rzemiosłem oraz z aktywizacją społeczności lokalnej.</li> </ul>
<b>Beneficjenci</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Osoba prawna: gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,</li> <li>2. Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo,</li> <li>3. Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik</li> <li>4. Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze</li> <li>5. Lokalna Grupa Działania Górna Proсна</li> <li>6. Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).</li> </ol>
<b>Produkty</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba szkoleń dla przedsiębiorców i rolników lub osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą</li> <li>2. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach zwiększających kwalifikację lub informacyjnych</li> </ol>
<b>Część finansowa:</b>	
Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowalnych na poziomie projektu	<p>„Wdrażanie LSR – małe projekty” - 80%, ale nie więcej niż 50 000 na realizację jednego projektu i 200 000 na jednego beneficjenta</p>

### **Cel ogólny 3: Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców**

Poprawa jakości życia dotyczy przede wszystkim odnowy wsi, poprawy stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz aktywizacji mieszkańców. W pełni należy uwzględnić ważne funkcje społeczne i kulturalne, co z pewnością przyczyni się do polepszenia jakości życia i może stanowić dodatkowy czynnik, kształtujący przemiany strukturalne i przeciwdziałające depopulacji, a wręcz tworzące silniejsze poczucie identyfikacji mieszkańców Górnej Proсны z ich regionem wraz z jego wartościami i tradycjami.

#### **Cel szczegółowy 3.1. Rozwój życia społeczno-kulturalnego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015**

##### **Przedsięwzięcie 3.1.1. Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej**

##### **SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA**

<b>Realizacja celu ogólnego</b>	Cel ogólny 3: Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców
<b>Realizacja celów szczegółowych</b>	3.1. Rozwój życia społeczno-kulturalnego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015
<b>Uzasadnienie</b>	<p>Należy dążyć do poprawy warunków szkoleniowo-treningowych i zwiększenia dostępności obiektów sportowych, rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów. Istotne jest też by zachęcić dzieci i młodzież do aktywności sportowej poprzez nowoczesną bazę sportową m.in. małe boiska wielofunkcyjne i zielone sale gimnastyczne, zaangażowanych instruktorów i wychowawców, nowy sprzęt i wyposażenie, również do korzystania w miesiącach zimowych. Jest to szczególnie istotne na wsiach, w których nie ma szkół i odpowiedniej bazy sportowej. Ważne jest też by promować zdrowy styl życia wśród dorosłych mieszkańców i emerytów m.in. poprzez zajęcia gimnastyczne, tworzenie ścieżek zdrowia.</p> <p>Należy wspierać różnego typu działania edukacyjne wśród dzieci i młodzieży, szczególnie w dziedzinie ochrony środowiska i dziedzictwa kulturowego poprzez organizowanie zielonych szkół, wycieczek tematycznych, ścieżek dydaktyczno-edukacyjnych, spotkań z ciekawymi ludźmi, zwiedzania obiektów zabytkowych, poznawania procesów produkcji i wytwórczości typowej dla terenów wiejskich, w tym zanikających zawodów, pszczelarstwa. Zdecydowanego wzmocnienia wymaga integracja mieszkańców LGD należących do różnych kultur oraz kształtowanie ich tolerancyjności poprzez poznanie i integrację ze społecznościami z poza obszaru LGD.</p>
<b>Komplementarność z działaniami PROW 2007-2013</b>	<p>„Odnowa i rozwój wsi”          „Wdrażanie LSR – małe projekty”          „Wdrażanie projektów współpracy”          „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania”</p>
<b>Przykładowe rodzaje operacji</b>	<p><u>„Odnowa i rozwój wsi”</u>          - zakupu sprzętu, materiałów i usług służących realizacji operacji,          -  <u>„Wdrażanie LSR – małe projekty”</u>          - organizacja imprez rekreacyjnych lub sportowych, zawodów,          - przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych,          - utworzenie bazy informacji o imprezach sportowych, stron internetowych itp.</p> <p><u>Aktywizacja i nabywanie umiejętności</u>          - działania informacyjno-doradcze w zakresie sportu i rekreacji,          - prowadzenie badań i analiz dotyczących możliwości i wykorzystania infrastruktury sportowej,          - działania związane z informowaniem i promocją obiektów i imprez sportowo-rekreacyjnych i aktywizacją społeczności lokalnej w tej dziedzinie.</p>
<b>Beneficjenci</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Osoba prawna: gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,</li> <li>2. Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo,</li> <li>3. Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik</li> <li>4. Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR</li> </ol>

	<p>lub prowadzą działalność na tym obszarze</p> <p>5. Kościół lub inny związek wyznaniowy, który posiada siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze,</p> <p>6. Lokalna Grupa Działania Górna Proсна</p> <p>7. Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).</p>
<b>Produkty</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba imprez integracyjnych oraz działań związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji</li> <li>2. Liczba imprez kulturalnych</li> <li>3. Liczba działań sportowo-rekreacyjnych</li> <li>4. Liczba działań edukacyjno-informacyjnych</li> </ol>
<b>Część finansowa:</b>	
Maksymalny udział dofinansowania w wydatkach kwalifikowalnych poziomie projektu	<p>„Odnowa i rozwój wsi” - 75% ale nie więcej niż 500 000 dla jednej miejscowości</p> <p>„Wdrażanie LSR – małe projekty” - 80%, ale nie więcej niż 50 000 na realizację jednego projektu i 200 000 na jednego beneficjenta</p>

<p><b>Przedsięwzięcie 3.1.1.</b></p> <p><b>Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego</b></p>	
<p><b>SZCZEGÓŁOWY OPIS PRZEDSIĘWZIĘCIA</b></p>	
<b>Realizacja celu ogólnego</b>	Cel ogólny 3: Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców
<b>Realizacja celów szczegółowych</b>	3.1. Rozwój życia społeczno-kulturalnego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015
<b>Uzasadnienie</b>	<p>Należy dążyć do poprawy warunków szkoleniowo-treningowych i zwiększenia dostępności obiektów sportowych, rekreacyjnych dla mieszkańców i turystów. Istotne jest też by zachęcić mieszkańców, a szczególnie dzieci i młodzież do aktywności sportowej poprzez nowoczesną bazę sportową m.in. małe boiska wielofunkcyjne i zielone sale gimnastyczne oraz aktywności kulturalnej i społecznej poprzez dobrze wyposażone świetlice wiejskie, miejsca spotkań i integracji społecznej.</p> <p>Niezbędne jest przełamywanie barier ograniczających uczestnictwo mieszkańców wsi w życiu społecznym i gospodarczym poprzez działania zmierzające do rozwoju centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej. Także wzrost populacji osób w starszym wieku powoduje konieczność podjęcia działań na rzecz tej grupy społecznej, między innymi poprzez wspieranie działań instytucji opieki społecznej i działań podnoszących jakość życia osób starszych. Szczególnie ważne jest zapewnienie dostępu do infrastruktury rehabilitacyjnej, medycznej i turystycznej osobom niepełnosprawnym oraz innym grupom zagrożonym wykluczeniem społecznym.</p> <p>Na wsiach podstawowym problemem jest brak ukształtowanego centrum lub istnienie centrum zabudowanego zdekapitalizowanymi obiektami całkowicie niezgodnymi z charakterem wsi. Ważne jest również podniesienie estetyki obszarów wiejskich poprzez wprowadzanie zieleni wysokiej, renowacje zabudowy wiejskiej oraz zagospodarowywanie przestrzeni publicznych.</p>

	<p>Wspierane powinny być wszystkie inicjatywy lokalne na rzecz odnowy i rozwoju wsi oraz zachowania dziedzictwa kulturowego w powiązaniu z aktywnością społeczno-kulturalną, w tym edukacją oraz aktywizacją mieszkańców.</p>
<p><b>Komplementarność z działaniami PROW 2007-2013</b></p>	<p>„Odnowa i rozwój wsi” „Wdrażanie LSR – małe projekty” „Wdrażanie projektów współpracy” „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania”</p>
<p><b>Przykładowe rodzaje operacji</b></p>	<p><u>„Odnowa i rozwój wsi”</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- budowa, przebudowa, remont lub wyposażenie budynków pełniących funkcje społeczno-kulturalne, obiektów małej architektury, świetlic i domów kultury,</li> <li>- zakup towarów służących kultywowaniu tradycji lub tradycyjnych zawodów,</li> <li>- budowa, przebudowa lub remont miejsc rekreacji, placów zabaw,</li> <li>- odnawianie lub budowa placów parkingowych, chodników, oświetlenia ulicznego,</li> <li>- urządzania i porządkowania terenów zielonych, parków i innych miejsc wypoczynku,</li> <li>- zakup i odnawianie obiektów charakterystycznych dla danego regionu lub tradycji budownictwa wiejskiego i ich adaptacji na cele publiczne</li> </ul> <p><u>„Wdrażanie LSR – małe projekty”</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- remont lub wyposażenie muzeów, świetlic wiejskich,</li> <li>- inicjowanie powstawania, przetwarzania lub wprowadzania na rynek produktów i usług opartych na lokalnych zasobach, tradycyjnych sektorach gospodarki lub lokalnym dziedzictwie,</li> <li>- organizacja szkoleń, warsztatów, kursów itp. podnoszących poziom wykształcenia mieszkańców,</li> <li>- organizacja imprez promujących cele społeczno-kulturowe i edukacyjne obszaru,</li> <li>- przygotowanie i wydanie folderów oraz innych publikacji informacyjnych,</li> <li>- promocja lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej,</li> <li>- kultywowanie miejscowych tradycji, obrzędów i zwyczajów,</li> <li>- kultywowanie gwary,</li> <li>- kultywowanie tradycyjnych zawodów lub rzemiosła,</li> <li>- utworzenie bazy informacji społeczno-kulturalnych, stron internetowych,</li> <li>- wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.</li> </ul> <p><u>Aktywizacja i nabywanie umiejętności</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- działania informacyjno-doradcze,</li> <li>- prowadzenie badań i analiz dotyczących konieczności prowadzenia działań edukacyjnych, społecznych, kulturalnych na obszarze LGD,</li> <li>- działania związane z informowaniem i promocją o inicjatywach społeczno-kulturalnych i edukacyjnych oraz z aktywizacją społeczności lokalnej.</li> </ul>
<p><b>Beneficjenci</b></p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Osoba prawna: gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,</li> <li>2. Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zainteresowana rozwojem turystyki,</li> <li>3. Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik</li> <li>4. Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze</li> <li>5. Kościół lub inny związek wyznaniowy, który posiada siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzi działalność na tym obszarze,</li> </ol>

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Prosna

		<p>6. Lokalna Grupa Działania Górna Prosna</p> <p>7. Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).</p> <p>Rodzaj działalności prowadzonej przez beneficjenta nie może być wykluczony przepisami programu pomocy <i>de minimis</i></p>
<b>Produkty</b>		<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów społeczno-kulturalnych</li> <li>2. Ilość projektów związana z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej (place zabaw, parkingi itp.)</li> <li>3. Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych</li> </ol>
<b>Część finansowa:</b>		
Maksymalny udział w wydatkach kwalifikowalnych poziomie projektu	udział w	„ <i>Odnowa i rozwój wsi</i> ” - 75% ale nie więcej niż 500 000 dla jednej miejscowości
	na	„ <i>Wdrażanie LSR – małe projekty</i> ” - 80%, ale nie więcej niż 50 000 na realizację jednego projektu i 200 000 na jednego beneficjenta



### 3. Wskaźniki celów ogólnych i szczegółowych oraz przedsięwzięć LSR:

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania	Stan początkowy	Stan docelowy	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Stan początkowy	Stan docelowy	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Stan na początkowy	Stan docelowy
Cel ogólny nr 1 Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię regionu	Wskaźnik oddziaływania nr 1 Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD o 3%	11 000 osób/rok	11 330 osób/rok	Cel szczegółowy 1.1. Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015	Wskaźnik rezultatu nr 1 Liczba osób uczestniczących w działaniach promocyjnych	0	18 000	Przedsięwzięcie nr 1.1.1.	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba nowych materiałów promocyjnych (rodzajów)	0	20
					Wskaźnik rezultatu nr 2 Liczba rozpowszechnionych materiałów promocyjnych (nakład)	0	22 000	Promocja i ochrona walorów obszaru LGD	Wskaźnik produktu nr 2 Liczba działań promocyjnych	0	12
								Wskaźnik produktu nr 3 Liczba odnowionych obiektów zabytkowych lub przyrodniczych	0	12	
					Wskaźnik rezultatu nr 3 Liczba wejść na stronę internetową LGD związana z turystyką	0	75 000	Przedsięwzięcie nr 1.1.2 Rozwój infrastruktury i usług turystycznych	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba nowych/zmodernizowanych/zagospodarowanych/oznakowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej lub obiektów pełniących funkcje muzealne	0	16
								Wskaźnik produktu nr 2 Liczba działań na terenie obiektów pełniących funkcje noclegowe lub/i gastronomiczne	0	6	
								Wskaźnik produktu nr 3 Liczba działań związanych z budową nowych/modernizacją /oznakowaniem szlaków turystycznych	0	1	

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

Cel ogólny nr 2 Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	Wskaźnik oddziaływania nr 1 Zmniejszenie liczby bezrobotnych o 3%	2776 osób	2693 osób	Cel szczegółowy 2.1. Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015	Wskaźnik rezultatu nr 1 Liczba nowoutworzonych/utrzymanych miejsc pracy poza rolnictwem	0	6	Przedsięwzięcie nr 2.1.1. Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba wprowadzonych na rynek/promowanych produktów tradycyjnych i regionalnych	0	2	
					Wskaźnik rezultatu nr 2 Liczba osób, które ukończyły z pozytywnym wynikiem szkolenia podnoszące kwalifikacje lub umiejętności	0	100		Przedsięwzięcie nr 2.1.2 Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej	Wskaźnik produktu nr 2 Liczba usług wprowadzonych na rynek	0	5
										Wskaźnik produktu nr 3 Liczba nowych/zmodernizowanych gospodarstw/przedsiębiorstw	0	4
					Wskaźnik rezultatu nr 3 Liczba złożonych wniosków na działalność pozarolniczą	0	38		Wskaźnik nr 1 Liczba szkoleń dla przedsiębiorców i rolników lub osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą	0	10	
									Wskaźnik produktu nr 2 Liczba osób uczestniczących w szkoleniach zwiększających kwalifikacje lub informacyjnych	0	120	

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

Cel ogólny nr 3 Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców	Wskaźnik oddziaływania 1  Odsetek populacji LGD, deklarujących wzrost zadowolenie z jakości życia od 2009r	0	10%	Cel szczegółowy 3.1.  Rozwój życia społecznego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015	Wskaźnik rezultatu nr 1 Liczba osób uczestniczących w imprezach społeczno-kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, integracyjnych oraz działaniach edukacyjno-informacyjnych na terenie LGD	0	30 000	Przedsięwzięcie 3.1.1. Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba imprez integracyjnych oraz działań związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji	0	20	
					Wskaźnik produktu nr 2 Liczba imprez kulturalnych	0	10					
					Wskaźnik produktu nr 3 Liczba działań sportowo-rekreacyjnych	0	10					
					Wskaźnik nr 4 Liczba działań edukacyjno-informacyjnych	0	2					
						Wskaźnik rezultatu nr 2  Liczba osób zaangażowanych w realizację projektów (tylko wnioski organizacji pozarządowych)	0	600	Przedsięwzięcie nr 3.1.2 Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów społeczno-kulturalnych	0	16
						Wskaźnik nr 3 Liczba złożonych wniosków przez organizacje pozarządowe	0	100		Wskaźnik produktu nr 2 Ilość projektów związana z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej (place zabaw, parkingi itp.)	0	7
						Wskaźnik nr 4 Wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanych/wyposażonych obiektów infrastruktury społecznej	0	1 950		Wskaźnik produktu nr 3 Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych	0	11

#### 4. Sposób pomiaru wskaźników i źródła danych

Cel ogólny	Wskaźniki oddziaływania	Sposób pomiaru /źródła danych	Cel szczegółowy	Wskaźniki rezultatu	Sposób pomiaru/źródło	Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Sposób pomiaru/źródło danych
<p>Cel ogólny nr 1</p> <p>Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię regionu</p>	<p>Wskaźnik oddziaływania nr 1</p> <p>Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar LGD o 3%</p>	<p>Dane z BDR, GUS, muzeum w Prasce, dane Grodu Rycerskiego w Buczynie</p>	<p>Cel szczegółowy 1.1.</p> <p>Poszerzenie oferty turystycznej obszaru LGD do roku 2015</p>	<p>Wskaźnik rezultatu nr 1</p> <p>Liczba osób uczestniczących w imprezach promocyjnych</p>	<p>Dane z gmin, dane własne LGD</p>	<p>Przedsięwzięcie nr 1.1.1.</p> <p>Promocja i ochrona walorów obszaru LGD</p>	<p>Wskaźnik produktu nr 1</p> <p>Liczba nowych materiałów promocyjnych (rodzajów)</p>	<p>Dane z gmin, dane własne LGD</p>
				<p>Wskaźnik rezultatu nr 2</p> <p>Liczba rozpowszechnionych materiałów promocyjnych (nakład)</p>	<p>Dane z gmin, dane własne LGD</p>		<p>Wskaźnik produktu nr 2</p> <p>Liczba działań promocyjnych</p>	<p>Dane własne LGD, dane z gmin</p>
				<p>Wskaźnik rezultatu nr 3</p> <p>Liczba wejść na stronę internetową LGD związana z turystyką</p>	<p>Dane z gmin, dane własne LGD</p>		<p>Wskaźnik produktu nr 3</p> <p>Liczba odnowionych obiektów zabytkowych lub przyrodniczych</p>	<p>dane z gmin, dane od beneficjentów</p>
				<p>Dane własne LGD (podstrony: obszar, agroturystyka, dla turysty, kalendarz imprez cyklicznych)</p>	<p>Przedsięwzięcie nr 1.1.2</p> <p>Rozwój infrastruktury i usług turystycznych</p>	<p>Wskaźnik produktu nr 1</p> <p>Liczba nowych/zmodernizowanych/zagospodarowanych/oznakowanych obiektów małej infrastruktury turystycznej lub obiektów pełniących funkcje muzealne</p>	<p>Dane z gmin, dane od beneficjentów</p>	
						<p>Wskaźnik produktu nr 2</p> <p>Liczba działań na terenie obiektów pełniących funkcje noclegowe lub/i gastronomiczne</p>	<p>Dane z gmin, dane od beneficjentów</p>	
						<p>Wskaźnik produktu nr 3</p> <p>Liczba działań związanych z budową nowych/modernizacją /oznakowaniem szlaków turystycznych</p>	<p>Dane z gmin</p>	

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

Cel ogólny nr 2 Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy	Wskaźnik oddziaływania nr 1  Zmniejszenie liczby bezrobotnych o 3%	Dane z gmin, BDR GUS	Cel szczegółowy 2.1. Wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców obszaru LGD do roku 2015	Wskaźnik rezultatu nr 1 Liczba nowoutworzonych /utrzymanych miejsc pracy poza rolnictwem	dane od beneficjentów, ankiety, Dane z gmin	Przedsięwzięcie nr 2.1.1.  Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba wprowadzonych na rynek/promowanych produktów tradycyjnych i regionalnych	Dane od beneficjentów
				Wskaźnik rezultatu nr 2  Liczba osób, które ukończyły z pozytywnym wynikiem szkolenia podnoszące kwalifikacje lub umiejętności	Dane LGD, liczba wydanych certyfikatów, świadectw itp.		Przedsięwzięcie nr 2.1.2  Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej	Wskaźnik produktu nr 2 Liczba usług wprowadzonych na rynek
						Wskaźnik produktu nr 3 Liczba nowych/zmodernizowanych gospodarstw/przedsiębiorstw		Dane od beneficjentów
								Wskaźnik nr 1 Liczba szkoleń dla przedsiębiorców i rolników lub osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą
Wskaźnik produktu nr 2 Liczba osób uczestniczących w szkoleniach zwiększających kwalifikację lub informacyjnych	Dane LGD, listy obecności							
Cel ogólny nr 3 Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców	Wskaźnik oddziaływania 1  Wzrost poziomu zadowolenia mieszkańców o 10%	Badania własne LGD	Cel szczegółowy 3.1.  Rozwój życia społecznego i upowszechnianie sportu i rekreacji do roku 2015	Wskaźnik rezultatu nr 1 Liczba osób uczestniczących w imprezach społeczno-kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, integracyjnych oraz działaniach edukacyjno-informacyjnych na terenie LGD	Dane z sołectw, gmin	Przedsięwzięcie 3.1.1. Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba imprez integracyjnych oraz działań związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji	Dane własne LGD, dane z gmin

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

						Wskaźnik produktu nr 2 Liczba imprez kulturalnych	Dane własne LGD, dane z gmin
						Wskaźnik produktu nr 3 Liczba działań sportowo- rekreacyjnych	Dane własne LGD, dane z gmin
						Wskaźnik nr 4 Liczba osób uczestniczących w działaniach edukacyjno- informacyjnych	Dane własne LGD, listy obecności, dane z gmin
			Wskaźnik rezultatu nr 2  Liczba osób zaangażowanych w realizację projektów (tylko wnioski organizacji pozarządowych)	Dane od beneficjentów, dane własne LGD	Przedsięwzięcie nr 3.1.2 Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego	Wskaźnik produktu nr 1 Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów społeczno-kulturalnych	Dane z gmin
			Wskaźnik nr 3 Liczba złożonych wniosków przez organizacje pozarządowe	Dane własne LGD		Wskaźnik produktu nr 2 Ilość projektów związana z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej (plac zabaw, parkingi itp.)	Dane z gmin
			Wskaźnik nr 4 Wzrost liczby osób korzystających ze zmodernizowanych/wyposa- zonych obiektów infrastruktury społecznej	Dane od beneficjentów, dane własne LGD		Wskaźnik produktu nr 3 Liczba zmodernizowanych lub wyposażonych obiektów sportowych	Dane z gmin

## V. Misja LGD

Osiągnięcie założonych celów ogólnych i szczegółowych wymaga synergicznego oddziaływania na układ, który obejmuje: efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, przedsiębiorców gotowych do podnoszenia swoich kwalifikacji i wdrażania nowoczesnych technologii, infrastrukturę techniczno-instytucjonalno-turystyczną promującą region LGD, powiązania biznesowe z zagranicą oraz źródła finansowania działań inwestycyjnych. Efektem takiej współpracy będzie rozwój regionu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, czyli uwzględnianie w procesie rozwojowym elementu ekonomicznego, przyrodniczego, społecznego oraz planowania przestrzennego. Dlatego Lokalna Grupa Działania wyznaczyła sobie misję do spełnienia którą jest:

**Stanować instrument wzrostu dobrobytu, poprawy jakości życia i rozwiązywania problemów na obszarze LGD „Górna Proсна”**

## VI. Spójność specyfiki obszaru z celami LSR

Cele ogólne i szczegółowe określone w LSR wyływają i wiążą się ściśle ze specyfiką obszaru Górnej Proсны, jej zasobami, walorami i problemami. Rozwój lokalny, zgodnie z celami LSR, będzie się dokonywał się w oparciu o zasoby miejscowe, w szczególności przyrodniczo-krajobrazowe, gospodarcze i społeczno-kulturowe.

Obszar Górnej Proсны posiada duże walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe, w tym szczególnie: znaczną ilość zabytków (kościółki drewniane, liczne założenia parkowo-dworskie, zabytki techniki, miasto Byczyna z zachowanymi murami obronnymi), harmonijny krajobraz, obszary cenne przyrodniczo, zbiorniki wodne oraz historyczną granicę na Prośnie i prężnie rozwijający się ruch rycerski. Wszystko to stanowi bardzo dobrą podstawę do rozwijania na tym terenie szeroko pojętej działalności turystycznej, co odzwierciedla cel ogólny pierwszy „*Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru*” wraz z trzema celami szczegółowymi zakładającymi rozwój infrastruktury, usług turystycznych oraz promocję i ochronę walorów obszaru.

Gospodarka obszaru Górnej Proсны jest mocno uzależniona od sektora rolniczego przy niewielkim udziale innych sektorów. Wielu młodych ludzi przenosi się do innych miejsc z powodu braku pracy w tradycyjnych sektorach. To powoduje starzenie się społeczeństwa wiejskiego oraz zmniejszanie się liczby mieszkańców. Te zmieniające się cechy tutejszego społeczeństwa mogą z czasem doprowadzić do zaniku lokalnej infrastruktury usługowej. Niski poziom wykształcenia społeczności wiejskiej sprawia, że wśród zarejestrowanych bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym. Żeby zniwelować powyższe problemy oraz wykorzystać lokalne zasoby społeczne, gospodarcze i przyrodnicze strategia wyróżniła następujące dwa cele ogólne: „*Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy*” oraz „*Poprawę jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców*”.

Rozwinięciem celów ogólnych są cele szczegółowe, które starają się rozwiązywać najpilniejsze potrzeby lub/i wykorzystywać lokalne zasoby zgodnie ze specyfiką obszaru LGD, a więc w szczególności: wprowadzać innowacyjność do działalności gospodarczej i wykorzystywać

dziedzictwo kulinarne i tradycyjne rzemiosło do różnicowania działalności rolniczej, a także aktywizować mieszkańców głównie przez sport, kulturę, edukację i działania integracyjne, których potrzeba wynika z wielokulturowości obszaru Górnej Proсны.

## **VII. Uzasadnienie podejścia zintegrowanego dla planowanych w ramach LSR przedsięwzięć**

Planowane w strategii przedsięwzięcia i operacje będą realizowane przez podmioty z różnych sektorów, uzupełniając się i tworząc tzw. wartość dodaną w rozwoju obszaru LGD „Górna Proсна”. W ramach przedsięwzięć realizowane będą operacje wykorzystujące różne zasoby przyrodnicze, kulturowe i historyczne. Wszystkie działania na obszarze Górnej są zintegrowane i mają na celu poprawę jakości życia i różnicowanie działalności gospodarczej. Podejście zintegrowane dla wybranych przedsięwzięć przedstawiono poniżej.

### Przedsięwzięcie 1.1.1.

#### **Promocja i ochrona walorów obszaru LGD**

*Grupy docelowe realizujące przedsięwzięcie :*

- Stowarzyszenia rozwoju wsi
- Jednostki samorządu terytorialnego
- Przedsiębiorcy: działalność społeczna, usługi hotelarskie, gastronomia, przetwórstwo produktów lokalnych, handel, agroturystyka,
- Osoby prywatnych podejmujących rolę przewodników,
- Kościoły i parafie odnawiające elewację i dachy przy trasach w celu poprawy estetyki
- Grupy artystyczne, kulturowe przyciągające swoimi występami turystów którzy będą korzystać z infrastruktury turystycznej

*Waloryzacja i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych*

Obszar LGD „Górna Proсна” posiada bogatą historię wynikającą między innymi z położenia na pograniczu polsko-niemieckim. Obszar ten zasłynął z bitew, w szczególności Bitwy pod Byczyną i Bitwy pod Rudnikami. Na obszarze gminy Byczyna prężnie rozwija się ruch rycerski, z największą atrakcją w regionie i województwie – drewnianym średniowiecznym grodem – siedzibą **Polsko-Czeskiego Centrum Rzemiosła Rycerskiego**, którego działania mogą zaktywizować pozostały obszar LGD. Gród zlokalizowany jest w obrębie zbiornika wodnego Biskupice-Brzózki, co nadaje dodatkowej wartości temu przedsięwzięciu. Wykorzystanie zasobów przyrodniczych i historycznych jest podstawą realizacji operacji w ramach przedsięwzięcia *W rycerskim kręgu*. Wybitne walory przyrodnicze godne wykorzystania dla celów edukacyjnych i rekreacyjnych posiadają także liczne źródłiska

Wypromowanie Górnej Proсны jest zadaniem priorytetowym. Istotnym elementem promocyjnym tras rowerowych będzie organizacja festynów i imprez, w szczególności związanych z lokalnymi zasobami, a także wzrost estetyki miejscowości i krajobrazu wiejskiego zlokalizowanych w obrębie prowadzonych tras rowerowych i w punktach węzłowych.



### Przedsięwzięcie 1.1.2.

#### **Rozwój infrastruktury i usług turystycznych.**

*Grupy docelowe realizujące przedsięwzięcie:*

- Gminy i jej jednostki kultury w zakresie zagospodarowania turystycznego i organizowania festynów, koncertów
- Przedsiębiorcy reprezentujący **sektory gospodarki**: usługi hotelarskie, gastronomia, przetwórstwo produktów lokalnych, handel, agroturystyka,
- Rolnicy rozpoczynający działalność gospodarczą w zakresie obsługi ruchu turystycznego
- Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze
- Stowarzyszenia Odnowy Wsi w zakresie zagospodarowania terenów przy zbiornikach, w dolinach rzecznych i źródłiskach,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Górna Proсна”.

*Waloryzacja i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych*

Górna Proсна posiada istotne dla rozwoju turystyki walory rekreacyjno-wypoczynkowe związane z występowaniem dużych zbiorników wodnych: Psurów, Brzózki, Młyny, Kucoby i Stare Olesno oraz rzek Proсны i Stobrawy. W działania związane z zagospodarowaniem doliny Proсны szczególne miejsce ma bogata historia tego miejsca związana z funkcjonowaniem na rzece Prośnie najstarszej granicy państwowej w Europie oraz ciekawe zdarzenia historyczne.

Szlaki turystyczne, w tym trasy rowerowe zostaną zrealizowane w oparciu o opracowaną w ramach PP LEADER + „Koncepcję poprowadzenia szlaków turystycznych”. Koncepcja została opracowana z uwzględnieniem materiałów przygotowanych w ramach PP LEADER + takich jak: „Inwentaryzacja i waloryzacja historycznych i zabytkowych obiektów na obszarze Górnej Proсны”, „Waloryzacja przyrodnicza Górnej Proсны”, „Analizy historyczne”.

Nazwy tras rowerowych są adekwatne i wykorzystują walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe obszaru. Są to następujące trasy rowerowe:

- a) „Dolina Proсны- rzeka graniczna”
- b) „Szlak Rycerski”
- c) „Dolina Pratwy”
- d) „Wąwozy Skrońskie”
- e) „Trasa Leśna”
- f) „Trasa Amonitów”
- g) „Wzgórza Jaworzańskie”

Punkty węzłowe tras rowerowych czyli miejsca, z których proponowane jest rozpoczęcie wycieczki rowerowej, będą wyposażone w odpowiednią infrastrukturę, między innymi parking, miejsca dla bezpiecznego pozostawienia rowerów. W punktach węzłowych będą dostępne mapy i przewodniki po trasach rowerowych (i nie tylko) oraz będzie możliwość skorzystania z pobliskich restauracji i hoteli. Punktami węzłowymi będą miejscowości: Buczyna, Gorzów Śląski, Praszka, Radłów, Rudniki, Olesno.

### Przedsięwzięcie 2.1.1.

#### **Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła**

*Grupy docelowe realizujące przedsięwzięcie :*

- Mikroprzedsiębiorstwa wprowadzający nowe technologie do swojej działalności
- Rolnicy rozpoczynający działalność gospodarczą w szczególności w produkcji biomasy
- Stowarzyszenia wprowadzające innowacyjne działania , wcześniej nie spotykane na obszarze LGD
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Górna Prosna”.

*Waloryzacja i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych*

W ramach tego przedsięwzięcia realizowane będą operacje wykorzystujące zasoby przyrodnicze dla potrzeb wytwarzania energii odnawialnej. Tradycje historyczne tego regionu dotyczące wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego w przeszłości będą kultywowane.

Przedsięwzięcie 2.1.2.

**Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej**

*Grupy docelowe realizujące przedsięwzięcie :*

- Przedsiębiorcy związani z przetwarzaniem produktów rolnych,
- Rolnicy rozpoczynający działalność gospodarczą
- Stowarzyszenie LGD „Górna Prosna” promująca dziedzictwo kulinarne i tradycyjne rzemiosło
- Gminy i ich jednostki odpowiedzialne za organizowanie dożynek i wystaw z lokalnymi wyrobami kulinarnymi.

*Waloryzacja i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych*

W ramach przedsięwzięcia wspierane będą działania związane z kultywowaniem tradycji związanych z wyrobem lokalnych produktów kulinarnych oraz tradycyjnego rzemiosła z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych. Przedsięwzięcie to jest typowe dla zintegrowanego podejścia mającego na celu wykorzystanie uwarunkowań historycznych i przyrodniczych.

Przedsięwzięcie 3.1.2.

**Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego**

*Grupy docelowe realizujące przedsięwzięcie:*

- Gmina, instytucja kultury dla której organizatorem jest jednostka samorządu terytorialnego,
- Osoba fizyczna lub osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zainteresowana rozwojem turystyki,
- Osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik,
- Organizacje pozarządowe, które posiadają siedzibę na obszarze objętym LSR lub prowadzą działalność na tym obszarze
- Lokalna Grupa Działania Górna Prosna
- Mieszkańcy obszaru LGD (obywatele państwa członkowskiego UE, pełnoletni, zameldowani na pobyt stały na obszarze LGD lub wykonujący działalność gospodarczą na tym obszarze).

*Waloryzacja i wykorzystanie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych*

LGD „Górna Prosna” posiada znaczne zasoby dziedzictwa kulturowego. Stan zachowania zabytkowych obiektów jest często bardzo zły, dlatego powinny być podejmowane działania zmierzające do zatrzymania postępującej degradacji i niszczenia obiektów zabytkowych. Na wsia

podstawowym problemem jest brak ukształtowanego centrum lub istnienie centrum zabudowanego zdekapitalizowanymi obiektami całkowicie niezgodnymi z charakterem wsi. Zagospodarowanie centrum wsi dla potrzeb i mieszkańców jest ważnym elementem integrującym społeczność lokalną. W ramach przedsięwzięcia wspierane będą wszystkie inicjatywy lokalne na rzecz odnowy i rozwoju wsi oraz zachowania dziedzictwa kulturowego w powiązaniu z aktywnością społeczno-kulturalną. Podtrzymanie wielokulturowej tożsamości regionu nawiązuje do historycznej i rozpoznawalnej tradycji pogranicza polsko – niemieckiego wzbogaconego tradycjami kresowymi. Uznając za fakt, że na terenie LGD współistnieją różne grupy kulturowe związane przynależnością narodową i etniczną, odmiennymi tradycjami i wartościami, posiadające własną historię i stosunek do niej, wspierane będą działania kształtujące tożsamość kulturową tego regionu.

### **VIII. Uzasadnienie podejścia innowacyjnego dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR**

Innowacyjność rozwiązań zastosowana w LSR odnosi się zarówno do opracowania, jak i wdrażania strategii. Przede wszystkim jednak podejściem innowacyjnym cechują się planowane w LSR przedsięwzięcia i operacje.

Wszystkie planowane do realizacji przedsięwzięcia bazują ściśle na lokalnych zasobach:

- przyrodniczych, kulturowych, historycznych i społecznych (*„Promocja i ochrona walorów obszaru LGD”, „Rozwój infrastruktury i usług turystycznych”*),
- gospodarczych, społeczno-kulturowych, przyrodniczych ( *„Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła”, „Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej”*)
- społeczno-kulturowych i historycznych (*„Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej”, „Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego”*)

Wysokie lokalne walory przyrodnicze i kulturowe nie były do tej pory w pełni wykorzystywane na obszarze LGD. O atrakcyjności turystycznej każdego regionu oprócz walorów naturalnych, kulturowych i dostępności komunikacyjnej, świadczy wyposażenie w infrastrukturę turystyczną, która na terenie Górnej Proсны jest obecnie znikoma. Brak jest szlaków turystycznych, informacji turystycznej i odpowiedniej ilości bazy noclegowej i gastronomicznej.

**W strategii zaproponowano nowe podejście do działań na rzecz rozwoju turystyki na obszarze LGD** – realizowane będą kompleksowe przedsięwzięcia dotyczące: rozwoju spójnej sieci szlaków turystycznych dla całego obszaru, a nie dla poszczególnej gminy, zagospodarowanie zbiorników wodnych oraz doliny Proсны i Stobrawy, które nie były do tej pory praktycznie wcale wykorzystywane dla celów turystyczno-rekreacyjnych, a działania te będą wspierane przez imprezy i akcje promocyjne. Także przedsięwzięcie „Promocja i ochrona walorów” oraz „Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego i tradycyjnego rzemiosła” oraz nowatorskie na terenie LGD operacje np. odtwarzanie historycznej bitwy pod Byczyną czy Rudnikami, sprzedaż miodów pitnych itp. uzupełni innowacyjne podejście do działalności turystycznej na obszarze LGD. **Wszystkie zaplanowane działania innowacyjne z zakresu turystyki bazują na lokalnych zasobach.**

Innowacyjność przedsięwzięć gospodarczych polega na planowanym **wykorzystywaniu i rozwoju nowych, nie stosowanych wcześniej na terenie LGD lub w bardzo ograniczonym zakresie, rodzajów produkcji i usług**, w tym energii odnawialnej, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnych zawodów i lokalnych produktów. Natomiast w sferze społecznej innowacyjność będzie się przejawiała w przedsięwzięciach aktywizujących mieszkańców – angażujących mieszkańców do działań na rzecz swoich miejscowości. Działania inwestycyjne prowadzone już były wcześniej w oparciu o program Odnowy Wsi, jednak w ramach LSR największą wagę i znaczne finansowanie (30% budżetu LSR) przewiduje się przedsięwzięcia wdrażane przez małe projekty, które szczególnie przyczynią się do **niedocenianego i pomijanego wcześniej wzrostu kapitału społecznego**. Duży nacisk na działania społeczno-kulturalne spowoduje także ochronę, zachowanie tożsamości i większe wykorzystanie dziedzictwa kulturowego wsi.

W ramach planowanych przedsięwzięć i operacji strategia **nowatorsko podeszła do problemów związanych z rozwijaniem aktywności fizycznej mieszkańców wsi**. Przede wszystkim planuje się zaangażowanie instruktorów w celu aktywizacji dzieci i młodzieży, unowocześnienie bazy sportowej istniejącej, ale także budowę małych boisk wielofunkcyjnych i zielonych sal gimnastycznych. Nowością jest także próba propagowania zdrowego stylu życia i planowane operacje budowy ścieżek zdrowia.

Wszystkie zaproponowane w LSR **innowacyjne rozwiązania można z powodzeniem stosować na innych obszarach** o podobnych walorach i problemach.

## **IX. Procedury oceny zgodności operacji z LSR, wyboru operacji przez LGD, odwołania, kryteriów, a także procedury zmian kryteriów**

### **1. Procedura oceny i wyboru operacji**

#### Przyjmowanie i rejestracja wniosków w ramach ogłoszonego naboru

- 1) Za publikację ogłoszenia o naborze wniosków odpowiada samorząd województwa oraz LGD. Samorząd województwa jest zobowiązany każdorazowo na wniosek LGD, przed planowanym rozpoczęciem rundy aplikacyjnej do zamieszczania informacji o danej rundzie na swojej stronie internetowej, tablicy ogłoszeń w swojej siedzibie oraz w prasie o zasięgu obejmującym obszar realizacji LSR – bieg terminu na składanie wniosków rozpoczyna się nie wcześniej niż 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości tej informacji.
- 2) LGD składa powyższy wniosek w terminie 44 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia biegu terminu składania wniosków o przyznanie pomocy, a dokumenty niezbędne do podania do publicznej wiadomości informacji o możliwości składania wniosków w terminie 24 dni przed planowanym dniem rozpoczęcia biegu terminu składania wniosków o przyznanie pomocy. W powyższym wniosku LGD określa planowany termin składania wniosków o przyznanie pomocy, który musi być wcześniej uzgodniony z samorządem województwa.
- 3) LGD jest zobowiązana każdorazowo przed planowanym rozpoczęciem rundy aplikacyjnej do zamieszczania informacji o danej rundzie na swojej stronie internetowej i tablicy ogłoszeń w swojej siedzibie.
- 4) Informacja o planowanym naborze wniosków zawiera m.in. termin rozpoczęcia przyjmowania wniosków od Wnioskodawców (termin oznaczający rozpoczęcie rundy aplikacyjnej, nie wcześniej niż po upływie 14 dni od podania do publicznej wiadomości tej informacji), termin zakończenia przyjmowania wniosków (oznaczający zakończenie danej rundy aplikacyjnej, nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 30 dni), miejsce składania wniosków, miejsce zamieszczenia wzoru formularza wniosku, miejsca zamieszczenia lokalnych kryteriów wyboru operacji określonych w LSR, w tym kryteriów, na podstawie których ocenia się uzasadnienie realizacji operacji w ramach LSR, miejsca zamieszczenia wykazu niezbędnych dokumentów do weryfikacji spełnienia kryteriów, limitu dostępnych środków i minimalnych wymagań niezbędnych do wyboru operacji przez LGD.

#### Organizacja procesu oceny wniosków

- 5) Kierownik Biura LGD przekazuje zestawienie/listę zarejestrowanych w Biurze LGD wniosków o dofinansowanie do Przewodniczącego Rady wraz z limitem środków.
- 6) Zestawienie/lista wniosków zawiera w szczególności:
  - a. Nazwę operacji
  - b. Nazwę działania
  - c. Nr projektu

- d. Koszt całkowity projektu
  - e. Wnioskowaną kwotę dofinansowania
- 7) Przewodniczący Rady w ciągu 3 dni od otrzymania zestawienia wskazuje członków Rady do oceny operacji.
  - 8) W ciągu 3 dni Biuro LGD rozsyła poszczególne kopie wniosków o dofinansowanie wraz z załącznikami do wskazanych członków Rady
  - 9) Przewodniczący Rady wyznacza miejsce, termin i porządek posiedzenia w porozumieniu z Zarządem i Biurem LGD Rady (do 14 dni od dnia zakończenia naboru)
  - 10) Pracownik Biura LGD zawiadamia członków Rady o posiedzeniu (do 7 kalendarzowych przed terminem posiedzenia), sprawdza deklaracje bezstronności (**załącznik nr 2.1** do Regulaminu Rady) i podaje do publicznej wiadomości o terminie, miejscu i porządku posiedzenia (do 7 dni przed terminem posiedzenia) oraz przygotowuje niezbędne na posiedzenie projekty uchwał.
  - 11) Na posiedzeniu radni dokonują oceny operacji w sprawie zgodności operacji z LSR i według lokalnych kryteriów wyboru w trybie określonym w Regulaminie Rady (załącznik nr 2), podejmują decyzje w formie uchwały, a całą dokumentację z posiedzenia przekazują do Biura LGD.

#### Ocena operacji

- 12) Ocenę operacji przeprowadza Rada Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”, której członkowie wybierani są przez Walne Zebranie Członków spośród członków Stowarzyszenia. Szczegółowe zasady powołania Rady, regulacje dotyczące sposobu i trybu jej pracy są określone w Statucie i Regulaminie organizacyjnym Rady (załącznik 1 i 2).
- 13) LGD dokonuje wyboru operacji które są zgodne z LSR i zostały złożone w miejscu i terminie wskazanym w informacji podanej przez Urząd Marszałkowski i LGD:
  - a. na podstawie kryteriów wyboru projektów,
  - b. w terminie 20 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy dla operacji
- 14) Ocena operacji odbywa się według ściśle określonych lokalnych kryteriów wyboru, zatwierdzonych przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”, które zawarte są w załączniku nr 6 do LSR oraz Kart Oceny Operacji stanowiących załącznik nr 2.2 i 2.3 do Regulaminu Rady.
- 15) Każdy z Radnych dokonujący oceny wniosku o dofinansowanie jest zobowiązany do:
  - a. dokonania niezależnej oceny elementów wniosku,
  - b. niepowielania i nieprzekazywania wniosku lub jego elementów osobom trzecim,
  - c. zwrotu kopii wniosku niezwłocznie po dokonaniu oceny.Dotrzymanie zobowiązania zostaje potwierdzone podpisanymi kartami bezstronności i poufności złożonym w Biurze LGD. Wzór karty poufności i bezstronności stanowi załącznik nr 2.1. do Regulaminu Rady.
- 16) Ocena operacji jest zgodna z Regulaminem Rady będącym załącznikiem nr 2 do Lokalnej Strategii Rozwoju.

#### Procedury wyboru operacji przez LGD

- 17) Głosowania Rady dotyczące wyboru operacji odbywają się poprzez wypełnienie i oddanie Sekretarzowi kart oceny operacji, stanowiących załącznik 2.2 i 2.3 do Regulaminu Rady zgodnie z trybem określonym w Regulaminie Rady.
- 18) Głosowanie poprzez wypełnienie kart oceny operacji obejmuje w kolejności:
  - a. Głosowanie w sprawie zgodności operacji z LSR.
  - b. Głosowanie w sprawie oceny operacji według kryteriów lokalnych przyjętych przez LGD
- 19) W wyniku oceny operacji Rada przyjmuje uchwałę zatwierdzającą listę rankingową operacji zgodnych z LSR oraz uchwały dotyczące poszczególnych operacji zawierające dane umożliwiające identyfikację operacji oraz podaje do publicznej wiadomości ( do 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy) listę rankingową operacji wraz z limitem środków oraz ( do 45 dni j.w. po uwzględnieniu odwołań) listę operacji, które zostały

wybrane, ustalając kolejność według liczby uzyskanych punktów i listę operacji, które nie zostały wybrane. Listy zawierają dane umożliwiające identyfikację operacji oraz wnioskowaną kwotę pomocy.

- 20) W terminie 21 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy, LGD przekazuje wnioskodawcom listę rankingową operacji, informując ich na piśmie o:
- zgodności operacji z LSR albo jej niezgodności – wskazując przyczyny niezgodności
  - liczbie uzyskanych punktów i miejscu na liście rankingowej,
  - możliwości złożenia odwołania,
  - możliwości złożenia wniosku o przyznanie pomocy bezpośrednio do podmiotu wdrażającego
- 21) LGD przekazuje instytucji wdrażającej ( do 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy) listę wybranych i niewybranych operacji łącznie z uchwałami Rady w sprawie wyboru operacji i wszystkimi złożonymi wnioskami o przyznanie pomocy. Listy zawierają dane umożliwiające identyfikację projektu, wnioskowaną kwotę pomocy oraz wskazanie projektów, które mieszczą się w ramach limitu środków, zostały uznane za zgodne lub niezgodne z LSR, nie zostały złożone w ogłoszonym miejscu i terminie.
- 22) W terminie 45 dni od dnia, w którym upłynął termin składania wniosków o przyznanie pomocy LGD informuje na piśmie wnioskodawców o:
- wybraniu lub niewybraniu operacji do dofinansowania, wskazując przyczyny nie wybrania
  - liczbie uzyskanych punktów i miejscu na liście rankingowej wybranych operacji,
  - wskazuje czy operacja mieści się w ramach limitu środków dostępnych w danym naborze.
- 23) LGD publikuje na swojej stronie internetowej listę projektów, które zostały wybrane, w kolejności uzyskanych punktów w ramach oceny.

## 2. Procedury odwołania od rozstrzygnięć organu decyzyjnego w sprawie wyboru operacji w ramach działania „Wdrażanie lokalnej strategii działania”.

Tryb odwoławczy określony jest w Regulaminie Rady stanowiącym załącznik nr 2 do LSR.

- 1) Od uchwał Rady przysługuje wnioskodawcy odwołanie.
- 2) Odwołanie należy złożyć w Biurze LGD w terminie 14 dni od dnia otrzymania pierwszej informacji od LGD o zgodności operacji z LSR i miejscu na liście rankingowejnie wybraniu operacji do dofinansowania.
- 3) Wnioski odwoławcze kieruje się do ponownej oceny na najbliższym posiedzeniu Rady, które odbywa się nie później niż 7 dni od dnia zakończenia terminu składania odwołań.
- 4) W przypadku negatywnego rozpatrzenia odwołania przez Radę, wniosek pozostawia się bez dalszej możliwości odwoływania się.
- 5) Złożenie odwołania nie wstrzymuje procedury przekazywania dokumentów z posiedzenia Rady do Instytucji Wdrażającej.

Tabela nr 13 Procedura oceny i wyboru operacji oraz procedura odwoławcza

Lp.	Osoba wykonująca czynność	Opis czynności	Czas wykonania (dni robocze)	Dokumenty powstałe w wyniku realizacji procesu/ uwagi
1	Pracownik Biura LGD	Przyjmuje wniosek, potwierdza na kopii datę i godzinę wpływu pieczęcią LGD i własnym podpisem, rejestruje wniosek w bazie danych.	1	Wniosek oznaczony datą i godziną wpływu, zarejestrowany
2	Kierownik Biura LGD	1. Kierownik Biura niezwłocznie po zakończeniu naboru, przekazuje Przewodniczącemu Rady wykaz wszystkich wniosków zgodnie z datą wpływu oraz określa limit środków. 2. Zestawienie/lista wniosków zawiera w	2	Zestawienie wniosków

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

		szczegółności: a. Nazwę operacji b. Nazwę działania c. Nr projektu d. Koszt całkowity projektu e. Wnioskowaną kwotę dofinansowania		
3	Przewodniczący Rady	Wskazuje członków Rady (co najmniej 3 na jeden wniosek) do zapoznania się z operacjami.	3	Lista wniosków ze wskazaniem na członka Rady analizującego daną operację
4	Pracownik Biura LGD	1. Przygotowuje i kopiuje dokumenty (wnioski) dla członków Rady. 2. Wydaje radnym kopie wniosków za potwierdzeniem na liście zawierającej nazwę operacji i nazwisko oceniającego.	3	1. Kopie wniosków z załącznikami 2. Potwierdzenie wydania kopii wniosków
5	Przewodniczący Rady	Uzgadnia miejsce, termin i porządek posiedzenia Rady z Zarządem i Biurem LGD (termin posiedzenia do 14 dni kalendarzowych od dnia zakończenia naboru)	1	Wyznaczony termin i miejsce posiedzenia Rady
6	Pracownik Biura LGD	1. Zawiadamia wszystkich członków Rady o miejscu, terminie i porządku posiedzenia Rady (do 7 dni kalendarzowych przed terminem posiedzenia) 2. Zbiera i sprawdza prawidłowość składanych deklaracji bezstronności i poufności przez członków Rady 3. Podaje do publicznej wiadomości termin, miejsce i porządek posiedzenia (do 7 dni przed terminem posiedzenia)	3	1. Zawiadomienie o terminie posiedzenia Rady 2. Wypełnione deklaracje bezstronności i poufności 3. Ogłoszenie o posiedzeniu
7	Pracownik Biura LGD	1. Przygotowuje projekt uchwały dla każdej operacji, która zawiera: a) informacje o wnioskodawcy b) tytuł operacji c) kwotę pomocy o jaką ubiegał się wnioskodawca zgodną z podaną we wniosku d) informację o decyzji Rady w sprawie zgodności lub braku zgodności operacji z LSR e) liczbę punktów wg. Lokalnych kryteriów wyboru i miejsce na liście rankingowej f) minimalne wymagania konieczne do wyboru operacji przez LGD g) Informację o dofinansowaniu lub nie dofinansowaniu realizacji operacji 2. Przygotowuje uchwałę zatwierdzającą listę rankingową operacji, która musi zawierać:	5	Projekty uchwał

Lokalna Strategia Rozwoju  
dla LGD Górna Proсна

		<ul style="list-style-type: none"> <li>a) Listę operacji wybranych do dofinansowania,</li> <li>b) Listę operacji nie wybranych do dofinansowania,</li> <li>c) Limit dostępnych środków</li> <li>d) dane umożliwiające identyfikację operacji,</li> <li>e) wnioskowaną kwotę pomocy</li> <li>f) minimalne wymagania konieczne do wyboru operacji przez LGD</li> </ul>		
8	Członkowie Rady	Na posiedzeniu Rady członkowie dokonują oceny operacji w sprawie zgodności operacji z LSR i według lokalnych kryteriów wyboru w trybie określonym w Regulaminie Rady	Posiedzenie Rady	Karty Oceny Operacji
9.	Sekretarz posiedzenia Rady	<ul style="list-style-type: none"> <li>1. Dokonuje weryfikacji wypełnionych Kart Oceny Operacji</li> <li>2. W przypadku błędów i braków wzywa radnego do dokonania poprawek</li> <li>3. Sporządza listę rankingową operacji</li> </ul>	Posiedzenie Rady	Zweryfikowane Karty Oceny Operacji
10.	Przewodniczący Rady	<ul style="list-style-type: none"> <li>1. Odczytuje uchwałę zatwierdzającą listę rankingową</li> <li>2. Odczytuje uchwały dotyczące poszczególnych operacji.</li> </ul>	Podczas posiedzenia Rady	Uchwały Rady Protokół
11.	Pracownik Biura LGD	<p>Podaje do publicznej wiadomości:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>3. „Listę operacji wybranych do dofinansowania”,</li> <li>4. „Listę operacji nie wybranych do dofinansowania”,</li> <li>5. limit dostępnych środków,</li> <li>6. dane umożliwiające identyfikację operacji,</li> <li>7. wnioskowaną kwotę pomocy</li> <li>8. minimalne wymagania konieczne do wyboru operacji przez LGD</li> </ul>	2	Lista rankingowa wywieszona na stronie internetowej LGD
12.	Przewodniczący Rady LGD	Przekazuje dokumentację z posiedzenia do Biura LGD, w tym z poleceniem przekazania uchwał Zarządowi.	2	Pismo w sprawie przekazania dokumentacji do Biura LGD. Pismo przekazujące uchwały do Zarządu.
13.	Pracownik Biura LGD	<ul style="list-style-type: none"> <li>1. Przygotowuje pismo do wnioskodawcy informujące o : <ul style="list-style-type: none"> <li>1) zgodności operacji dla której była wnioskowana pomoc, z LSR albo jej niezgodności z LSR ze wskazaniem przyczyn.</li> </ul> </li> </ul>	5	Pisma do wnioskodawców



		2) Liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny operacji i miejscu na liście rankingowej 3) Możliwości złożenia wniosku o przyznanie pomocy bezpośrednio do podmiotu wdrażającego. 4) Możliwości odwołania		
14.	Kierownik Biura LGD	Podpisuje i wysyła pisma do wnioskodawców	2	Potwierdzenie wysyłki
15.	Biuro LGD	Obsługuje pod kątem administracyjno-organizacyjnym postępowanie odwoławcze w odniesieniu do oceny operacji dokonanej przez Radę Stowarzyszenia	1	Złożone wnioski odwoławcze
16.	Przewodniczący Rady LGD	1. Zwołanie i przeprowadzenie posiedzenia odwoławczego 2. Przekazanie dokumentacji do Biura LGD	2	Karty oceny operacji Uchwała w sprawie wniosków odwoławczych
17.	Pracownik Biura LGD	1. Przygotowuje pismo do wnioskodawcy informujące o : 1) Wybraniu lub nie wybraniu operacji z podaniem przyczyn. 2) Liczbie uzyskanych punktów w ramach oceny operacji i miejscu na liście operacji 3) wskazuje się także czy operacja mieści się w ramach limitu środków 2. Przygotowuje pisma do instytucji wdrażającej w sprawie przekazania: 1) listy wybranych operacji do dofinansowania, 2) listy nie wybranych operacji do dofinansowania 3) uchwał w sprawie wyboru operacji 4) złożonych wniosków o przyznanie pomocy	5	Pismo do instytucji wdrażającej Pisma do wnioskodawców
18.	Kierownik Biura LGD	Podpisuje i wysyła pisma do instytucji wdrażającej i do wnioskodawców	2	Potwierdzenie wysyłki
19.	Kierownik Biura LGD	Podaje do publicznej wiadomości: listę operacji, która została wybrana w kolejności uzyskanych punktów, w ramach oceny.	1	Lista operacji na stronie internetowej LGD
20.	Pracownik Biura LGD	Archiwizuje dokumentację prac Rady oraz całą procedurę naborów i oceny operacji	5	Posegregowana i uporządkowana dokumentacja

### 3. Kryteria wyboru operacji

#### Kryteria na podstawie, których oceniana jest zgodność operacji z LSR

1. Ocena operacji w sprawie zgodności z LSR przebiega według ustalonych kryteriów. Operację można uznać za zgodną z LSR jeżeli jej realizacja przyczynia się do osiągnięcia co najmniej

jednego celu ogólnego, co najmniej jednego celu szczegółowego oraz że jest zgodna z co najmniej jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR.

2. Głos w sprawie uznania operacji za zgodną z LSR oddaje się na karcie oceny operacji, stanowiącym **załącznik nr 2.2** do Regulaminu Rady.

#### Lokalne kryteria wyboru operacji

1. Ocena operacji według lokalnych kryteriów odbywa się według ściśle określonych lokalnych kryteriów wyboru, zatwierdzonych przez Walne Zgromadzenie Członków Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”, które zawarte są w **załączniku nr 6** do LSR. Wszystkie lokalne kryteria są adekwatne do analizy SWOT i celów LSR, a większość z nich jest mierzalna.
2. Oddanie głosu w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów LGD polega na wypełnieniu tabeli zawartej na „Karcie oceny operacji według lokalnych kryteriów” (stanowiącej załącznik nr 2.3. do Regulaminu Rady), która jest odpowiednia do typu ocenianej operacji i działania PROW. Wszystkie rubryki zawarte w tabeli muszą być wypełnione, w przeciwnym razie głos uważa się za nieważny.
3. Wynik głosowania w sprawie oceny operacji według lokalnych kryteriów wyboru dokonuje się w taki sposób, że sumuje się oceny punktowe wyrażone na kartkach stanowiących głosy oddane ważne w pozycji „Suma punktów” i dzieli przez liczbę ważnie oddanych głosów.
4. Minimalne wymagania, których spełnienie jest niezbędne do wyboru operacji określono na poziomie: dla „Odnowy wsi” – 51% możliwych do zdobycia punktów w ramach oceny operacji według lokalnych kryteriów, dla „małych projektów” – 59%, dla „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – 51%, dla „Różnicowanie w działalności nierolniczej” – 52%.

#### **4. Procedura zmian kryteriów**

1. Konieczność zmian kryteriów może wynikać w szczególności z następujących przyczyn: zmiany obowiązujących przepisów regulujących zagadnienia objęte LSR; zmiany dokumentów programowych lub rozporządzeń dotyczących zagadnień objętych LSR; uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą; uwag zgłoszonych przez kontrolę; wniosków wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR.
2. Za propozycje zmian kryteriów w LSR odpowiada Biuro LGD. Kierownik Biura przekazuje propozycję zmian do Prezesa Zarządu Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”. Na wniosek Prezesa Zarządu LGD podejmuje uchwałę o przystąpieniu do zmiany kryteriów i aktualizacji LSR.
3. Pracownik Biura LGD informuje społeczność lokalną o przystąpieniu do procesu aktualizacji strategii poprzez wywieszenie na stronie internetowej uchwały Zarządu LGD o przystąpieniu do aktualizacji strategii i zmian kryteriów oraz publikację w lokalnych mediach. Każdy z mieszkańców obszaru objętego działalnością LGD ma prawo do wniesienia uwag do Lokalnej Strategii Rozwoju w terminie 21 dni.
4. Za prawidłowy przebieg procedury przygotowania i wprowadzania zmian, z udziałem społeczeństwa odpowiedzialny jest Kierownik Biura LGD. Za podejmowanie uchwał w sprawie zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju odpowiedzialny jest Zarząd Stowarzyszenia.
5. Wprowadzenie zmian kryteriów i aktualizacji LSR wymaga każdorazowo zawiadomienia samorządu województwa.

#### **X. Budżet LSR dla każdego roku realizacji LSR wraz z harmonogramem przedsięwzięć**

Przygotowując budżet kierowano się maksymalnymi progami finansowymi przewidywanymi dla LGD Górna Proсна oraz możliwościami alokacji środków na poszczególne działania, zachowując zasadę, że na każde działanie w ramach środków na wdrażanie LSR musi być przeznaczony co najmniej 10% tej kwoty. Pomocnym elementem przy sporządzaniu budżetu był harmonogram realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela nr 14 Harmonogram realizacji przedsięwzięć

Przedsięwzięcie	Lata realizacji LSR						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Promocja i ochrona walorów obszaru LGD							
Rozwój Infrastruktury i usług turystycznych							
Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła							
Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej							
Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej							
Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego							
Wdrażanie projektów współpracy							
Funkcjonowanie LGD							

Wykorzystując poniższe wyliczenia, zgodne z kwotami podanymi w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 maja 2008r. w sprawie szczegółowych kryteriów i sposobu wyboru lokalnej grupy działania do realizacji lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW na lata 2007-2013 [Dz.U. nr 103, poz.659] rozstrzygnięto o alokacji środków na poszczególne działania oraz zaprojektowano budżet na lata 2009-2015.

**Liczba mieszkańców LGD** (stan na 31 grudzień 2006r.)– **63 721 osób**

**Całkowity budżet dla LGD** 63 721 x 148 zł = **9 430 708,00 zł**

**Wdrażanie LSR** – 63 721 X 116 zł = **7 391 636,00 zł**

**Wdrażanie projektów współpracy** 63 721 X 3 zł = **191 163,00 zł**

**Funkcjonowanie LGD** 63 721 X 29 zł = **1 847 909,00 zł**, w tym koszty bieżące (administracyjne) – **1 414 606,20 zł**

Tabela nr 15 Alokacja środków na poszczególne działania w ramach wdrażania LSR

Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Odnowa i rozwój wsi	Mikroprzedsiębiorczość	Małe projekty
739 163,60 (10%)	3 695 818,00 (50%)	739 163,60 (10%)	2 217 490,80 (30%)

Tabela nr 16 Budżet LGD „Górna Proсна”

Rok	Kategoria kosztu/wydatku	Działania osi 4 Leader											
		4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania			Razem osi 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
2008-2009	całkowite	226 915,50	226 915,50	930 972,00	469 914,00	1 854 717,00	28 357,00		28 357,00	202 086,00	57 850,00	259 936,00	2 143 010,00
	kwalityfikowalne	204 224,00	204 224,00	657 874,60	422 922,80	1 489 245,40	25 521,00		25 521,00	202 086,00	57 850,00	259 936,00	1 774 702,40
	do refundacji	102 112,00	102 112,00	493 406,00	296 046,00	993 676,00	25 521,00		25 521,00	202 086,00	57 850,00	259 936,00	1 279 133,00
2010	całkowite	482 131,00	482 131,00	1 615 578,00	1 038 584,00	3 618 424,00		62 673,00	62 673,00	351 511,00	107 670,00	459 181,00	4 140 278,00
	kwalityfikowalne	433 918,60	433 918,60	1 454 021,00	934 726,00	3 256 584,20		56 406,00	56 406,00	316 360,00	96 903,00	413 263,00	3 726 253,20
	do refundacji	216 959,30	216 959,30	1 090 516,00	654 308,00	2 178 742,60		56 406,00	56 406,00	316 360,00	96 903,00	413 263,00	2 648 411,60
2011	całkowite	466 768,80	466 768,80	1 564 367,70	1 005 663,00	3 503 568,30		60 687,00	60 687,00	336 810,00	103 167,00	439 977,00	4 004 232,30
	kwalityfikowalne	420 092,60	420 092,60	1 407 930,60	905 097,00	3 442 380,20		54 618,00	54 618,00	303 129,00	92 850,00	395 979,00	3 645 192 977,20
	do refundacji	210 046,30	210 046,30	1 055 948,00	633 568,00	2 109 608,60		54 618,00	54 618,00	303 129,00	92 850,00	395 979,00	2 560 205,60
2012	całkowite	466 768,80	466 768,80	1 564 367,70	502 832,00	3 000 737,30		30 343,00	30 343,00	224 540,00	68 777,70	293 317,70	3 324 398,00
	kwalityfikowalne	420 092,00	420 092,00	1 407 930,60	452 548,50	2 700 663,10		27 309,00	27 309,00	202 086,00	61 900,00	263 986,00	2 991 958,10
	do refundacji	210 046,00	210 046,00	1 055 948,00	316 784,00	1 792 824,00		27 309,00	27 309,00	202 086,00	61 900,00	263 986,00	2 084 119,00
2013	całkowite				502 832,00	502 832,00		30 343,00	30 343,00	209 843,00	68 777,70	278 620,70	811 795,70
	kwalityfikowalne				452 549,71	452 549,71		27 309,00	27 309,00	188 859,00	61 900,00	250 759,00	730 617,71
	do refundacji				316 784,80	316 784,80		27 309,00	27 309,00	188 859,00	61 900,00	250 759,00	594 852,80
2014	całkowite									112 270,00	34 389,00	146 659,00	146 659,00
	kwalityfikowalne									101 043,00	30 950,00	131 993,00	131 993,00
	do refundacji									101 043,00	30 950,00	131 993,00	131 993,00
2015	całkowite									112 270,00	34 389,00	146 659,00	146 659,00
	kwalityfikowalne									101 043,20	30 949,80	131 993,00	131 993,00
	do refundacji									101 043,20	30 949,80	131 993,00	131 993,00
2008-2015	całkowite	1 642 584,10	1 642 584,10	5 675 285,40	3 016 993,00	11 977 446,60	28 357,00	184 046,00	212 403,00	1 549 330,00	475 020,40	2 024 350,40	14 214 200,00
	kwalityfikowalne	1 478 327,20	1 478 327,20	4 927 756,80	2 715 294,30	10 521 887,20	25 521,00	165 642,00	191 163,00	1 414 606,20	433 302,80	1 847 909,00	13 054 227 944,20
	do refundacji	739 163,60	739 163,60	3 695 818,00	2 217 490,80	7 391 636,00	25 521,00	165 642,00	191 163,00	1 414 606,20	433 302,80	1 847 909,00	9 430 708,80

## **XI. Opis procesu przygotowania i konsultowania LSR**

Przygotowanie do opracowania LSR rozpoczęto tworząc Grupę Roboczą wyłonioną z członków powstałej w ramach Leadera + Fundacji Górna Prosna oraz przedstawiciela gminy Olesno, która dołączyła do LGD dopiero przy tworzeniu partnerstwa na nowy okres programowania 2007-2013r. Procesem przygotowania strategii i konsultowania jej z mieszkańcami, kierowała Grupa Robocza w składzie: Jolanta Wartak (gm. Rudniki), Dariusz Garncarek ( Praszka), Michalina Szewczyk (gm. Gorzów Śląski), Gabriela Wróbel (gm. Byczyna), Anna Maria Gerlic (gm. Radłów), Józef Bzdion (gm. Olesno). Grupa Robocza wspierana była w swoich działaniach przez ekspertów zewnętrznych wyłonionych w ramach konkursu.

Na wstępnym etapie procesu tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju odbyły się 3 spotkania informacyjno-promocyjne oraz organizacyjne, na których mieszkańcy mieli możliwość zapoznania się z celami działania Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-20013 oraz wynikami realizacji strategii w ramach Leader+, a także mieli możliwość zaprezentowania swoich pomysłów na rozwiązywanie problemów i wykorzystanie zasobów Górnej Prozny. Dodatkowo 4 spotkanie odbyło się w Oleśnie, specjalnie dla mieszkańców gminy, która nie miała jeszcze styczności z działaniem Leader. Było to spotkanie poświęcone głównym założeniom Leadera oraz możliwości wykorzystania wsparcia finansowego w ramach wdrażania LSR dla rozwoju gminy Olesno i aktywizacji mieszkańców.

Dla zapewnienia szerokiego dostępu do informacji o LSR Grupa Robocza zamieściła ogłoszenie o rozpoczęciu procesu przygotowania LSR na stronach internetowych Fundacji Górna Prosna i urzędów gmin. Ogłoszenie zostało opublikowane w dziennikach lokalnych, w siedzibach organizacji i instytucji działających na terenie obszaru gmin Byczyna, Gorzów Śląski, Olesno, Praszka, Radłów i Rudniki oraz w parafiach. Ogłoszenie zawierało następujące informacje: nazwę działania Leader i Programu Rozwoju obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, cel partnerstwa (LGD), terminy 3 spotkań z mieszkańcami w sprawie opracowywania LSR.

Przeprowadzono również sondaż społeczny z wykorzystaniem ankiety (dołączonej również do powyższego ogłoszenia), która uwzględniała zapytania dotyczące w szczególności: statusu partnera (osoba fizyczna, rolnik, stowarzyszenie, jednostka samorządowa), oferowany wkład potencjalnego partnera w realizację celu partnerstwa, doświadczenie w realizacji projektów o podobnym charakterze, uczestnictwo w działaniach LGD Fundacja Górna Prosna oraz sondaż jakie kierunki działań mieszkańcy uważają za najważniejsze dla rozwoju obszaru objętego LSR. Ankieta była rozdawana również na zebraniach sołeckich.

Ponadto w siedzibie LGD Górna Prosna w Rudnikach oraz w urzędach miejskich i gminnych funkcjonowały punkty informacyjno-konsultacyjne, gdzie zainteresowane osoby/partnerzy mogli uzyskać dodatkowe informacje poprzez kontakt mailowy, telefoniczny lub osobisty.

Po opracowaniu LSR projekt dokumentu wyłożono w punktach informacyjnych oraz zamieszczono na stronach internetowych LGD Górna Prosna, a także wszystkich partnerskich gmin z prośbą o zgłaszanie uwag w ciągu 21 dni, listownie lub elektronicznie na adres LGD.

### **Ponadto konsultacje przeprowadzono również wykorzystując:**

- sesje rad gminnych, gdzie informowano radnych o opracowanej strategii i możliwości zapoznania się z nią,
- ogłoszenia parafialne.

## **XII. Opis procesu wdrażania i aktualizacji LSR**

### **Wdrażanie LSR**

- 1) Za wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju odpowiada Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Górna Prosna. Wdrażanie LSR oprócz wyboru operacji obejmuje:
  - a. Realizację badań dotyczących obszaru objętego strategią
  - b. Informowanie o obszarze objętym LSR, realizacji LSR oraz działalności LSR

- c. Szkolenie pracowników LGD, członków rady odpowiedzialnej za ocenę operacji zgodnie z lokalnymi kryteriami oceny
  - d. Realizację zadań promocyjnych lub kulturalnych związanych z obszarem objętym LSR, realizacją LSR oraz działalnością LSR
  - e. Aktywizowanie społeczności lokalnej
- 2) W ramach działań promocyjno – informacyjnych LGD Górna Proсна odpowiada w szczególności za:
- a. pakiet informacji dla potencjalnych Beneficjentów na temat: kategorii działań, w ramach których Beneficjenci mogą się ubiegać o wsparcie unijne; warunków jakie należy spełnić by kwalifikować się do wsparcia unijnego; wzorów wniosków i innych dokumentów niezbędnych do aplikowania o środki; poprawnego przygotowania wniosków o dofinansowanie; kryteriów wyboru projektów oraz procedur związanych z oceną i wyborem wniosków; procedur związanych z przygotowaniem, oceną i wyborem projektów oraz ich kontrolą; punktów informacyjnych o PROW; publikacji i dystrybucji bezpłatnych materiałów informacyjnych, dotyczących m.in.: zaleceń dla wnioskodawców, zasad realizacji i rozliczania projektów itp.,
  - b. organizowanie szkoleń dla potencjalnych Beneficjentów i Beneficjentów danego działania, w szczególności odnośnie celów LSR, zasad aplikowania o środki, zamówień publicznych, przygotowania, realizacji i rozliczania operacji;
  - c. aktualizowanie serwisu internetowego zawierającego w szczególności: dokumenty programowe, akty prawne, zalecenia i wytyczne dla Beneficjentów, szczegółowe informacje na temat osi priorytetowych, informacje o planowanych i aktualnych terminach naborów wniosków, kryteria oceny i wyboru projektów; procedurę rozpatrywania wniosków o dofinansowanie, wyniki konkursów, wykaz Beneficjentów oraz informacje nt. aktualnie realizowanych projektów dla danej osi priorytetowej; odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania; wymagania dotyczące obowiązków Beneficjentów w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych.
- 3) LGD zobowiązana jest do stosowania we wszystkich prowadzonych przez siebie działaniach zasad selektywnego doboru komunikatów promocyjnych uwzględniających podział na grupy docelowe (Beneficjenci/obywatele) oraz stosowanie spójnej wizualizacji i przekazu odpowiedniej dla osi 4 LEADER.
- 4) W ramach współpracy z mediami Zarząd LGD i Biuro LGD prowadzić będzie następujące działania: udzielanie odpowiedzi na zapytania mediów (w tym pytania wymagające niezwłocznej odpowiedzi); wypowiedzi do określonych tytułów prasowych, przygotowanie i przekazywanie informacji i komunikatów dla mediów (prasy, radia, telewizji, portali internetowych), organizowanie i prowadzenie indywidualnych spotkań w siedzibie LGD z przedstawicielami mediów, reprezentowanie LGD na konferencjach, seminariach, spotkaniach oficjalnych, imprezach promujących działania LSR.
- 5) Biuro LGD odpowiada za publikowanie i aktualizację informacji dotyczących LSR znajdujących się na stronie internetowej LGD Górna Proсна. Na stronie internetowej są w szczególności: informacje o potencjalnych Beneficjentach przygotowywane na podstawie zatwierdzonej przez samorząd województwa Lokalnej Strategii Rozwoju, wykazy Beneficjentów, informacje nt. aktualnie realizowanych i przygotowywanych operacji (wraz z innymi bieżącymi informacjami koniecznymi do opublikowania na stronie www) oraz informacje na temat konkursów (w tym w szczególności terminy naborów wniosków oraz regulamin rady, i kryteria wyboru projektów) .
- 6) LGD podejmuje działania w zakresie publikacji materiałów informacyjnych z uwzględnieniem potrzeb w odniesieniu do osi 4Leader. W zależności od tych potrzeb, pracownicy Biura LGD przygotowują materiały informacyjne w postaci broszur, ulotek, prezentacji multimedialnych, itp., dotyczących w szczególności możliwości dofinansowania projektów ze środków unijnych oferowanych w ramach 4 osi Leader.

- 7) LGD zapewnia funkcjonowanie bezpłatnego punktu informacyjnego, którego celem działania jest udzielanie fachowych porad i odpowiedzi na pytania dotyczące 4 osi Leader, oraz wspieranie Beneficjentów w zakresie pozyskiwania środków finansowych, poprawnego przygotowania wniosków o dofinansowanie oraz realizacji projektów. Informacje udzielane są bezpłatnie w zależności od potrzeb, telefonicznie lub drogą elektroniczną. Jeżeli pytanie nie dotyczy spraw będących w gestii LGD, podmioty zainteresowane kierowane są do odpowiednich instytucji. Adres e-mailowy oraz numery telefonów punktu informacyjnego dostępne są na stronie internetowej IW.
- 8) Konferencje są jednym z narzędzi upowszechnienia wiedzy na temat wdrażania LSR, których celem jest przedstawienie możliwości korzystania ze środków w ramach strategii, przedstawienie zagadnień związanych z przygotowaniem wniosków o dofinansowanie projektów, omówienie dotychczasowych doświadczeń związanych z wykorzystaniem środków UE itp.
- 9) W przypadku podjęcia decyzji o organizacji konferencji, Biuro LGD odpowiada za: przygotowywanie materiałów informacyjnych; zaproszenie na konferencję zainteresowanych podmiotów oraz prelegentów; przygotowanie zaproszeń i programów konferencji lub szkolenia; rozesłanie zaproszeń i programów do wszystkich zainteresowanych podmiotów; koordynację przygotowania prezentacji oraz innych materiałów informacyjnych, które będą prezentowane na danej konferencji.
- 10) W zależności od bieżących potrzeb związanych z wdrażaniem LSR, oprócz działań wyżej wymienionych LGD może prowadzić również inne działania informacyjne i promocyjne, które przyczynią się do realizacji celów Strategii. W tym zakresie LGD w szczególności może: brać udział w targach i wystawach, wydarzeniach z kalendarza różnych imprez, organizować konkursy, w tym konkursy finansowane w formie dotacji, przygotowywać niestandardowe materiały informacyjne i promocyjne.

### **Aktualizacja LSR**

- 11) Konieczność wprowadzenia zmian do LSR może wynikać w szczególności z następujących przyczyn: zmiany obowiązujących przepisów regulujących zagadnienia objęte LSR; zmiany dokumentów programowych lub rozporządzeń dotyczących zagadnień objętych LSR; uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą; uwag zgłoszonych przez kontrolę; wniosków wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR.
- 12) Za propozycje zmian w LSR odpowiada Biuro LGD. Kierownik Biura przekazuje propozycję zmian do Prezesa Zarządu Stowarzyszenia LGD Górna Proсна. Na wniosek Prezesa Zarząd LGD podejmuje uchwałę o przystąpieniu do aktualizacji LSR.
- 13) Pracownik Biura LGD informuje społeczność lokalną o przystąpieniu do procesu aktualizacji strategii poprzez wywieszenie na stronie internetowej uchwały Zarządu LGD o przystąpieniu do aktualizacji strategii oraz publikację w lokalnych mediach. Każdy z mieszkańców obszaru objętego działalnością LGD ma prawo do wniesienia uwag do Lokalnej Strategii Rozwoju w terminie 21 dni.
- 14) LGD organizuje spotkanie z mieszkańcami celem omówienia zgłoszonych uwag i ustalenia ostatecznego zakresu zmian w strategii.
- 15) Za prawidłowy przebieg procedury przygotowania i wprowadzania zmian, z udziałem społeczeństwa odpowiedzialny jest Kierownik Biura LGD. Za podejmowanie uchwał w sprawie zmian w Lokalnej Strategii Rozwoju odpowiedzialny jest Zarząd Stowarzyszenia.
- 16) Wprowadzenie zmian LSR wymaga każdorazowo zatwierdzenia przez samorząd województwa.

### **XIII. Zasady i sposób dokonywania ewaluacji własnej**

- 1) Ocena służy poprawie jakości, efektywności i spójności pomocy udzielanej w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju. Za prowadzenie oceny wdrażania LSR i funkcjonowania LGD odpowiada Zarząd Stowarzyszenia LGD Górna Proсна, a w jej ramach Komisja Rewizyjna. Zadania Komisji Rewizyjnej w zakresie ewaluacji obejmują głównie:
  - a. pozyskiwanie i gromadzenie danych z systemu monitoringu,
  - b. opracowanie planu oceny obejmującego różne fazy wdrażania LSR,
  - c. zapewnienie przeprowadzenia ewaluacji ex-ante – przed rozpoczęciem realizacji LSR,
  - d. zapewnienie przeprowadzenia ewaluacji związanych z monitorowaniem wdrażania LSR w szczególności w przypadku, gdy monitorowanie wykazuje znaczące odstępstwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w LSR,
  - e. przekazanie wyników ewaluacji związanych z monitorowaniem wdrażania LSR Zarządowi LGD,
  - f. upublicznianie wyników przeprowadzonych ewaluacji,
  - g. zapewnienie przeprowadzenia do dnia 30 czerwca 2014 roku ewaluacji stopnia realizacji LSR w odniesieniu do celów ogólnych, której wyniki posłużą przygotowania planu działań na następny okres programowania,
- 2) Wsparcie systemu oceny stanowić będzie system monitoringu. Jego zasadniczym elementem są wskaźniki produktu i rezultatu określone w LSR.
- 3) Ewaluacje operacyjne będą przeprowadzane zwłaszcza w przypadku, gdy monitorowanie ujawniło znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów oraz gdy zgłaszane są wnioski o dokonanie znaczących zmian Lokalnej Strategii. Badaniom zostanie również poddany system wyboru projektów oraz system zarządzania i kontroli.
- 4) Raport z przeprowadzonej oceny zawierać będzie następujące elementy:
  - a. Wykaz operacji zrealizowanych w minionym roku kalendarzowym, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich.
  - b. Opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie planowania.
  - c. Analizę dotyczącą wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR.
  - d. Wnioski w formie uwag i rekomendacji zmian sposobie funkcjonowania LGD, które zapewnią wyższą efektywność działania LGD i lepsze osiągnięcie celów zakładanych.
- 5) Wnioski z raportu z przeprowadzonej oceny zapoczątkowują zmiany w celu usprawnienia działania LGD oraz proces aktualizacji LSR.
- 6) Komisja Rewizyjna przygotowuje, w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od zatwierdzenia LSR przez samorząd województwa planu oceny wdrażania LSR i funkcjonowania LGD na okres 2007-2013.

### **XIV. Powiązanie LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR**

#### **1. Komplementarność LSR w stosunku do innych dokumentów planistycznych**

Przedsięwzięcia w ramach LSR są komplementarne do:



- działań w ramach *Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO IG)* – w szczególności w zakresie: inwestycji w innowacje, rozwoju nowoczesnych technologii, przedsiębiorczości, społeczeństwa informacyjnego. Kryterium demarkacji stanowi innowacyjność projektu określona poprzez czas stosowania na świecie (3 lata) bądź stopień rozpowszechnienia danej technologii w branży na świecie.
- działań *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL)*
- działań w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego 2007-2013* – w zakresie badań i rozwoju technologicznego, innowacyjności i przedsiębiorczości; inicjatyw lokalnych w zakresie rozwoju oraz wsparcia dla struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy; turystyki.
- działań w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013* – w zakresie infrastruktury instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego, energii odnawialnej

Przedsięwzięcia	Komplementarność z innymi działaniami i priorytetami
<p><b>1.1.1. Promocja i ochrona walorów obszarów LGD</b></p>	<p><i>RPO WO2007-2013</i></p> <p>- Oś priorytetowa 5 <i>Infrastruktura społeczna i szkolnictwo wyższe</i> zakresie ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego oraz dziedzictwa naturalnego o znaczeniu regionalnym; wzmocnienia roli kultury jako czynnika wpływającego na kształtowanie atrakcyjnego wizerunku regionu</p>
<p><b>1.1.2. Rozwój infrastruktury i usług turystycznych</b></p>	<p><i>PO Innowacyjna Gospodarka</i> – Priorytet 6. <i>Polska gospodarka na rynku międzynarodowym</i> – działanie 6.4. <i>Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym</i> (wartość projektu co najmniej 20 mln zł).</p> <p><i>RPO WO 2007-2013</i> – Oś priorytetowa 1. <i>Wzmocnienie atrakcyjności gospodarczej regionu</i>. W zakresie wzrostu znaczenia turystyki, rekreacji i sportu jako czynników wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy regionu, szczególnie rynku pracy, tworzenie warunków dla inicjowania i rozwoju przedsiębiorczości w regionie, rozwoju innowacji i gospodarki opartej na wiedzy; wzmocnionej promocji regionu, informującej o możliwościach i formach wypoczynku, tworzenia centrów informacji turystycznej o charakterze regionalnym.</p> <p><i>PO KL 2007-2013</i> - Priorytet VIII: <i>Regionalne kadry gospodarki</i> w zakresie wsparcia zatrudnienia, kadr dla gospodarki, przedsiębiorczości, integracji społecznej</p>
<p><b>2.1.1. Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła</b></p>	<p><i>PO Innowacyjna Gospodarka:</i></p> <p>- Priorytet 4. <i>Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia</i> Działanie 4.4 <i>Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym</i> w zakresie zastosowania nowych rozwiązań technologicznych lub organizacyjnych w produkcji i usługach, w tym prowadzących do zmniejszenia szkodliwego oddziaływania na środowisko; Działanie 4.5 <i>Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki</i> – wsparcie przeznaczone jest dla przedsiębiorców na nowe inwestycje w sektorze produkcyjnym i usługowym o charakterze innowacyjnym</p> <p>- Priorytet 7. <i>Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego</i> w zakresie następujących obszarów: budowa platform e-usług dla obywatela,</p> <p><i>RPO WO2007-2013</i> – Oś priorytetowa 1. <i>Wzmocnienie atrakcyjności gospodarczej regionu</i> w zakresie tworzenia warunków dla inicjowania i rozwoju przedsiębiorczości w regionie, rozwoju innowacji i gospodarki opartej na wiedzy; ułatwienie</p>

	<p>dostępu do innowacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Oś priorytetowa 2. <i>Spółeczeństwo informatyczne</i> w zakresie promowania społeczeństwa informacyjnego poprzez rozwój modułów informacyjnych, w tym e-usług na rzecz podniesienia konkurencyjności regionu.</li> <li>- Osi priorytetowa 4 <i>Ochrona środowiska</i> w zakresie energii odnawialnej.</li> </ul> <p><i>PO KL2007-2013</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Priorytet VIII <i>Regionalne kadry gospodarki</i> w zakresie wsparcia zatrudnienia, kadr dla gospodarki, przedsiębiorczości, integracji społecznej.</li> </ul>
<b>2.1.2. Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej</b>	<p><i>PO KL2007-2013</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>-Priorytet VIII <i>Regionalne kadry gospodarki</i> w zakresie wsparcia zatrudnienia, kadr dla gospodarki, przedsiębiorczości, integracji społecznej</li> </ul>
<b>3.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego</b>	<p><i>RPO WO2007-2013</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Oś priorytetowa 1. <i>Wzmocnienie atrakcyjności gospodarczej region.</i> Celem osi priorytetowej jest między innymi wzrost znaczenia turystyki, rekreacji i sportu jako czynników wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy regionu, szczególnie rynku pracy, rozwój usług turystycznych i rekreacyjno-sportowych oraz unowocześnianie bazy sportowej o charakterze regionalnym.</li> <li>- Oś priorytetowa 5 <i>Infrastruktura społeczna i szkolnictwo wyższe</i> w zakresie ochrony obiektów dziedzictwa kulturowego oraz dziedzictwa naturalnego o znaczeniu regionalnym; wzmocnienia roli kultury jako czynnika wpływającego na kształtowanie atrakcyjnego wizerunku regionu</li> </ul>
<b>3.1.1. Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej</b>	<p><i>PO KL2007-2013</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Priorytet VII: <i>Promocja integracji społecznej</i> w zakresie rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych.</li> <li>- Priorytet IX <i>Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach</i> w zakresie następujących obszarów: rozwoju systemów kształcenia przez całe życie, rozwoju wykształcenia i kompetencji, rozwoju potencjału adaptacyjnego</li> </ul> <p><i>RPO WO2007-2013</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Oś priorytetowa 5 <i>Infrastruktura społeczna i szkolnictwo wyższe</i> w zakresie wzmocnienia roli kultury jako czynnika wpływającego na kształtowanie atrakcyjnego wizerunku regionu</li> </ul>

## **2. Przyczynienie się LSR do rozwoju obszaru objętego LSR oraz do rozwoju całego regionu zgodnie z kierunkami określonymi w LSR i innych dokumentach planistycznych**

Środki EFRROW uruchamiane w ramach LSR nie są jedynym instrumentem finansowym, dzięki któremu realizowane będą projekty wzmacniające procesy rozwoju społeczno-gospodarczego regionu Górna Proсна. Równie ważnym, potencjalnym źródłem finansowego wsparcia rozwoju Górnej Proсны w okresie 2007-2013 są Krajowe Programy Operacyjne realizowane w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, tj.:

- PO Infrastruktura i Środowisko, źródło finansowania: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Fundusz Spójności,
- PO Kapitał Ludzki, źródło finansowania: Europejski Fundusz Społeczny(EFS),

- PO Innowacyjna Gospodarka, źródło finansowania: EFRR, oraz Regionalny Program Operacyjny: RPO WO 2007-2013, źródło finansowanie: Europejski Fundusz Rozwoju, Regionalnego (EFRR) i Fundusz Spójności.

Realizowane przedsięwzięcia w ramach LSR w połączeniu z przedsięwzięciami realizowanymi w ramach ww. programów umożliwią szybsze osiągnięcie celów spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej. W ramach LSR tworzone będą warunki do rozwoju przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy poza rolnictwem. W zakresie zmian strukturalnych na obszarze LGD wsparcie będzie realizowane poprzez usług w zakresie doradztwa zawodowego oraz przekwalifikowania osób odchodzących z pracy w rolnictwie, jak również promocji przedsiębiorczości, rozwoju pozarolniczych funkcji wsi (np. agroturystyka, ochrona dziedzictwa kulturowego wsi).

Tabela nr 17 Odniesienie celów i przedsięwzięć w Lokalnej Strategii Rozwoju do obszarów działań zawartych w strategiach gmin objętych działaniem Stowarzyszenia LGD Górna Proсна

Gmina Olesno	Gmina Buczyna	Gmina Gorzów Śląski	Gmina Praszka	Gmina Radłów	Gmina Rudniki
<b>Cel ogólny 1: Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy</b>					
<b>Przedsięwzięcie 1.1.1. : Promocja i ochrona walorów obszaru LGD</b>					
<b>Przedsięwzięcie 1.1.2.: Rozwój infrastruktury i usług turystycznych</b>					
<p><b>Cel główny 1: Rozwój turystyki w oparciu o potencjał przyrodniczy i kulturowy oraz bogatą historię obszaru</b></p> <p><b>1. B. Gmina o wysokim potencjale gospodarczym</b> Rozwój turystyki, agroturystyki i rekreacji myśliwskiej. Wprowadzenie systemu preferencji organizacyjno – ekonomicznych i podatkowych dla inwestujących. Stała promocja i reklama gminy.</p> <p><b>F. Gmina z nowoczesnym zapleczem sportowo – rekreacyjnym</b> Rozwój bazy sportowej i turystyczno – rekreacyjnej: - kryta pływalnia z gabinetem odnowy biologicznej i rehabilitacji, - sale gimnastyczne, - ścieżki rowerowe, - boisko wielofunkcyjne. Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego, budowa zbiornika retencyjnego (Walce, adaptacja Wilcze Doły,</p>	<p><b>II. Ochrona wartości historycznych i przyrodniczych oraz podnoszenie turystycznej atrakcyjności gminy</b></p> <p>1. Edukacja ekologiczna mieszkańców</p> <p>2. Ochrona dóbr kultury materialnej, w tym rewitalizacja obszaru śródmiejskiego Buczyny</p> <p>3. Ochrona walorów i zasobów środowiska przyrodniczego</p> <p>4. Ochrona krajobrazu naturalnego</p> <p>5. Tworzenie i stymulowanie rozwoju infrastruktury turystycznej</p> <p><b>II. Ochrona wartości historycznych i przyrodniczych oraz podnoszenie turystycznej atrakcyjności gminy</b></p> <p>1. Promocja walorów i zasobów historyczno-przyrodniczych</p>	<p><b>I. Zachowanie i ochrona walorów naturalnych oraz wyposażenie gminy w pełen zakres nowoczesnej infrastruktury technicznej</b></p> <p>1. Rewitalizacja i zagospodarowanie gminnych parków</p> <p>2. Zagospodarowanie terenów zielonych wzdłuż rzeki Proсна</p> <p>3. Poprawa wizerunku i estetyki w gminie</p> <p>4. Program podnoszenie świadomości</p> <p><b>II. Wizerunek przyjaznej przedsiębiorczości i i dynamicznie rozwijającej się gminy poprzez stworzenie warunków do funkcjonowania różnorodnych zakładów pracy, aktywizację obszarów wiejskich i wypromowanie oferty turystyczno - rekreacyjnej</b></p> <p>1. Tworzenie gospodarstw agroturystycznych, specjalistycznych i ekologicznych</p> <p>2. Rozwój bazy turystycznej i stworzenie oferty rekreacyjnej</p>	<p><b>II.2. Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej</b></p> <p>1. Baza hotelowa</p> <p>2. Budowa zalewu KIK – Zdziechowice</p> <p>3. Stacja harcerska</p> <p><b>IV.1. Tworzenie miejsc pracy poprzez rozwój sektora przetwórstwa rolno-spożywczego, drobnej wytwórczości i usług</b></p> <p>1. Produkcja zdrowej żywności</p> <p>2. Rozwój agroturystyki</p> <p>3. Tworzenie bazy hotelowo-gastronomicznej i zaplecza dla innych usług z tym związanych</p> <p><b>IV. 2. Intensyfikacja produkcji rolnej dla potrzeb strategii EKOMIX – produkcja paliwa biodyzel</b></p> <p>1. Wprowadzenie nowatorskich upraw dla potrzeb instalacji EKOMIX</p>	<p><b>I. Aktywna ochrona środowiska</b></p> <p>1. Inwestycje proekologiczne</p> <p>2. Estetyzacja wsi</p> <p>3. Budowa zbiorników retencyjnych</p> <p>4. Ochrona przyrody</p> <p>5. Wspieranie modernizacji gospodarstw rolnych przechodzących na uprawy metodami ekologicznymi</p> <p>6. Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej gminy</p> <p>7. Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie</p> <p><b>VII. 3. Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej gminy</b></p> <p>1. Utworzenie szlaków turystyki pieszej i rowerowej</p>	<p><b>I. Wykorzystanie dla rozwoju potencjału tej ziemi, takich jak: wykształceni mieszkańcy, produkty działalności rolnej, czyste środowisko naturalne</b></p> <p>I.1. Zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych</p> <p>I.2. Piaski i glina naturalne surowce dla przemysłu ceramiki budowlanej</p> <p>I.3. Trasy rowerowe i piesze atrakcją dla turystów i mieszkańców</p> <p>I.4. Stadnina koni z hipoterapią na Faustiance</p> <p>I.5. Zagospodarowanie ośrodka wodnego na Młynach ( motele, zajazdy)</p>

Glinianki Wysoka) dla potrzeb turystyki zorganizowanej.					
<p><b>Cel ogólny 2. Różnicowanie gospodarki obszaru</b>  <b>Przedsięwzięcie 2.1.1. Wykorzystanie innowacyjności oraz wspieranie lokalnych produktów i usług, dziedzictwa kulinarnego, tradycyjnego rzemiosła</b>  <b>Przedsięwzięcie 2.1.2. Wzrost kwalifikacji mieszkańców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej</b></p>					
<p><b>Cel główny</b>  <b>2. Różnicowanie gospodarki obszaru i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy, B Gmina o wysokim potencjale gospodarczym</b>                  Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi przedsiębiorczości .                  Rozwój turystyki, agroturystyki i rekreacji myśliwskiej.                  Wprowadzenie systemu preferencji organizacyjno – ekonomicznych i podatkowych dla inwestujących.                  Zapewnienie miejsc pracy i perspektyw podnoszenia jakości życia.  <b>E. Gmina efektywnego rolnictwa i nowoczesnej wsi</b>                  Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.                  Tworzenie warunków dla rozwoju przemysłu rolno – spożywczego, małych i średnich przedsiębiorstw.                  Wspomaganie działań w procesie dostosowawczym rolnictwa do warunków Unii</p>	<p><b>III. Wspieranie i stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości</b>                  1. Tworzenie warunków dla wzrostu aktywności gospodarczej oraz zwiększenie kapitału i inwestorów ( krajowych i zagranicznych)                  2. Wspieranie działań na rzecz integracji indywidualnych producentów rolnych                  3. Współpraca z lokalnym biznesem i rolnikami w celu wspólnych działań np. promocyjnych, inwestycyjnych i szkoleniowych                  4. Tworzenie instytucji wspierających rozwój lokalny ( np. stworzenie Centrum promocji i informacji gospodarcz-turystycznej</p> <p><b>IV. Likwidacja niedoborów, modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej oraz racjonalne zagospodarowanie gminy</b></p>	<p><b>II. Wizerunek przyjaznej przedsiębiorczości i i dynamicznie rozwijającej się gminy poprzez stworzenie warunków do funkcjonowania różnorodnych zakładów pracy, aktywizację obszarów wiejskich i wypromowanie oferty turystyczno - rekreacyjnej</b>                  1. Promocja rodzimych produktów</p>	<p><b>III.1. Tworzenie atrakcyjnego wizerunku gminy w województwie w kraju i zagranicą</b>                  1. Tworzenie programów z miastami partnerskimi – metoda promocji                  2. Sieć internetowa w całej gminie                  3. Program lokalny w TV kablowej</p> <p><b>III.2. Intensyfikacja współpracy międzygminnej, regionalnej i międzynarodowej</b>                  1. Uczestnictwo gminy w imprezach typu targi, pokazy, itp.</p>	<p><b>VII.4. Wzrost świadomości ekologicznej w społeczeństwie</b>                  1. Promocja działań proekologicznych , wydawnictwa ekologiczne z przeznaczeniem dla dorosłej części społeczności lokalnej                  2. Promocja programów rolno-środowiskowych i agroturystyki</p>	<p><b>Likwidacja ukrytego bezrobocia poprzez tworzenie zakładów produkcyjnych w sferze przetwórstwa rolno-spożywczego</b>  <b>Działania ułatwiające lokowanie się w gminie inwestycji usługowych i produkcyjnych</b>  <b>Rozwój rynku pracy poprzez promocję przedsiębiorczości i organizację sektora usług</b>                  Rynek pracy                  1. Budowa zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, szwalnie, usługi turystyczne, gastronomia                  Gospodarka                  1. Organizowanie grup producenckich, prowadzących proces przetwórczy                  2. Rozwój drobnych zakładów produkcyjnych w zakresie kooperacji z zakładami zewnętrznymi                  3. Restauracje przy drogach krajowych                  4. Zakład przetwórstwa warzywnego, ziemniaczanego                  5. Promocja i reklama istniejących zakładów produkcyjnych</p>

Europejskiej.					
<p><b>Cel ogólny 3 : Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców</b>  <b>Przedsięwzięcie 3.1.1. Wzrost aktywności sportowej i społeczno-kulturalnej</b>  <b>Przedsięwzięcie 3.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej i kształtowanie ładu przestrzennego</b></p>					
<p><b>Cel główny 3. Poprawa jakości życia z wykorzystaniem aktywności społecznej mieszkańców</b>  <b>G. Gmina decydująca o własnej tożsamości</b>                  Adaptacja budynku zabytkowego na ulicy Jaronia, na Muzeum Regionalnego. Renowacja Pomnika Ofiar Faszyzmu w Wysokiej. Remont i modernizacja obiektów realizujących zadania z zakresu kultury (MDK, Biblioteka). Wspomaganie działalności kulturalnej poprzez: Zaspakajanie potrzeb kulturalnych mieszkańców Organizacja wystaw stałych i czasowych. Udostępnianie dóbr kultury w zakresie archeologii, historii i etnografii.</p>	<p><b>I. Poprawa warunków życia i bezpieczeństwa publicznego mieszkańców</b>                  1. Upowszechnienie kultury i sztuki oraz rozwój sportu i rekreacji                  2. Stworzenie systemu opieki społecznej, współpraca z organizacjami społecznymi i kościelnymi, tworzenie grup wsparcia                  3. Wspieranie rozwoju szeroko rozumianych usług bytowych ludności                  4. Opracowanie i wdrożenie programu rozwoju oświaty gminnej, budowa nowych sal gimnastycznych, modernizacja szkolnych boisk sportowych</p>	<p><b>III. Wpierająca lokalne inicjatywy i otwarta na zewnątrz gmina, ze sprawnie funkcjonującą infrastrukturą społeczną, świadcząca wysoką jakość usług swoim mieszkańcom</b>                  1. Wsparcie funkcjonowania Ludowych Zespołów i Ochotniczych Straży Pożarnych                  2. Modernizacja i budowa nowych obiektów sportowo-rekreacyjnych                  3. Upowszechnienie i rozwój cyklicznych kulturalnych                  4. Realizacja programu „Odnowy Wsi”</p>	<p><b>I.3. Dostosowanie kwalifikacji i wykształcenia do potrzeb regionu</b>                  1. Kształcenie młodzieży na zapotrzebowanie podmiotów gospodarczych                  2. Kursy kwalifikacyjne dla poszukujących pracy  <b>II.3. Tworzenie warunków do rozwoju oświaty, kultury, sportu i rekreacji</b>                  1. Poprawa wyposażenia bazy oświatowej i kulturalnej                  2. Pomoc dla niepełnosprawnych</p>	<p><b>VII. 3. Rozszerzenie oferty rekreacyjno-turystycznej gminy</b>                  1. Kontynuacja budowy placów zabaw i boisk sportowych                  2. Budowa muszli koncertowej w gminie</p>	<p><b>II. Promocja zdrowego sposobu życia i budowa zaplecza sportowego gminy</b>                  II.1. Promocja gminy przez osiągnięcia sportowe                  II.1. Siłownia i sala do tenisa stołowego w każdej wsi                  II.2. Modernizacja boiska LZS Rudniki                  II.3 Organizacja masowych imprez sportowych – promocja zdrowego życia                  II.4. Ścianado wspinaczki                  II.5. Budowa gimnazjum w Rudnikach                  II.6. Lokalizacja „zielonej szkoły” na Słowikowie</p>

## **XV. Planowane działania/ przedsięwzięcia/ operacje realizowane przez LGD w ramach innych programów wdrażanych na obszarze LSR**

W celu wyeliminowania ewentualnego nakładania się interwencji poszczególnych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, EFRROW i EFR, Rada Stowarzyszenia LGD „Górna Proсна”, będzie stosować się do zapisów „Linii demarkacyjnej pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej” – dokumentu akceptowanego przez Komitet Koordynacyjny NSRO. Dokument ten szczegółowo określa kryteria rozgraniczające (demarkację), które opierają się głównie na: zasięgu terytorialnym działań, wartości projektów, rodzaju beneficjenta itd. i jest efektem uzgodnień wszystkich instytucji zaangażowanych w programowanie rozwoju na lata 2007-2013.

Niezależnie od wyznaczenia linii demarkacyjnych, w przypadku projektów, szczególnie tych, w których potencjalnie może jednak wystąpić zagrożenie nakładania się zakresu wsparcia, będą wymagane od beneficjenta stosowne oświadczenia o wykorzystywaniu jednego źródła finansowania na realizację przedsięwzięcia.

**W chwili obecnej LGD nie planuje żadnych działań/przedsięwzięć/operacji w ramach innych programów wdrażanych na obszarze objętym LSR.**

## **XVI. Przewidywany wpływ realizacji LSR na rozwój regionu i obszarów wiejskich**

Cele główne i szczegółowe Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) korespondują z odpowiednimi celami strategicznymi i operacyjnymi Strategii rozwoju województwa opolskiego, przyjętej Uchwałą Nr XXXIX/350/2005 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 11 października 2005r.

Rozwiązanie takie pozwala na zachowanie pełnej komplementarności działań prowadzonych w ramach regionalnej polityki rozwoju obszarów wiejskich i polityki rozwoju obszaru Górnej Proсны prowadzonej przez LGD Górna Proсна. Sformułowane w LSR główne cele i szczegółowe są zgodne z następującymi celami Strategii rozwoju województwa opolskiego:

Cel strategiczny:

***VI. Wielofunkcyjne, różnorodne oraz atrakcyjne dla inwestycji i zamieszkania obszary wiejskie***

**Wielofunkcyjny model rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa promujący pozarolnicze funkcje wsi, zmierzające do niwelowania różnic rozwojowych w regionie i zmniejszając zapóźnienia peryferyjne wobec centrów rozwoju jest realizowany w LSR poprzez cele: „Rozwój turystyki w oparciu o wykorzystanie potencjału kultury, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego”; „Różnicowanie gospodarki obszaru, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy”; „Poprawa jakości życia z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego”**

Lokalna Strategia Rozwoju Górnej Proсны realizują następujące cele operacyjne określone w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego:

*VI.1. Zachowanie i wykorzystanie zasobów kulturowych oraz przyrodniczych wsi, poprawa stanu środowiska przyrodniczego.*

Realizacja tego celu powinna odbywać się przez zachowanie tradycyjnej wiejskiej zabudowy i rewitalizację obiektów zabytkowych. Niezwykle ważne jest również zachowanie cennych bądź charakterystycznych dla budownictwa wiejskiego obiektów gospodarczych przez ich adaptację do nowych funkcji. O atrakcyjności wsi decyduje również przestrzeń rekreacyjno-wypoczynkowa, jaką wieś oferuje swoim mieszkańcom i turystom, stąd istotnym elementem jest zachowanie i rewitalizacja parków wiejskich, alei i obszarów zieleni oraz zbiorników o cieków wodnych. W Lokalnej Strategii Rozwoju Górnej Proсны cel szczegółowy 3.1. *Kształtowanie krajobrazu i ładu przestrzennego na obszarze Górnej Proсны* jest wielokrotnie podkreślany jako jeden z ważniejszych elementów polityki rozwoju LGD Górna Proсна

Zgodnie z celami ogólnymi wybór celów szczegółowych odpowiada obszarom, które mają podstawowe znaczenie dla wzrostu atrakcyjności Górnej Proсны.

*VI.2. Poprawa zagospodarowania obszarów wiejskich i kształtowania warunków życia z udziałem społeczności lokalnych*

Kształtowanie krajobrazu i ładu przestrzennego na terenach wiejskich, dostosowywanie starej zabudowy do nowych funkcji oraz zagospodarowanie terenów wokół zbiorników wodnych zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju są ujęte w celach operacyjnych: *Kształtowanie krajobrazu i ładu przestrzennego na terenach wiejskich.*

*VI.4. Rozwój turystyki*

W rozwoju turystyki LGD Górna Prosna upatruje szansy rozwojowej jak również podniesienie konkurencyjności regionu. Wszystkie jej działania są ukierunkowane na rozwój turystyki.

#### *VI.6. Rozwój przedsiębiorczości oraz poprawa efektywności ekonomicznej i produkcyjnej przetwórstwa rolno-spożywczego*

Cel ten jest realizowany w ramach celu głównego LSR: *Różnicowanie gospodarki obszaru, tworzenie pozarolniczych miejsc pracy*. Wsparcie będzie ukierunkowane na działania zgodne z następującymi celami szczegółowymi: 2.1. Rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej, 2.2. Promowanie lokalnych produktów i usług, 2.3. Wzrost kwalifikacji rolników i przedsiębiorców w zakresie prowadzenia działalności pozarolniczej

#### *VI.7. Poprawa edukacji oraz rozwój kapitału ludzkiego społecznego wsi*

Polityka działania LGD Górna Prosna ukierunkowana będzie na powstrzymanie migracji zagranicznej w szczególności ludzi młodych oraz stworzenia społeczeństwa informacyjnego oraz stworzenia systemu szkoleń z zakresu wdrażania innowacji i rozwoju przedsiębiorczości

#### *VI.8. Powszechność odnowy wsi i podejścia typu Leader oraz usprawnienie instrumentów wspierania rozwojem*

**Odnowa Wsi jest dominującym działaniem w ramach LSR. Kontynuowana i rozwijana będzie działalność lokalnych liderów w ramach Programu Odnowy Wsi. LGD Górna Prosna dążyć będzie do tego, aby każda wieś posiadała Plan rozwoju Miejscowości oraz wytyczone kierunki rozwoju do 2015r.**

**Cel strategiczny : *Rozwój wielokulturowej tożsamości oraz międzynarodowej i krajowej współpracy regionalnej***

Ustanowienie tego celu strategicznego ma na celu wzmocnić aktywne uczestnictwo województwa opolskiego w partnerskiej – międzynarodowej i krajowej – współpracy międzyregionalnej, a także pełne uczestnictwo w pracach Unii Europejskiej na poziomie regionalnym. Działania LGD Górna Prosna znacząco przyczynią się do realizacji wyznaczonego w strategii regionalnej tego celu strategicznego poprzez wspieranie wielokulturowości byłego pogranicza polsko- niemieckiego oraz poprzez utrzymywanie kontaktów z już nawiązanymi partnerstwami krajowym i zagranicznymi. Jednym z kierunków działań LGD jest przygotowywanie projektów współpracy j w dziedzinie kultury, rozwoju gospodarczego.

## **XVII. Załączniki do LSR**

1. Statut Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”
2. Regulamin organizacyjny Rady Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”
  - Załącznik 2.1. Deklaracja bezstronności i poufności dla członków Rady
  - Załącznik 2.2. Karta oceny zgodności operacji z celami LSR wraz z instrukcją jej wypełniania
  - Załącznik 2.3. Karty oceny według lokalnych kryteriów wyboru operacji
  - Załącznik 2.4 Instrukcja wypełniania karty oceny według lokalnych kryteriów wyboru operacji
3. Opis stanowisk
4. Regulamin funkcjonowania biura Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”
5. Regulamin pracy zarządu Stowarzyszenia LGD „Górna Prosna”
6. Lokalne kryteria wyboru operacji
7. Schemat oceny i wyboru operacji przez LGD

### Załączniki graficzne

Mapa nr 1 Uwarunkowania przestrzenne LGD „Górna Prosna”

Mapa nr 2 Uwarunkowania przyrodnicze LGD „Górna Prosna”



Mapa nr 3 Uwarunkowania historyczno-kulturowe LGD „Górna Prosna”